

**T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ANA-BABAYA BAĞLANMA İLE ROMANTİK YAKINLIK
VE OTANTİK BENLİK ARASINDAKİ İLİŞKİLERDE
BAĞLANMA STİLLERİNİN
ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

Sinem Evin AKBAY

DOKTORA TEZİ

Mersin, 2015

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ANA-BABAYA BAĞLANMA İLE ROMANTİK YAKINLIK VE OTANTİK BENLİK
ARASINDAKİ İLİŞKİLERDE
BAĞLANMA STİLLERİNİN ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Sinem Evin AKBAY

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mehmet GÜNDOĞDU

DOKTORA TEZİ

MERSİN, 2015

KABUL VE ONAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne,

Sinem Evin AKBAY tarafından hazırlanan "Ana-Babaya Bağlanma ile Romantik Yakınlık ve Otantik Benlik Arasındaki İlişkilerde Bağlanma Stillerinin Aracı Rol¼n¼n İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, j¼rimiz tarafından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı'nda DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....

Prof.Dr. Turan AKBAS

¼ye.....

Prof.Dr. Alim KAYA

¼ye.....

Doç.Dr. Mehmet G¼NDOĐDU (Danışman)

¼ye.....

Doç.Dr. Arif ¼ZER

¼ye.....

Yrd.Doç.Dr. Z¼lal ERKAN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen ¼ğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı tamamlamamda birçok kişinin emeği ve katkısı bulunmaktadır. Akademik bilgileri, güvenleri ve dostlukları ile yanımda olup, tezime ve akademik olarak gelişimime verdikleri destek ve katkılarından dolayı;

Bu konuyu çalışmamda beni destekleyen, cesaretlendiren, yol gösteren, karşılaştığım her güçlüğü aşmamda büyük bir özveriyle yanımda yer alan tez danışmanın ve değerli hocam Doç. Dr. Mehmet Hakan GÜNDOĞDU'ya;

Çalışmama geribildirimleriyle büyük katkı sağlayan, bana yeni ufuklara açan ve tez izleme komitemde yer alan değerli hocalarım, Prof. Dr. Turan AKBAŞ'a bana her zaman desteğini hissettirdiği ve akademik anlamda gelişmeme çok büyük katkı sağladığı için; Yrd.Doç. Zülal ERKAN'a beni lisans hayatımdan bu yana hep yüreklendirdiği için; tez savunma jürimde yer alan, bana her an destek olacağını hissettiren ve olan Doç.Dr. Arif ÖZER'e tüm yardımları ve değerli geri bildirimleri için; yine tez savunma jürimde yer alan, bana her an bir şeyler öğreten ve beni her seferinde cesaretlendiren Prof.Dr. Alim KAYA'ya tüm emekleri için; tez savunma jürimde yer alan Prof.Dr. İbrahim YILDIRIM'a tüm destekleri ve katkıları için;

Tüm zor zamanlarımda yanımda olan, yükseköğretim yaşamım boyunca benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen Doç.Dr. Bülent GÜNDÜZ, Okt. Birsen GÜNDÜZ ve Yrd.Doç.Dr. Öner ÇELİKKALELİ'ye bana gösterdikleri özen ve cesaretlendirici tutum için; bilgi birikimleri ile çalışmamda emek ve katkılarını esirgemeyen Yrd.Doç.Dr. Raşit AVCI'ya tüm yardımları için;

Çalışmamın her aşamasında bana huzur veren, karşılaştığım güçlüklerle başa çıkmamda beni destekleyen, destek dolu sözleri ile kaygılarımı ve korkularımı yenmemde bana yardımcı olan; canım dostum aynı zamanda iş arkadaşım olan Arş.Gör. Mehtap AKTAŞ'a bana sunduğu tüm güzellikler için; aile terapisi eğitimi sırasında tanıdığım ve hayatımın her anında desteklerini benden hiç esirgemeyeceklerini bildiğim canım dostlarıma ve ismini buraya yazmakla bitiremeyeceğim hayatımdaki değerli diğer tüm insanlara dostlukları için;

Veri toplama sürecinde bana destek veren ve zamanlarını ayıran tüm fakülte hocalarına ve öğrencilerine katkıları için;

Son olarak, yaşamının her anında bana destek olan ve üzerimde büyük emekleri olan biricik anneciğim ve babacığma sabırları için; varlığı ve destekleri ile bana huzur veren, her an yanımda olan canım, biricik kardeşim Bahar AKBAY'a tüm destekleri için sonsuz teşekkür ederim.

Sinem Evin AKBAY

ÖZET

ANA-BABAYA BAĞLANMA İLE YAKINLIK VE OTANTİK BENLİK ARASINDAKİ İLİŞKİLERDE BAĞLANMA STİLLERİNİN ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Sinem Evin AKBAY

Doktora Tezi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doç. Dr. Mehmet GÜNDOĞDU (Danışman)
Ekim, 2015
169 Sayfa

Bu araştırmada, ana-babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın çalışma gurubunu, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 1022 (711'ü kız ve 311'ü erkek) lisans öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın yordanan değişkenleri olan romantik yakınlık ve otantik benlik araştırmacı tarafından uyarlanan "Romantik Yakınlık Ölçeği" ve "İlişkilerde Otantiklik Ölçeği" kullanılarak; yordayıcı değişkenlere ilişkin veriler ise "Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği" ve "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri" kullanılarak elde edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS 20.0, Lisrel 9.1 ve AMOS 22.0 paket programları kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın amacı olan romantik yakınlık ve otantik benliği yordayan değişkenlerin belirlenmesinde path analizi kullanılmıştır. Araştırmada hata payı .05 olarak alınmıştır.

Bu araştırmada, öncelikle bağlanma stillerinin rolüne ilişkin hipotez bir model önerilmiş, daha sonra üretilen alternatif modeller arasından en uygun olanı tercih edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda; anneye bağlanmanın bağlanma stilleri üzerinde etkisi olmakla birlikte, babaya bağlanmanın bağlanma stilleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, romantik yakınlık üzerinde babaya bağlanmanın ve kaygılı bağlanma stiline etkisi görülürken; otantik benlik üzerinde babaya bağlanma ve her iki bağlanma stiline de doğrudan etkisinin olduğu görülmektedir. Son olarak anneye bağlanma, romantik yakınlığa kaygılı bağlanma stili aracılığı ile etki ederken; otantik benliğe hem kaçınan hem de kaygılı bağlanma stilleri aracılığı ile etki etmektedir.

Anahtar kelimeler: Bağlanma, Kaygılı Bağlanma, Kaçınan Bağlanma, Romantik Yakınlık ve Otantik Benlik.

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF THE RELATIONS BETWEEN PARENTAL BONDING WITH INTIMACY AND AUTHENTIC SELF IN MEDIATED BY ATTACHMENT STYLE

Sinem Evin AKBAY

PH. D. Dissertation
Educational Science Institute
Assoc. Prof. Mehmet GÜNDOĞDU (Advisor)
October, 2015
169 Pages

The aim of this study is to test, an investigation of the relations between parental bonding with intimacy and authentic self in mediated by attachment style.

Research data have been collected from 1022 university students: 711 females and 311 males who were attended in 2013-2014 academic year at Mersin University, Education Faculty. The data related with the predicted variables romantic intimacy and authentic self have been collected by using “Romantic Intimacy Scale” and “The Authenticity Relationship Scale” which have been adopted by researcher; whereas data of predictor variables have been collected by “Parental Bonding Instrument” and “Experiences in Close Relationships Inventory”.

SPSS 20.0 and AMOS 22.0 software has been used for statistical analyses of research data. In pursuant to aim of the study, path analysis was used to determine variables that effect romantic intimacy and authentic self. Significance level was .05 for all analyses.

In this study, first of all a model which relation to effects of styles of humor on attachment styles was suggested, after that, the most suitable model was favored among alternative models. According to the results of analyses, while mother bonding has been presented as a predictor of attachment styles, father bonding has not.

Keywords: Attachment, Anxious Attachment, Avoidant Attachment, Romantic Intimacy and Authentic Self.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
KABUL VE ONAY	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I (GİRİŞ).....	1
I.1. Bağlanma	1
I.1.I. Bağlanma Kuramı.....	2
I.1.II. İçsel Çalışan Modeller.....	8
I.1.III. Bağlanmada Temel Boyutlar	12
I.1.IV. Yetişkinlikte Bağlanma	16
I.2. Ebeveyne Bağlanma.....	23
I.3. Romantik Yakınlık.....	35
I.4. Otantik Benlik.....	45
I.5. Araştırmanın Amacı.....	60
I.6. Araştırmanın Hipotezleri	61
I.7. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	62
I.8. Araştırmanın Sayıltıları.....	64
I.9. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	65
I.10. Tanımlar	65

BÖLÜM II (YÖNTEM).....	67
II.1. Araştırmanın Türü	67
II.2. Çalışma Grubu I.....	68
II.3. Çalışma Grubu II	69
II.4. Araştırma Modeli.....	71
II.5. Veri Toplama Araçları.....	71
II.5.I. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği	71
II.5.II. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)	76
II.5.III. İlişkilerde Otantiklik Ölçeği (İÖÖ)	78
II.5.III.I. İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'nin Uyarlama Süreci	80
II.5.III.I.I. Yapı Geçerliği Çalışması	81
II.5.III.I.I.I. Açımlayıcı Faktör Analizi	82
II.5.III.I.I.II. Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	85
II.5.III.I.II. Güvenirlik Çalışması	89
II.5.IV. Romantik Yakınlık Ölçeği (RYÖ)	90
II.5.IV.I. Romantik Yakınlık Ölçeği'nin Uyarlama Süreci	91
II.5.IV.I.I. Yapı Geçerliği Çalışması	93
II.5.IV.I.I.I. Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi	93
II.5.IV.I.I.II. İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	97
II.5.IV.I.II. Güvenirlik Çalışması.....	98
II.6. Verilerin Analizi	99
II.7. İşlem	100
BÖLÜM III (BULGULAR).....	101
III.1. Hipotez Model.....	101
III.2. Alternatif Modeller.....	102

III.3. Model Tahmini	103
III.4. Doğrudan Etkiler	107
III.5. Dolaylı Etkiler	108
III.6. Toplam Etkiler.....	109
BÖLÜM IV (TARTIŞMA VE YORUM).....	112
IV.1. Doğrudan Etkilere İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması ..	112
IV.2. Dolaylı Etkilere İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması.....	121
BÖLÜM V (SONUÇ VE ÖNERİLER).....	123
V.1. Sonuçlar	123
V.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler	126
V.3. Gelecek Araştırmalara İlişkin Öneriler	127
KAYNAKÇA	129
EKLER.....	157
ÖZGEÇMİŞ	164

TABLULAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet, Yaş, Romantik İlişki Durumu, Doğum Sırası ve Kardeş Sayısına Göre Dağılımı.....	70
Tablo 2. İlişkilerde Otantiklik Ölçeği Türkçe ve İngilizce Formlarının Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon değerleri.....	81
Tablo 3. İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'nin Faktör Analizi Sonuçları.....	84
Tablo 4. İlişkilerde Otantiklik Ölçeğinin Faktör Yapısı için İyilik Uyum İndeksleri.....	86
Tablo 5. İlişkilerde Otantiklik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları İçin İç Tutatlılık ve İki-Yarı Güvenirlik Yöntemleriyle Hesaplanan Güvenirlik Katsayıları.....	89
Tablo 6. Romantik Yakınlık Ölçeği'nin Türkçe ve İngilizce Formlarının Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon değerleri.....	92
Tablo 7. Romantik Yakınlık Ölçeği'nin Faktör Yapısı için İyilik Uyum İndeksleri.....	94
Tablo 8. Romantik Yakınlık Ölçeği'nin İkinci Düzey Faktör Yapısı için İyilik Uyum İndeksleri.....	97
Tablo 9. Romantik Yakınlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları İçin İç Tutatlılık ve İki-Yarı Güvenirlik Yöntemleriyle Hesaplanan Güvenirlik Katsayıları.....	99
Tablo 10. Hipotez Modelde Yer Alan Değişkenlerin Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Katsayıları.....	103
Tablo 11. Hiyerarşik Modellerin Karşılaştırılması.....	104

Tablo 12. Bağımsız Değişkenlerin Birbirleri Üzerinde ve Bağımlı Değişkenler Üzerindeki Doğrudan Etkileri.....	106
Tablo 13. Bağımsız Değişkenlerin Birbirleri Üzerinde ve Bağımlı Değişkenler Üzerindeki Dolaylı Etkileri.....	108
Tablo 14. Bağımsız Değişkenlerin Birbirleri Üzerinde ve Bağımlı Değişkenler Üzerindeki Toplam Etkileri	109

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa No
Şekil 1. Bağlanma Sistemi Modeli.....	8
Şekil 2. İçsel Çalışan Modeller İçerisinde Bağlanma Davranışı.....	11
Şekil 3. Dörtlü Bağlanma Modeli	13
Şekil 4. Bağlanma Davranışının Temelleri.....	19
Şekil 5. Yakınlık Süreç Modeli.....	41
Şekil 6. Otantikliğin Birey Merkezli Bakış Açısı	54
Şekil 7. İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'nin Madde-Faktör ilişkisi	88
Şekil 8. Romantik Yakınlık Ölçeği'nin Madde-Faktör ilişkisi.....	96
Şekil 9. Romantik Yakınlık Ölçeği'nin Faktör-Ölçek ilişkisi	98
Şekil 10. Hipotez Model	102
Şekil 11. Hipotez Model	104
Şekil 12. Nihai Model.....	106

EKLER LİSTESİ

EK-1 Kişisel Bilgi Formu (KBF)

EK-2 Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)

EK-3 Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)

EK-4 Romantik Yakınlık Ölçeği (RYÖ)

EK-5 İlişkilerde Otantiklik Ölçeği (İOÖ)

BÖLÜM I

GİRİŞ

I. 1. Bağlanma:

İki insanın bir araya gelip yakınlık kurmasından söz ediliyorsa yüzlerce şeklin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Yakın ilişki kavramı iki birey arasında kurulan bununla birlikte bağlanma, sevgi ya da aşk duyguları, psikolojik ihtiyaçların karşılanması ve karşılıklı bağımlılık olmak üzere üç temel özelliğten en az birine sahip olmak anlamına gelmektedir (Hinde, 1979). Kirkpatrick ve Davis (1994) ise yakın ilişkiyi yaşamın birçok alanında sık ve güçlü karşılıklı bağımlılık içeren bir ilişki türü olarak tanımlamaktadırlar. Karşılıklı bağımlılık, ilişki içinde olan bireylerden birinin duygu, düşünce ve davranışlarında meydana gelen bir değişimin diğerini de etkilemesi anlamına gelmektedir. Yaşamın büyük ve önemli bir kısmını oluşturan bu yakın ilişkileri; aşk, evlilik, arkadaşlık, dostluk gibi birkaç şekilde ele almak mümkündür. Bu türlerin içerisinde duygusal ilişkiyi diğerlerinden ayrı tutmak gerekmektedir. Çünkü insanların yaşamlarını mutlu kılmada diğerlerine nazaran daha büyük bir etkisinin olduğu ve farklı anlamlar taşıdığı düşünülmektedir (Hendrick ve Hendrick, 2002).

Duygusal ilişkilerin yaşamımızda çok önemli bir yeri olmakla birlikte, son yıllarda boşanma ya da evlilik öncesi ilişkilerin sonlanma oranlarında giderek bir artışın olduğu dikkatleri çekmektedir. Bu nedenle son yirmi beş yıldır araştırmacılar, özellikle yakın ilişkilerin sosyal psikolojik boyutu olan duygusal ilişkileri başlatma, sürdürme ya da bitirme kararını belirleyen etmenler konusu ile

ilgilenmeye başlamışlardır (Le ve Agnew, 2003). Bu çerçevede incelenen bağlanma (attachment) kavramı, ilişkiyi başlatma, sürdürme ya da bitirme nedenlerinin anlaşılmasında hem önemli hem de karmaşık bir süreci ifade etmektedir (Büyükşahin, 2001).

Yapılan birçok çalışma, çocukluk dönemindeki bağlanma kalitesinin sonraki yıllardaki yetişkin ilişkilerinin kalitesi üzerinde etki sahibi olduğunu göstermiştir (Banse, 2004). Anne bebek arasındaki bağlanma ilişkisi olumluysa, yetişkinlikte kurulan yakın ilişkilerin de olumlu olduğu, erken dönemdeki bu bağ olumsuzsa sonraki yakın ilişkilerin de problemli olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır (Waters, Merrick, Albersheim ve Treboux, 2000). Bununla birlikte, bireylerin yaşamlarının erken yıllarında olumsuz bakım deneyimleri yaşayan birçok bireyin, güçlü ve destekleyen evlilikler kurduklarına dair kanıtların da olduğundan söz etmişlerdir. Erken dönem ebeveyn-çocuk ilişkileri ve sonraki yıllardaki evlilik ilişkileri arasındaki devamlılık ve devamsızlığı hangi mekanizmaların açıkladığı düşünüldüğünde en elverişli gözükten bir yaklaşım John Bowlby'nin "Bağlanma Kuramı"dır; Bowlby'nin Bağlanma Kuramı, insanların, kendileri için önemli olan başkalarıyla güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini açıklamaktadır. Bowlby'e göre bağlanma figürüyle yaşanan tekrarlanan etkileşimler boyunca, bebekler ne bekleyeceklerini öğrenir ve davranışlarını buna göre ayarlarlar.

I. 1.I. Bağlanma Kuramı:

Bağlanma kuramı psikanaliz, etiyoloji, sosyobiyojoloji, psikobiyojoloji ve modern bilişsel gelişim kuramları gibi farklı disiplinlerin etkileşimiyle oluşturulmuş çok disiplinli bir kuramdır. Bağlanma kuramı İngiliz psikanalist

John Bowlby (2012) tarafından geliştirilmiştir. Bowlby bir süre çocuklarla çalışmış ve anne bakımından yoksun kalmanın çocukların yaşamında olumsuz yönde etkilerinin olduğunu fark etmiştir. Aldığı psikanaliz eğitiminin bu durumun nedenini açıklamada yetersiz kaldığını düşünen Bowlby birçok farklı disipline ait alan yazın incelemesinde bulunmuştur (Bahadır, 2006). Bowlby, ilişkisel olarak psikobiyojik faaliyetlerle güdülenen bilinmeyen anne-çocuk alanını incelerken temel topografik işaretleri tespit etmektedir –bağlanma ilişkisinin gelişen birey üzerinde anlık ve devamlı etkide bulunma biçiminin kapsayıcı bir modeli fenomenal merkez olmaktadır. Bowlby'nin “bebekliğin sözcük öncesi döneminden itibaren insanın sosyal tepkilerinde geniş kapsamlı araştırma programı” ile bağlanma teorisinin deneysel ve klinik incelemelerinin niteliği psikoloji, psikiyatri ve psikanalizde bir standart vazifesi görmekle birlikte; genişliği gelişimsel psikoloji, gelişimsel psikobiyojik, gelişimsel nörokimya, çocuk psikolojisi ve psikanalize uzanmaktadır (Bowlby, 2012).

Bağlanma kuramının anlaşılmasında birçok disiplinden yararlanılması gerektiğini düşünen Bowlby bağlanma kuramını, insanların, kendileri için önemli olan başkalarıyla güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini açıklayan ve çocuk ile ebeveynleri arasındaki bağın, çocuğun güvenlik hissi ve psikolojik gelişimi üzerindeki önemini tanımlayan bir yaklaşım olduğunu ileri sürmektedir (Bretherton, 1992). Bowlby, çocuk ile onu yetiştiren kişi arasındaki ilişkinin önemine dikkat çekerek, “bağlanma” olarak adlandırdığı bu duygusal ilişkinin, çocuğa içinde büyüebileceği emniyetli bir dünya sağladığını ve bu anlamda çocuğun dış dünyaya ve yeni deneyimlere uzanmasında çok önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır.

Bowlby'e göre her insanın yakın duygusal bağlar kurmaya ihtiyacı vardır ve bağlanma ilişkisi kişinin psikolojik gelişimini etkilemektedir. Çocuklar fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının ne ölçüde karşılandığına bağlı olarak, temel güven ya da güvensizlik duygusu ve ebeveynlerinden aldıkları ilgiye bağlı olarak yakınlık kurabilme becerisi geliştirirler. Çocuğun ilk yıllarda ebeveynleriyle güvenli bir bağlanma ilişkisi geliştirememesi sonraki yaşamında psikolojik gelişimini aksatmakta ve yetişkinlikte sağlıklı yakın ilişkiler kurma yeteneğini azaltmaktadır (Bosma ve Gerslma, 2003). Ainsworth ve Bowlby'e göre (1991) bağlanma, insanın yaşamındaki önemli kişiler ile (significant others), özellikle stres altındayken yakınlaşmayı arama ve sürdürme ile karakterize olan duygusal bir bağlıdır.

Bowlby, bebeklerle birincil bakım verenler ve diğer önemli kişiler arasındaki sosyo-duygusal bağın gelişimini açıklamak için geliştirdiği bu kuramda "bağlanma figürü" nün seçiminin yakınlık ve duyarlılık ölçütleriyle belirlendiğini belirtmektedir. Aslında başlangıçta, çocuklar bağlanma davranışlarını ulaşılabilir herhangi bir yetişkine yönlendirebilirler ancak bağlanma figürünün bebeğin yakınlık kurmak istediği ve ayrıldığında tepki verdiği tek bir yetişkin olduğu bilinmektedir (Hazan ve Shaver, 1994). Bağlanma figürünün, stres durumlarında üç temel işlevi vardır: *yakınlık sağlama, güvenlik üssü ve güvenli bir sığınak olma*.

Bağlanma kuramının temel varsayımı, bebeklerin doğumdan sonraki yetersizliği nedeniyle, ancak koruma ve bakım vermeye istekli bir yetişkinin

varlığında hayatta kalabileceklerine dayanmaktadır. Bowlby, yeni doğan bebeklerin stres durumunda güvenlik duygularını artırmak ve yakınlığı korumak için çaba gösterdiğini belirtmektedir. Bu nedenle *yakınlık sağlayan* bir bağlanma figürü bebek için güvenliğin temsili haline gelir. Bu dönemde bebeğin ihtiyaçlarının karşılanma derecesine göre temel güven ya da güvensizlik duygusu gelişmektedir. Bağlanma figürü yakın olduğunda bebek, bağlanma figürü dışındaki insanlarla ilişki kurabileceği ve çevreyi araştırabileceği bir *güvenlik üssüne* sahip olmaktadır. Sonuç olarak, bebek doğal seçim sürecinde yakınlık ve bakım sağlamaya yönelik davranışlar geliştirmeye başlar. Bu davranışlar, aynı amaca hizmet eden bir sıra benzer davranıştan oluştuğu için bir “davranışsal sistem” olarak değerlendirilmektedir. Aynı vücut sıcaklığını ve kan basıncını kontrol eden fizyolojik sistemler gibi bağlanma sistemi de yakınlığı yeniden sağlamaya yönelik gülümseme, ağlama ya da takip etme gibi davranışları düzenlemektedir.

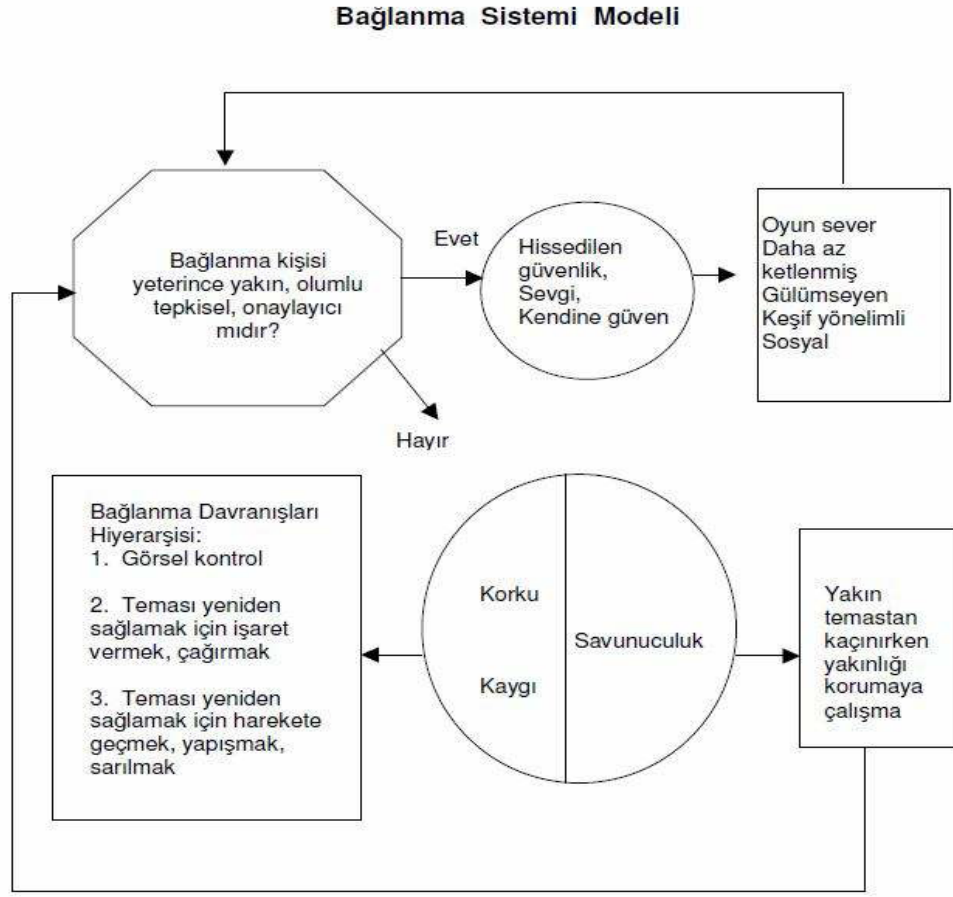
Ainsworth'e göre bağlanmanın belirli özellikleri vardır (Bahadır, 2006). Buna göre bağlanma duygusal bir bağın oluşumu, bu bağın sürekliliği ve bireyin yakınlığı sürdürme ihtiyacı içinde olması ile karakterizedir. Bağlanma figürü, kendisi uzaklaştığında, bebeğin yaşadığı sıkıntıyı, döndüğünde yatıştırmakta böylece *güvenli bir sığınak* işlevi görmektedir (Hazan ve Shaver, 2000). Bu kuram bebek gözlemleri sırasında, bebeklerin birincil bakım verenden (genellikle anne) ayrılma durumlarında verdikleri tepkiler gözlemlenerek oluşturulmuştur. Tüm bebeklerin ayrılığa verdiği duygusal tepkilerde önemli bir benzerlik göze çarpmaktadır. Bebeklerin istemediği ayrılma durumlarında gösterdiği duygusal tepkiler; karşı koyma, çaresizlik ve kopmadır. İlk tepki, ağlama, aktif arama ve

diğerlerinin yatıştırıcı tepkilerine direnç gösterme gibi “karşı koyma” davranışlarını içerir. Karşı koyma, bebeğin bağlanma figürünü (bakıcısı) etkin olarak arama ve ona seslenme eğilimidir. İkinci tepki çaresizlik, bağlanma figüründen belli bir süre ayrı kaldığında ve ona ulaşma çabaları başarısız olduğunda, bebeğin yaşadığı depresyon ve ümitsizliktir. Bebeğin edilgen ve hareketsiz olduğu evredir. Son olarak, kopma ise bağlanma figürüne ulaşma çabaları başarısızlıkla sonuçlandığında, bebeğin onu aramaktan vazgeçmesi ve ondan kopmasıdır (Hazan ve Shaver, 2000). Bağlanma figürünün tamamen kaybında yas durumu ortaya çıkmaktadır. Birey bağlanma figürüyle yeniden bir araya gelince ise mutlu olmaktadır.

Bowlby ve Ainsworth, bağlanma davranışlarının Piaget’ nin bilişsel gelişim kuramıyla benzer bir süreçte geliştiğini belirtmişlerdir (Ainsworth, 1989). Çocuğun gereksinimlerine ebeveyni tarafından uygun yanıtlar verilirse, ihtiyaç duyulduğunda ulaşılabilir olunur ve destekleyici bir şekilde yaklaşıldığı algılanınca, sağlıklı bir gelişimin önü açılacak, bu durumun karşıtı olarak ise bağlanma figürleriyle olumsuz yaşantıların olmasında kaygı ve öfke duygularının ortaya çıkması beklenecektir (Ainsworth, 1989; Kobak ve Sceery, 1988).

Davranışsal bağlanma sistemi, “bağlanma kişisi yeterince yakın, olumlu tepkisel ve onaylayıcı mıdır?” sorusunun cevabını içeren duyguları ve değerlendirmeden kaynaklanan davranışları temsil eder. Bağlanma, keşfi, bakımı, toplumsallığı ve cinsel birleşmeyi de içeren, belirgin fakat iç içe geçmiş davranışsal sistemlerden biridir. Her sistem benzersiz işlevleri yerine getirir ve farklı çevresel ipuçlarına tepkide bulunur. Hiç değilse bebeklik ve çocukluk

sırasında bağlanma, başat olan sistemdir ve tam olarak etkinleşmesi diğer sistemlerin de etkinleşmesi için bir işaret niteliği taşır. Çocuk, hissedilen güvenliği yaşadığı sürece, bağlanma sistemi durağandır ve diğer davranışsal sistemler etkinleşmeye hazır hale gelirler. Ancak, bağlanma kişinin ulaşılabilirliği zaman zaman yoklanır ve bu devam eder. Evrimsel deyişle, gereksinim duyulduğunda karşılık verebilecek tanıdık bir koruyucu var olduğu sürece, oyunlara katılmak ya da keşfe çıkmak için kendisini yeterince güvende hissetmek, insan yavrusu için uyuma hizmet etmiştir. Herhangi bir tehdit ya da güçlü bir belirsizliğe karşı en güvenli tepki bütün dikkat ve enerjiyi yakınlığı yeniden sağlamaya harcamaktır. Aşağıda şekil olarak verilen davranışsal bağlanma sisteminde eşkenar dörtgen yukarıdaki sına sorusunun ifadesidir. Daireler sına sorusunu yanıtlayan değerlendirmelerin başlattığı duyguları ve kutular ise değerlendirme ve duygulardan kaynaklanan davranışları temsil etmektedir (Dönmez, 2000).

Şekil 1. Bağlanma Sistem Modeli (Dönmez, 2000, s. 6).

Bowlby'e göre her bir dönemde gösterilen tepkiler oldukça uyumsal özelliktedir. Bebekler, birincil bakım verenlerle geliştirdikleri bağlanma stilleri ışığında kendilerine ve çevrelerine ilişkin zihinsel temsiller (mental representation) ya da içsel çalışan modeller (internal working models) olarak tanımlanan yapılar geliştirirler.

I.1.II. İçsel Çalışan Modeller:

Bağlanma kuramındaki diğer önemli bir kavram da "içsel çalışan modeller (internal working models)"dir. Bowlby'nin kuramına göre, her insanın kendini ve yaşamındaki önemli kişileri algılayış biçimine göre oluşturduğu zihinsel temsilleri bulunmaktadır. Bireyler çocukluklarında bakım verenleri ya da bağlanma figürleri

ile etkileşimlerini içselleştirmekte ve bu etkileşimler bağlanmaları şekillendirmektedir. Bireyler yeni ilişki kurarken bu temsillerden hareket etmektedirler. Başka bir deyişle bireyler kendileri ve bağlanma figürleri ile aralarındaki erken dönem etkileşim kalıplarına yönelik anıları aracılığı ile kendilerini, diğerlerini ve dünyayı anlamaktadırlar. Bu önemli kişilerle ilgili bilişsel ve duygusal beklentiler ilişkiyi yönlendirdiği gibi, kişinin yarattığı kendilik modeli de bağlanma figürlerinin gözünde ne kadar kabul ve reddedileceğini belirlemektedir.

Bretherton ve Munholland (1999) zihinsel temsillerin, hem bağlanma figürünün hem de kişinin bağlanma ile ilgili davranışlarını, düşünceleri ve duygularını düzenleme, yorumlama ve tahmin etme görevi üstlenmektedir. Bağlanma sistemi, sıkıntı sinyallerinin öncelikle temel bakım veren kişi olmak üzere sosyal çevre tarafından organize edilen ve düzenlenen organizma düzeyinde bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Bakım veren kişi ile tekrar edilen etkileşimler temelinde, bebekler ne bekleyeceklerini öğrenmekte ve davranışlarını bu beklentilere göre düzenlemektedirler. Bilişsel temsiller temelindeki bu beklentiler (içsel çalışan modeller) bakım veren kişinin ulaşılabilirliğini ve tepkiselliğini tahmin etmede kullanılmaktadır (Hazan ve Shaver, 1994).

Yetişkin bağlanma davranışları ve biçimleri çocukluk çağında oluşturulmuş olan içsel çalışan modeller tarafından şekillenmektedir. Bowlby (2012)'ye göre içsel çalışan modeller bireylerin daha sonra kuracakları ilişkilerdeki bireyler ve çevrelere göre uyarlanabilmektedir. Yani yeni kurulacak ilişkisel deneyimler aracılığı ile bağlanma biçimleri yeniden biçimlenebilmektedir

(Egeland, Jacobvitz ve Sroufe, 1988). Örneğin, korkulu bağlanma geliştirmiş bir birey daha sonra kuracağı ilişkide reddedilme ya da terk edilme durumu ile karşılaşarsa bireyin geliştirmiş olduğu korkulu stil güvensiz stile dönüşebilmektedir. İçsel çalışan modeller çoğunlukla farkında olmaksızın işlev gören ve başkalarının davranış ve niyetlerine ilişkin yordamada bulunmaya rehberlik eden yapılardır ve benlik ile başkaları için oluşturulmaya başlanan bu modeller, bir etkileşim içinde birbirlerine dönüt vererek bebeklikten yetişkinliğe doğru bağlanma zihinsel modelinin bir kararlılık gösterebilmesine katkıda bulunurlar (Güngör, 2000).

Bakım verenleri ile sıcak ve tutarlı deneyimlere sahip olan çocuklar güvenli bağlanmaktadır ve hem kendilerine hem de diğerlerine yönelik olumlu zihinsel temsiller geliştirmektedirler. Bu bireyler kendilerini sevebilir ve değerli olarak görürlerken, diğer insanları da güvenilir, sorumlu ve destekleyici olarak görmektedirler. Buna karşılık kendilerine bakım verenleri ile soğuk ve reddedici deneyimleri olan çocuklar hem kendileri hem de diğerlerine yönelik olumsuz zihinsel temsiller geliştirmektedirler. Bu bireyler kendilerini sevilmeyen ve değer görmeyen bireyler olarak görürken, başkalarını da güvenilmez, sorumsuz ve soğuk olarak görmektedirler. Çocukların ebeveynleri ile aralarındaki etkileşim hem kendilerine (Benlik Modeli) hem de diğerlerine (Başkaları Modeli) yönelik zihinsel temsiller oluşturmalarını sağlamaktadır. Bowlby'e göre bu zihinsel temsiller sonraki yakın ilişkilerde, davranış, düşünce ve duyguları yönlendirici bir etkiye sahip olmaktadır. Şekil 2'de bireylerin bakım verenlerine yönelik algılamalarını ve duygu, düşünce ile davranışlarını bu algılamalar temelinde ne şekilde ifade ettikleri gösterilmektedir.

	Güvenli	Kaçınan	Kaygılı / Kararsız
Hatırlamalar	Aile sıcak ve etkilidir	Anne soğuk ve reddedici	Baba haksız
Bağlanma-ilişkisel inanç ve davranışlar	Yüksek kendilik değeri Genellikle diğerleri tarafından sevilir Diğerleri genellikle iyi niyetli ve iyi kalpli Diğerleri genellikle güvenilir, değerli, bağlanılabilir Kişilerarası ilişkilere yönelime	İnsanlardan şüphe Diğerleri güvenilmez ve bağlanılmazdır Ailenin ve diğerlerinin doğruluğu ve dürüstlüğü hakkında şüphe Sosyal yaşamda güven eksikliği Kişilerarası ilişkilere yönelmeme	Diğerleri karmaşık ve anlaşılması güç İnsanlar yaşamımız üzerinde biraz kontrole sahiptir
Bağlanma-ilişki amaçları ve ihtiyaçları	Yakın ilişkileri arzulama İlişkilerde yakınlık ve özerklik arama	Uzak kalma ihtiyacı Özerklik ihtiyacı için sınırlı yakınlık	Aşırı yakınlık ihtiyacı Düşük düzeyde özerklik arayışı
Planlar ve stratejiler	Sıkıntıları kabul etme Yapıcı yollarda negatif etkileri hafifletme	Öfkeyi engelleyecek sıkıntıları yönetme Minimal sıkıntı gösterme	Sıkıntı ve öfkenin daha yüksek gösterilmesi Yarar elde etmek için uysal ve istekli davranma

Şekil 2. İçsel Çalışan Modeller İçerisinde Bağlanma Davranışı (Feeney, 2008)

I.1.III. Bağlanmada Temel Boyutlar:

Araştırmacılar bağlanmanın boyutlarını çeşitli şekillerde tanımlamışlardır. Araştırmacılar tanımladıkları her modeli içsel çalışan modellerden (örn: kendi ve başkaları ile ilgili olumlu-olumsuz bakış açıları, ilgi biçimleri gibi) yola çıkarak tanımlamaya çalışmışlardır. Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978) ilk olarak bağlanmayı üç stilde (güvenli, kaygılı ve kaçınan) tanımlamışlardır. Main ve Solomon (1986) bunlara kararsız stili ekleyerek dört boyutlu bir model tanımlamışlardır. Bartholomew (1990) ise Bowlby'in bağlanma kuramını temel olarak dörtlü bir model oluşturmuştur. Bartholomew (1990)'ın modeli iki boyutu içermektedir; benlik ve başkaları modeli. Bu model bireyin kendi ve başkalarına yönelik olumludan olumsuza doğru değişen bir yapı oluşturmaktadır (şekil 3). Modelde bireyin kendi ile ilgili olumsuz temsillerinin olması kaygılı stili tanımlarken, başkaları ile ilgili olumsuz temsillerinin olması kaçınan stili tanımlamaktadır (Brennan ve ark., 1998). Bağlanma stilleri bu iki boyut temelinde farklılaşmaktadır.

ilişkilendirilir. Kendilerini değersiz hissetme ve sevmeye değer görmeme eğilimindedirler. Başkalarının onay ve görüşüne bağımlıdırlar. Diğerlerine yakın olmayı isterler fakat ihtiyaç duyduklarında diğerlerinin hazır bulunması veya elde edilebilirliği konusunda güvenleri eksiktir. Bir insanın iyi olduğunu düşünüp yaklaşmak isterler fakat reddedilecekleri veya terk edilecekleri konusunda yüksek düzeyde kaygı yaşarlar (Collins, Feeney, 2004). Bu kişiler sürekli olarak ilişkileri konusunda takıntılıdır ve ilişkilerinde pek gerçekçi olmayan beklentilere sahiptirler.

3- Kayıtsız bağlanma stili benlik modelinin olumlu olduğu fakat başkaları modelinin olumsuz olduğu stildir (Stanojevic, 2004). Bu stilde başkalarına karşı reddeder bir tutum vardır. Kişi özerkliğine aşırı derecede önem verir. Bağlanma figürünü elde edilemez ve sorumsuz olarak kabul ederler. Diğerlerinden uzak durarak ve bağlanma ihtiyaçlarını reddederek olası bir reddedilmeye karşı olumlu kendilik imajını korumaktadırlar (Collins ve Feeney, 2004). Başkalarına karşı güvensiz oldukları, başkalarını destekleyici olarak algılamadıkları, kendilerini başkalarına açma ve yakınlık kurmada isteksiz oldukları, akranları tarafından daha düşmanca algılandıkları bulunmuştur.

4- Korkulu stil her iki modelin de olumsuz olduğu stildir. Bu stile sahip kişilerin hem benlik hem de başkaları modeli olumsuzdur. Diğerlerine aşırı bağımlıdır (Davies, 2004). Bunlar kendilerini değersiz ve sevilmez olarak algılamak başkalarını da güvenilmez ve reddedici olarak algılar. Diğerleri tarafından kabul edilmeyi istemelerine rağmen reddedilme beklentileri ya da korkuları yüzünden yakın olmaktan korkarlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Kendilerini

başkalarına açma, yakınlık kurma ve stres anında başkalarından destek isteme konusunda rahatsızlık duydukları, kendine güvenlerinin az olduğu, sosyal ortamlarda atılganlık gösteremeyen kişiler oldukları bulunmuştur (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Aslında kayıtsız ve korkulu stil Hazan ve Shaver'in (1987) gruplandığı kaçınan stile karşılık gelmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Feeney ve Noller (1990) önemli özellikleri hem 3'lü hem de 4'lü bağlanma gruplarında tanımlanan bir yapı kullanarak beş'li bir yetişkin bağlanma ölçeği geliştirmişlerdir. Bu maddeler; güven, yakınlıktan rahatsız olma, onaylanma ihtiyacı, ilişkileri ile meşgul olma ve ikincil ilişkiler olarak adlandırılmıştır.

Güven maddesi hem kendilik hem de diğerleri davranışları değerlendirilmiş ve açıkça pozitif kendilik ve sosyal dünyada olumlu diğerleri modeline sahip olan bireyleri temsil etmektedir. Diğer 4 madde Bartholomew ve Harowitz'in yetişkin bağlanma modelinin belli görünümünü temsil etmektedir. Yetişkin bağlanmasında bu yaklaşımın avantajı, bağlanma gruplarının açıkça resmedilmesini sağlamasıdır. Yetişkin bağlanma örüntülerini farklı biçimlerde ölçmeyi amaçlayan tüm bu yaklaşımların temel amacı bireylerin geçmiş bağlanma yaşantıları ile bugünkü bağlanma örüntüleri arasındaki ilişkiyi araştırmak ve bağlanma örüntüleri ile çeşitli psikolojik değişkenler arasındaki ilişkileri saptamaktır. Bu ölçme araçlarıyla yapılan pek çok çalışma, kendilerini güvenli olarak tanımlayan yetişkinlerin; çocuklukta bağlanma figürlerini sıcak, karşılık veren, hazır bulunan ve duyarlı olarak tanımladıklarını, güvensiz olarak

tanımlayan yetişkinlerin ise; çocuklukta bağlanma figürlerini daha az duyarlı, sıcak ve hazır bulunan olarak tanımladıklarını göstermektedir.

Saplantılı yetişkinler, çocuklukta bağlanma figürlerini sıcak ve sevecen olarak tanımlamalarına karşın, her zaman ulaşılabilir olmadıklarını, karşılık vermediklerini ve tutarsız davrandıklarını belirtmişlerdir. Diğer gruplarla karşılaştırıldığında korkulu bağlanan bireyler, ebeveynlerini daha soğuk ve daha az destekleyici olarak tanımlamış ve reddedici olduklarını belirtmişlerdir. Tüm bu sonuçlar, çocukluk döneminde bağlanma figürü ile yaşanan ilişkilerin yetişkin yaşamda bireylerin bağlanma örüntülerinin tahmin edilmesinde büyük rol oynadıklarını ve çocukluk dönemi yaşantılarının yetişkinlikteki ilişkileri de büyük oranda etkilediğini göstermektedir. Sonuç olarak, bağlanma kuramı ilk çocukluk döneminden, yaşamın son dönemlerine dek geliştirilen kişilerarası ilişkilere ışık tutmaktadır.

I.1.IV. Yetişkinlikte Bağlanma:

Bağlanma beşikten mezara olarak nitelendirilen bir davranış örüntüsüdür. Bireylerin bebeklik döneminde ebeveynleri ile olan ilişkilerinden yola çıkarak oluşturdukları bağlanmaları daha sonraki yaşamlarında da kendini göstermektedir. Çocukluk bağlanmaları ile yetişkinlik bağlanmaları arasında birçok benzerlik olmasıyla beraber birçok farklılık da bulunmaktadır. Çocukluk bağlanması ile yetişkin bağlanması arasındaki en temel farklılıklar; çocuklukta bağlanma ilişkisi çocuk ile bakım veren bir yetişkin arasında (ilgi ve kontrol boyutları temelinde) gerçekleşirken, yetişkinlikte bağlanma ilişkisi bireyin kendisinin seçtiği ve genellikle bir akranıyla olan karşılıklı ilişki arasında gerçekleşmektedir. Yetişkin bireyler bağlanma figürlerinden ayrıldıklarında ya da onlarla stres yaşadıklarında

bağlanma sistemlerini kolaylıkla hayata geçirmemektedirler. Yetişkin bağlanma biçimi; bağlanma, bakım verme ve cinsel davranış sistemlerinin bütünleşmesi olarak ifade edilmektedir (Ainsworth, 1982; Hazan ve Shaver, 1994; Weiss, 1982).

Romantik ilişkilerdeki bireysel farklılıkları anlama ve açıklamada bağlanma teorisi önemli ipuçları sunmaktadır. Güvenli bağlanan bireylerin ilişkilerinde daha mutlu ve umutlu oldukları, eşlerini daha fazla kabul etkileri ve destekledikleri, ilişkileri daha uzun süreli olduğu ifade edilirken Kaçınan bireyler eşlerini kıskanan ve yakınlık kurmaktan korkan bireyler olarak ifade edilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987).

İlk bağlanmanın bebeğin bakıcıyla olduğu görüşü ilk olarak Bowlby tarafından ortaya atılmış olup daha sonra Hazan ve Shaver (1987) tarafından yetişkinlikteki romantik ilişkiyi açıklama üzerine bir bağlanma teorisine çevrilmiştir. Yıllar boyunca birçok sınıflandırma yetişkin bağlanma stillerini açıklamaya çalışmıştır. Yetişkinlikteki bağlanma stillerindeki farklılıklar iki dikey boyut tarafından açıklanabilmektedir; kaçınma (avoidance) ve kaygı (anxiety). Bowlby'nin ilk teorik ve gözlemsel çalışmalarından sonra, Ainsworth ve arkadaşları (1978) literatürde “garip durum (strange situation)” olarak bilinen, gözlemsel çalışmada, bebek–bakımveren bağlanmasında üç temel tip belirlemişlerdir. Bu tipoloji bakım verenin tutarlı olarak duyarlı, tutarlı olarak duyarsız ya da tutarsız olmasına göre belirlenmiştir. Garip durum gözlemleri, bebeğin bağlanma sistemine aktive etmeye yönelik olarak oluşturulmuş, yabancı bir ortamda, bakım verenden tekrarlı ayrılımları içermektedir. Ayrıca çekici

oyuncakların bulunduğu gözlem ortamı, bebeğin bakım verenin yokluğunda araştırma davranışlarını da incelemek amacıyla.

Bağlanma kuramcılarının göre, içsel çalışan modeller yaşamın ilk aylarında oluşmaya başlar ve ileriki yıllarda da gelişmeye ve değişmeye devam eder (Collins, Cooper, Albino ve Allard, 2002). Buradan yola çıkılarak bağlanmanın yalnızca çocukluk ile sınırlı olmayıp yaşam boyunca sürdüğüne dikkat çekilmiştir. İlk temel ilişki olan anne çocuk ilişkisi, sonraki yaşam dönemlerindeki bağlanmalar için örnek olur (Edwards, 2007). Temel bağlanma figürü ile yaşadığımız deneyimlerle kendimize ve diğerlerine yönelik içsel çalışan modeller geliştirdiğimizi ve bu modellerin sonraki yıllarda yakın kişiler arası ilişkiler için bir rehber, model işlevi gördüğünü belirtir. Hazan ve Shaver (1987) Bowlby'nin görüşlerini, romantik ilişkiler bağlamında ele alan ilk araştırmacılarıdır. Hazan ve Shaver (1987), yetişkin romantik ilişkilerinin çocuklar ve onlara bakım veren kişiler arasındaki etkileşimlerle benzerlikleri olduğunu fark etmişlerdir. Örneğin romantik eşler birbirlerine yakın olmayı isterler. Eşleri yanlarında olduğunda rahat hisseder ve eşleri yanlarında olmadığında kaygılı ya da yalnız hissederler. Ayrıca, yaşamın sunduğu sürpriz, fırsat ya da meydan okumalar karşısında eşler bir güvenli üs (secure base) olarak yardım eder.

Berman ve Sperling (1994) yetişkin bağlanmasını fiziksel ve/veya psikolojik güvenlik sağlayabilecek bir veya birkaç kişiyle yakın olmayı isteme ve kurulan yakınlığı sürdürmeye yönelik sabit bir eğilim olarak tanımlamışlardır. Buna göre bağlanma sistemi, kişinin yaşamının herhangi bir anında eyleme geçme potansiyeli taşıyan davranışsal bir sistemdir. Etkinleşebilmesi açık davranışlar,

duygusal tepkiler ve bilişsel aktivitelere bağlıdır. Ayrıca içsel çalışan modeller, ilk bağlanma deneyiminin yanı sıra etkinleşen bağlanma iki birey arasındaki o ana özgü etkileşimleri kapsar ve bu etkileşimlere dair kuralları tanımlar; bu da kişinin bağlanma figürünün ne yapacağına ilişkin doğru veya yanlış yordamalar yapmasına izin verir. Bu öneri, niçin pek çok kişinin mevcut duruma uygun olmayan tepkiler verdiğini açıklayıcı bir değer taşır. Aşağıda bireylerin gelişim dönemlerinde geliştirdikleri temel ihtiyaçları gelişim dönemlerine göre karşılaştırılmıştır.

<u>Gelişimsel Evre</u>	<u>Ana-Baba</u>	<u>Akran / Partner</u>
Bebeklik	Yakınlığı koruma	
	Güvenli sığınak	-
	Güvenceli üs	
Erken Çocukluk	Güvenli sığınak	
	Güvenceli üs	Yakınlığı koruma
Geç Çocukluk ve Erken Ergenlik	Yakınlığı koruma	Güvenli sığınak
	Güvenceli üs	
Yetişkinlik		Yakınlığı koruma
	-	Güvenli sığınak
		Güvenceli üs

Şekil 4. Bağlanma Davranışının Temelleri (Hazan ve Shaver, 1994, s. 22).

Bu paralelliklerin ışığında Hazan ve Shaver yetişkin romantik ilişkilerin bebek-bakıcı ilişkileri gibi bağlanmalar olduğunu ve romantik aşkın bağlanma davranışsal sisteminin bir özelliği olduğunu öne sürmüştür. Ancak kuşkusuz çocukluktaki bağlanma ile yetişkinlikteki bağlanma pek çok açıdan birbirinden farklılaşır. Weiss çocukluktaki bağlanmanın tipik olarak tamamlayıcı olduğunu ileri sürer yani bağlanma figürü gözetme sağlar ama kendisi bunu elde edemez. Bebek ya da çocuk güvenlik arar ama kendisi böyle bir fonksiyonu yerine getiremez. Buna karşılık yetişkin bağlanması tipik olarak karşılıklıdır (iki kutupludur). Her iki eş de bakım ve gözetme sağlar ve bunu birbirinden elde ederler. İkinci bir fark yetişkin bağlanmasında, bağlanma figürünün genellikle bir akran ya da cinsel eş olmasıdır. Bir yetişkinin en azından ilişkinin ilk zamanlarında, yakınlık arayışına iten güdü cinsel çekiciliktir (Shaver ve Hazan, 1993).

Yetişkinlerde eşe yakınlığı sürdürme isteği baskındır, bu durumun karşısında, uzaklaşma ya da yokluk, yakınlığı yeniden kurma isteği gözlemlenir. Benzeri bir duygusal sistem olarak bağlanmada da yakınlığı sürdürme, etkileşimi koruma gereksinimi vardır. Ayrılıkta rahatsızlık yaşanır, kavuşma haz verici özelliktedir ve yitirme halinde keder hissedilir. İşte bu noktada sadece bağlanma sistemine özgü bir ölçüt vardır. Eşle ilişkide güvenlik ve rahatlama arayışı bu arayışın doyumunda, birey eşinin sağladığı güvenli üsten ayrılarak sosyal hayatın diğer alanlarındaki faaliyetlere yönelebilir.

Yetişkin bağlanma sistemi hakkında yapılan ilk çalışmalarda, evlilik yaşamında görülen bağlanma zincirindeki kopmalarda (yitirme deneyimleri; ölüm,

boşanma, ayrılık gibi) yetişkinlerin ortak tepkiler vereceği düşünülmektedir (Berman ve Sperling, 1994). Bowlby de benzer şekilde kayba karşı sergilenen tepkilerin yitirilen kişiyle geçirilmiş olan bağlanma deneyimlerine bağlı olduğu görüşünü sunmuştur (Mikulincer, Florian ve Weller, 1993). Sebebi ne olursa olsun bir bağlanma ilişkisinin kopmasına verilen ilk tepki ayrılık protestosudur. Çiftler içinde bir dalgalanma hisseder ve zihinsel olarak bir süre yitirdiği eşini arar. Bu süreç içerisinde yitirilen kişinin geri dönmesinin olanaksız olduğunun farkına varıldığında, çöküntü ve mutsuzluğun hakim olduğu bir keder dönemi gözlemlenir. Bu evrede kişiler genel olarak yaşamaya ve diğerlerine karşı şiddetli bir ilgisizlik hisseder. Süreç, gerçeği kabullenme ve olağan yaşama geri dönme evresi ile devam eder (Hazen ve Shaver, 1994). Hazan ve Shaver'in belirledikleri bağlanma biçimlerine göre, güvenli bağlanma biçimine sahip yetişkinler, romantik ilişki kurdukları bireye güvenebilirler ve hem bağlanmayı hem de bağlanılmayı kolaylıkla gerçekleştirebilirler. Birçok araştırmada bağlanma kaygı düzeyinin bireylerin ilişkilerinin şeklini değiştirmede nasıl bir etkisinin olduğu, bireylerin ilişkilerini bu kaygının nasıl ve ne yönde tehdit ettiğini nasıl algıladıkları ve bireylerin algıladıkları bu tehdide nasıl tepki gösterdikleri araştırılmıştır.

Bağlanma ile ilgili olaylar meydana geldiğinde bireylerin bağlanma sistemlerinde otomatik bir aktivasyon meydana gelmektedir. Bu durum bu kişilerin hem bilişlerine hem de davranışlarına rehberlik eder. Collins (2006) yüksek bağlanma kaygısı olan bireylerin, kendi eşlerinin davranışlarını negatif yönde yorumlama, terk edilmeye ilişkin sinyaller alma ve ilişkilerinin geleceğini sorun içerisinde görme eğiliminde olduklarını vurgulamıştır. Genelde yüksek bağlanma kaygısı olan bireyler reddedilmekten ve sevilmemekten korkarlar ve

bilişsel yapılarında meydana gelen bu durum onların davranışlarını da büyük ölçüde etkilemektedir. Dolayısı ile bu bireyler olumsuz eş davranışları gösterme eğiliminde olurlar ki bu durum da onların terk edilme ve sevilme korkularını destekleyici nitelikte olur. Bunun yanında kaygı düzeyi yüksek olan bireyler eşlerinin kendi ihtiyaçlarına duysuz, onlarla yakın olmayı reddeden, güvenilmez ve aralarındaki ilişkiye ve birbirlerine ilgisiz olarak algılama eğilimindedirler (Marques, 2010). Kaygılı-kararsız bağlanmaya sahip olanlar, romantik ilişki kurdukları eşlerinin ulaşılabilirliğini ve bağlılıklarını güvenilir bulmazlar ve hayal kırıklığına uğratılma korkusu yaşarlar. Kaygılı-kararsız bağlanan bireyler sıklıkla yapışkan, kıskanç ve duygusal yakınlığa saplantılı derecede düşkün olarak görülürler. Aksine kaçınan türde bağlanmaya sahip bireylerin duygusal bağlılıktan uzak duran kişiler oldukları söylenmektedir. Hem ilişkide oldukları kişilerin hem de kendilerinin bağlanma gereksinimlerini inkâr ederler. Kaçınan kişiler için romantik eşleri ile yakınlık ilişkisi kurmak güçtür (Dönmez, 2000). Güvenli bağlanan yetişkinler yitirme koşullarına (ayrılık, boşanma, ölüm) son derece üzülseler bile bunun çözülebilir bir sorun olduğuna inandıkları, yardım arama gibi uyumlu başa çıkma yolları kullanabilecekleri içsel yapılara sahip oldukları ve hissettikleri acıyı bastırdıkları söylenebilir. Buna karşın kaygılı biçimde bağlanan yetişkinler için yitirme süreci zaten hali hazırda sürdürdükleri gerilimi daha da tetikleyici bir rol oynamaktadır. Kaçınma davranışsal, kaygı ise bilişsel-duygusal unsur olarak görülmektedir. Kısaca kaçınan bağlanma düzeyleri yüksek olma eğilimindeki bireylerde yakın ilişkilere fazla yer vermeme ve kendilerinin bağlanma figürlerine yakın ve bağlı olmaktan kaçınma davranışı sergilediği göze çarpmaktadır. Bu bireyler kendilerinin bağlanma figürlerinin güvenilir olduklarına ilişkin şüpheye sahiptirler ve sonuç olarak hem psikolojik hem de duygusal olarak

eşlerinden bağımsız olma eğilimindedirler. Ayrıca bağlanma kaygısı yüksek olan bireyler eşleri tarafından reddedilme ve terk edilme korkusu taşırlar. Bu bireylerin kendilerine yönelik değerlendirmeleri çoğunlukla olumsuz yöndedir. Örneğin bu bireyler düşük özdeğer, düşük özgüvene sahiptirler ve bağımsız-obsesif aşk sitali gösterirler. Eğer bireyler bu iki boyutta da (kaçınma ve kaygı boyutları) düşük bir puana sahip iseler bu bireylerin güvenli bağlanma stillerine sahip oldukları söylenebilir (Marques, 2010). Kaçınan biçimde bağlanan kişiler kendilerini çaresiz hissedecek ve olumsuz duyguları asla bastırmayı başaramayacak ve bu duygular yüzeye çıkacaktır (Mikulincer ve ark., 1993).

I.2. Ebeveyne Bağlanma

Bağlanma davranışı başka bir bireyde yakınlık arama ve sürdürme olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 2012). Bowlby'e göre, ruh sağlığının temel belirleyicisi anne ve çocuk arasındaki bağlanmanın türüdür. Anne çocuk arasındaki ilişki ile oluşturduğu bağ, çocuğun tüm yaşamı boyunca içinde taşıyacağı bir "ben" ve "öteki" kalıbına dönüşmekte, onun dünya ile kurduğu ilişkinin tipini belirlemektedir (Mahler, Pine ve Bergman, 2003).

Çocukların doğumları ile ebeveynleriyle kurdukları ilişki onların bağlanma biçimlerine etki etmektedir (Ainsworth, 1969; Seifer ve Schiller, 1995). Aynı zamanda çocukluk dönemindeki ebeveyne bağlanma ile yetişkin bağlanması arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır (Ainsworth, 1989; Bartholomew, 1990; Bowlby, 2012; Gittleman, Klein, Smider, ve Essex, 1998; Marsa, O'Reilly, Carr, Murphy, O'Sullivan, Cotter ve Hevey, 2004; Reti, Samuels, Eaton, Bienvenu Iii, Costa ve Nestadt, 2002; Riskind, Williams, Altman, Balaban ve Gessner, 2004;

Strahan, 1995). Bu ifadelerden yola çıkarak bireylerin yetişkinlik döneminde ilişkilerindeki bağlanmalarını anlamak için onların çocuklukta ebeveynleri ile arasındaki ilişkiyi yani çocukluk bağlanmalarını anlamak gerekmektedir.

Bowlby, yetersiz/patolojik ana babalığı özellikle ilgi (care) ve kontrol/koruma (control/protection) boyutlarıyla ilişkilendirmiştir. İlgi terimi, yetersiz bakım verme, bebeğin gereksinimlerini karşılamama, çocuğu küçümseme, eleştirme ya da reddetmeyi içermektedir. Kontrol terimi ise aşırı koruma, bağımsızlığı desteklememe ya da aşırı kontrol etme olarak tanımlanmıştır. Parker, Tupling ve Brown'ın (1979) çocuk ana-baba bağlanma örüntüsünü ölçmek üzere geliştirdikleri PBI, Bowlby'nin ana-baba çocuk bağlanma ilişkisinde ileri sürdüğü ilgi ve kontrol boyutlarını kapsamaktadır. Algılanan ana baba davranışları, bu iki boyuta göre ayrı ayrı puanlanmaktadır. Ayrıca, bu iki boyut birlikte ele alınarak, ana baba davranış örüntüsü dörtlü (quadrant) bir model/sınıflandırma içerisinde değerlendirilebilmektedir. Bu dörtlü modele göre, yeterli ilgi-aşırı korumama (high care-low overprotection) optimal bağlanma olarak tanımlanmaktadır. Yetersiz ilgi (low care) aşırı korumama ise bağlanmama ya da zayıf bağlanma sınıfına girmektedir. Yeterli ilgi-aşırı koruma davranışları sergileyen ana babalar da duyarlı kontrol (affectionate constraint) sınıfında yer almaktadır. Son olarak, yetersiz ilgi-aşırı koruyucu ana baba davranışları ise duyarsız kontrol (affectionless control) olarak sınıflandırılmıştır (Kapçı ve Küçüker, 2006). Ebeveyn davranış örüntülerini temelde iki boyutta değerlendiren Parker, Tupling ve Brown (1979), yüksek ilgiye; empati, yakınlık, duygusal sıcaklık ve şefkat, yetersiz ilgiye; ihmal, ilgisizlik ve duygusal soğukluk, yüksek kontrole; aşırı temas ve özerkliğin engellenmesi ve düşük kontrole ise;

bağımsızlığın ve özerkliğin izninin ebeveyn davranışına eşlik ettiğini ileri sürmektedirler.

Bir bebeğin anne figüründen ayrılma ya da onu kaybetme tepkisinin anlamı, onu bu figüre bağlayan ilişkinin anlamında yatmaktadır. Psikanalitik kuramda bu ilişki nesne ilişkileri olarak tanımlanmıştır. Bu gerekçeyle geleneksel bağlanma kuramının herhangi bir tanımında nesne ilişkileri kavramı sıklıkla kullanılmaktadır (Bowlby, 2012).

Kişiliği açıklamaya ve tanımlaya çalışan psikanalitik kuram kişilik ile kültürel ve sosyal etkileri ilişkilendirerek daha da kapsamlı bir niteliğe kavuşmuştur. Psikanalitik kuram çerçevesinde kişiliğin sosyal ve kültürel etkilerini tanımlamada nesne ilişkileri kuramı oluşturulmuştur. Nesne ilişkileri kuramı, içsel bilinçdışının belirlenmesi ve dışsal bazı objelerin yani bizim için önemli olan bireylerin özelliklerinin içselleştirilmesi olarak ifade edilmektedir. Nesne ilişkileri, içselleştirilmiş kişilerarası ilişkiler olarak tanımlanmaktadır. Nesne ifadesi, bir gereksinimi karşılayan bireyin duygularını, dürtülerini yönlendirmiş olduğu nesne, hedef olan belirli bir kişi olarak Freud tarafından kullanılmıştır. Bu ifade, önce çocukken daha sonra da yetişkinlikte, bireyin ilişki içinde olduğu, bağ kurduğu ilişkiyi simgeleyen, diğerleri ifadesi ile de değişimli olarak kullanılmaktadır. Buradaki diğerleri kavramı kimlikleri birbirinden ayrı olan kişilerden çok bebeğin gereksinimlerini karşılayan nesnelere olarak algılanmaktadır (Corey, 2008).

Nesne ilişkileri kuramına katkıda bulunan bir diğer kuramcı da Karen Horney'dir. Horney'in kuramında, özellikle çocuklarda rastlanan ve anne babanın yetersiz ilgisinden kaynaklanan "düşmanlık duygusu" üzerinde durulmaktadır. Düşmanlık duygusunun açıkça ifadesi çocuk-ebeveyn ilişkisini bozacağı için bastırılmakta, bu bastırma ise çocukta "temel endişe" kaynağı haline gelmektedir. Burada bahsedilen temel endişe bireyde yabancılaşmaya dolayısı ile bireyin gerçek benliğini ortaya koyamamasına neden olmaktadır. Temel endişe yaşayan bireyler dış dünyaya karşı bazı stratejiler geliştirirler. Bu stratejiler ilişki temelli incelendiğinde bireylerin diğer insanlarla olan ilişkilerinde kaygılı bir tavır gösterdikleri söylenebilmektedir (Kohut, 2004).

Uzun süredir psikanalistler, çocuğun ilişki kurduğu ilk insanın bireyin kişilik gelişiminde önemli bir etkisinin olduğunu konusunda hemfikir olsalar da bu ilişkinin doğası ve temeli üzerinde fikir birlikleri yoktur. Bunun gerekçesi olarak da, duyguların şiddetlenmesi ve farklılıkların kesinliği olarak ifade edilmektedir. Bebeklerin ilk bir yıl içerisinde anne figürüne yönelik çok güçlü bir bağ geliştirdikleri konusunda netlik varken, bunun hangi hızda meydana geldiği, sürdürülme sürecinin ne olduğu, ne kadar süre devam ettiği ya da hangi fonksiyonların bu durumu yerine getirdiği konusunda netlik bulunmamaktadır (Bowlby, 2012).

Bowlby (2012) bebeğin bağlanmasının doğası ve temelini dört ana teoride tanımlamıştır; (1) bebeklerin karşılanması gereken temel fizyolojik ihtiyaçları bulunmaktadır. Bebek, bağlanma figürü ile ilgili ve ona bağlı olduğundan dolayı bu bağlanma figürünün bebeğin temel fizyolojik ihtiyaçlarını gidermesinin ve

bebeğin zamanla bağlanma figürünün doyum kaynağı olduğunu öğrenmesinin sonucu olarak tanımlanmakta ve bu durum “nesne ilişkilerinin sahte sevgi teorisi” olarak ifade edilmektedir, (2) bebeklerde içsel olarak anne memesini emme, ona oral yol aracılığı ile sahip olma ve bağlanma eğilimleri bulunmaktadır. Memeye bağlanan bebek zamanla annenin varlığını ve ona karşı ilgi beslediğini fark etmektedir ve bu durum “birincil emilen nesne teorisi” olarak ifade edilmektedir, (3) bebeklerin bir bireye yapışma ve temasta bulunma eğilimleri bulunmaktadır. Bu ihtiyaçları yiyecekte bağımsız bir nesneye yönelik olmaktadır ve bu “birincil nesne yapışması teorisi” olarak ifade edilmektedir ve (4) bebeklerin rahimden çıkarılmaya kızdıklarını ve oraya dönmeye çaba gösterdiklerini ifade etmektedirler ve bu durum “birincil rahme dönüş arzusu” olarak tanımlanmaktadır. Bu teoriler temelinde Freud bebek-ebeveyn bağlanmasını açıklamaktadır. Bebeğin anneye bağlanması öngörülebilir sonuç olarak anneye yakınlık duyan bir takım davranış sistemlerinin aktivitesinin ürünü olduğu varsayılmaktadır. İnsan-çocukta bu sistemlerin ontojenisi yavaş ve karmaşık olduğu ve çocukların gelişim düzeylerinde farklılık olabileceği gerekçesi ile ilk yılda bir açıklama yapmak daha güç olabilmektedir. İkinci yaş itibari ile hareketleri çoğalan bebeğin neredeyse sürekli bir bağlanma davranışı gösterdiği söylenmektedir. Üç yaş itibari ile çocuk-ebeveyn arasındaki gereksinimler azaldığı için yakınlık kurma aciliyeti dolayısı ile bağlanma davranışı azalmaktadır. Temel değişim üçüncü yılın sonu ile birlikte gerçekleşmektedir. Bu yıl itibari ile çocuğun yaşamındaki bağlanma figürleri (akraba, öğretmen vb.) çoğalmaktadır (Bowlby, 2012).

Bowlby'ye (2012) göre ergenlik boyunca bireyin ebeveynine bağlanması değişmektedir. Yetişkinler, ebeveynlere eşit ya da daha büyük bir önem atfetmekte ve akranlara karşı cinsel çekimleri söz konusu olmaktadır. Bir uçta, ebeveynlerinden ayrımlaşan yetişkinler, bir diğer uçta ebeveynlerine sıkı sıkıya bağlı kalmayı tercih eden bireyler (başkalarına bağlanma konusunda isteksiz ya da başarısız olan bireyler) olmaktadır. Uçlar arasında ebeveynine bağlanmayı devam ettiren ancak başka bağlanma figürlerinin de önemli olduğunu ifade eden yetişkinlerde bulunmaktadır.

Rohner ebeveyn tutumlarının çocuğun davranışının önemli bir yordayıcısı olduğunu ileri süren ve kişilik oluşumunu bu temelde açıklayan *ebeveyn kabul-red* (EKAR) kuramını ortaya atmıştır. Bu kurama göre, psikolojik işleyişin ve gelişimin önemli belirleyicisi olan ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesi, ebeveyn kabulü (sevgi) ve reddi (sevgi eksikliği) ile karakterize olmuştur. EKAR kuramı fenomenolojik bir yaklaşım olup, bireyin davranışlarının yaşadığı olaylardan çok yaşadığı olayları nasıl anlamlandırdığı ile ilgilenmektedir (Khaleque ve Rohner, 2002; Rohner, 1986; Rohner ve Rohner, 1980). Yani ebeveynlerin nasıl davrandığından daha çok onların çocuklar nasıl algılandığı ve yorumlandığı ile ilgili olduğu söylenmektedir. EKAR kuramı ebeveyn kabul ve reddinin temel nedenlerini, sonuçlarını ve ilişkilerini açıklamayı ve tahmin etmeyi amaçlayan bir sosyalleşme teorisi olarak tanımlanmaktadır (Rohner, 1986). EKAR kuramı tüm insan ırkına mensup olan çocuk ve yetişkinlerde ebeveyn reddinin psikolojik uyum ve davranış örüntülerinde yaratmış olduğu olumsuz etkileri tahmin etmeye çalışmaktadır (Rohner, 2004).

EKAR kuramı sıcaklık ve kontrol olmak üzere iki boyutta temellendirilmektedir. EKAR kuramının sıcaklık boyutu kabul ve reddi iki kutuplu boyutta (olumlu – olumsuz) değerlendirmektedir. Ebeveyn kabulü, ebeveynin çocuğuna karşı sevgi, şefkat, ilgi, konfor ve destek gösterdiği anlamına gelmektedir. Ebeveyn reddi ise, ebeveynin çocuğuna karşı sıcaklık, sevgi ve şefkatin verilmemesi ya da gerilemesi anlamına gelmektedir. Aileler üç yolla sevgi eksikliklerini ifade edebilmektedirler; soğuk ve şefkatsiz, düşmanca ve saldırgan ya da ihmalkar ve kayırsız kalarak. Ayrıca ebeveyn reddi bu üç yolun yanı sıra, ebeveynlerinin çocuklarına olumlu davranmalarına rağmen çocukların kendilerini reddedilmiş hissetmeleri ya da ebeveynlerin farkında olmadan çocuklarına reddedici (farklılaşmış ret) davranmalarını içermektedir (Rohner, 2004). EKAR ebeveyn kabul ve reddi ile ilgili “kişilik”, “başetme” ve “sosyokültürel” olarak üç temel alanda beş temel soruyu açıklamaya çalışmaktadır; (1) Aileleri tarafından kabul veya ret edildiklerini düşünen çocuklar ne tepki vermektedirler? (kişilik alanı), (2) Çocuklukta reddedilmenin etkileri yetişkinlik ve yaşlılıkta ne ölçüde kendini göstermektedir? (kişilik alanı), (3) Neden çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından reddedilen bazı çocuklar ve yetişkinler diğer bireylere göre daha fazla başa çıkma becerisi göstermektedirler? (baş etme alanı), (4) Neden bazı ebeveynler çocuklarına karşı sıcak, sevgi dolu ve kabul ediciyken, diğer ebeveynler soğuk, saldırgan, ihmalkâr ve reddedicidir? (sosyokültürel alan) ve (5) Toplum yapısı ve o toplum içinde yaşayan bireylerin inanç ve davranışları, bu toplumdaki ebeveynlerin çocuklarını kabul ve reddetme eğilimlerini ne yönde etkilemektedir? (sosyokültürel alan). EKAR bu soruları kuramsal olarak açıklamaya çalışmaktadır (Rohner, 2004).

EKAR kuramında kontrol boyutu ise, bir ucunda özerlik ya da serbestlik tanıma diğer ucunda kısıtlama olan iki kutuplu bir boyuttur. Kontrol boyutu, ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını ne ölçüde kısıtladıklarını ya da sınırlandırdıklarını ve bu sınırlamaları ne ölçüde mecbur ettiklerini ifade etmektedir. Buradaki temel nokta ebeveyn kontrolü, ebeveyn tarafından dikte edilen kurallar (yasaklar ve emirler gibi) olarak tanımlanmaktadır. Çocuklarının davranışlarını seyrek bir biçimde kontrol eden ebeveynler izin verici (düşük düzeyde kontrollü) olarak kabul edilirken, çocuklarının davranışlarını yönlendiren, değiştiren ya da manipüle eden ebeveynler kısıtlayıcı (yüksek düzeyde kontrollü) olarak kabul edilmektedir. Ebeveynler çoğunlukla çocuklarını; cinsellik, ahlaki davranışlar, tuvalet eğitimi, temizlik, düzenlilik, ev ya da diğer önemli konularla ilgili görevler, gürültü, itaat ve saldırganlık gibi konularda kontrol etmektedirler (Rohner ve Rohner, 1981).

EKAR kuramı ebeveyn kabul-reddinin ömürleri boyunca çocukların kişiliklerinin şekillenmesinde derin bir etkiye sahip olduğu varsayılmaktadır. Özellikle kişilik alanı, çocukların kendileri için önemli olan kişiler (ebeveynler ya da diğer bağlanma figürleri) tarafından duygusal ihtiyaçlarının karşılanması çocuklar için güçlü bir motivasyon kaynağı olduğu ifade edilmektedir. Bireylerin bu ihtiyaçları bağlanma figürleri tarafından yeterince karşılanmadığında, çocuklar duygu ve davranışlarını farklı biçimde göstermeye eğilimlidirler. Bu reddedilen bireyler kendilerini kaygılı ve korkulu hissetmektedirler. Buna ek olarak çocukluk ve yetişkinlikte yaşanan diğer durumlar; düşmanlık, saldırganlık, pasif saldırganlık ya da saldırganlık ve düşmanca duygularla başa çıkma problemleri; bağımlılık ya da savunmacı bağımsızlık, reddedilmenin sıklığı ve yoğunluğuna

bağlı olarak; düşük özsaygı, düşük öz-yeterlik, duygusal tepkisizlik, duygusal dengesizlik ve olumsuz dünya görüşüdür. Yetişkinlerin kendilerini duygusal açıdan ne kadar güvende hissettikleri, yetişkin bağlanma figürleri ile ilişkilerinin kalitesine ve bu ilişkiye yönelik algılarına bağlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle, kişinin yakın bir duygusal ilişkide eşi tarafından ne kadar kabul ya da red edildiğinin, bireyin bugünkü psikolojik uyumu üzerinde çok önemli bir etkisi olduğu ifade edilmektedir. Çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından ret edilen birçok birey sağlıklı bir sosyal ve duygusal uyum geliştirmede zorlanabilmektedir. Bu bireyler romantik ilişkilerinde kaygılı ve kaçınmacı bir yapı sergilemekte, gerçek benliklerini saklamaktadırlar (Rohner, 2004).

Yetişkinlikte, bireylerin bağlanma figürüne yönelik beklentileri daha karmaşıklaşmakta ve farklılaşmaktadır. Bebeklik ve çocukluk döneminde bu beklentileri en iyi şekilde ebeveynler karşılamakta ancak ergen ve yetişkinlerde bu ihtiyaç ve beklentiler ebeveyn dışında kalan diğer önemli insanlar ve bağlanma figürleri tarafından karşılanmaktadır. Bireylerin dünyaya, kendilerine ya da diğer önemli olarak nitelendirdikleri bireylere yönelik oluşturmuş oldukları zihinsel temelleri bu bireylerin bazı durumlar ya da kişilerden kaçınma eğilimi içerisine girmelerine neden olabilmektedir (Ahmed, Rohner, Khaleque ve Gielen, 2011).

Gerçekte EKAR kuramına göre bireylerin içinde buldukları dünya ve kendileri ile ilgili düşünceleri onların yaşam biçimlerini şekillendirmektedir. Bu durumun özellikle reddedilen çocuklar ve yetişkinler için doğru olduğu söylenmektedir. Örneğin, birçok reddedilen birey, karşısındaki bireyin kendisine düşmanca davrandığını algılamaya ve önemli olarak nitelendirdiği kişilerin

kendisini reddettiğini ya da değersiz olarak algılandığını düşünme eğilimi içerisine girebilmektedirler. Ayrıca reddedilmiş bireyler çarpıtılmış zihinsel temsilleri ile deneyimleri, olayları ve ilişkileri algılamakta, yorumlamakta ve bu zihinsel temsillere yönelik taleplerde bulunmaktadır. Genellikle bu zihinsel temsilleri yeniden yorumlama ya da kaçınma eğilimindedirler. Bunlara ek olarak diğer önemli kişiler tarafından reddedildiğini düşünen bireyler kişisel ilişkilerinin güvenilmez, yaralayıcı ve kestirilemez olduklarına yönelik zihinsel şemalar oluşturmaktadırlar (Ahmed, Rohner, Khaleque ve Gielen, 2011).

EKAR kuramına göre, reddedilmiş bireyler oluşturmuş oldukları zihinsel temsillerini yeni ilişkilerine taşımakta bu ilişkideki önemli kişilere yönelik güvensizlik problemi yaşamaktadırlar. Bireyler yeni ilişkilerinde aşırı düzeyde uyarılmış davranabilmekte, seçici algıları bu olumsuz temsiller tarafından kontrol edilmektedir. Bireyler bu zihinsel temsiller aracılığı ile ilişkilerine ve kişilere çeşitli yüklemeler yapmakta ve buna göre hareket etmektedirler (Ahmed, Rohner, Khaleque ve Gielen, 2011). Buradan yola çıkarak ebeveynlerin kendilerine reddedici tutum sergilediğine yönelik algısı olan bireylerin romantik ilişkilerinin başlaması ve sürmesine yönelik çeşitli kehanetlerde buldukları ve kendi gerçek benliklerini sergilemeyi engellediklerini ve yakınlaşmaya yönelik kaçınma davranışında buldukları söylenebilmektedir.

Yalnızca güvenli bağlanma söz konusu olduğunda çocuklar stres yaratan durumlar karşısında güvenlik duygularını koruyabilmekte ve keşfetme davranışı gösterebilmektedirler. Çocukta güvenli bağlanmanın gelişmesi için çocuğun tutarlı ve kesintisiz tepki veren ve her koşulda ulaşabileceği bir bakım verenin

etrafında olması ile sağlanabilmektedir. Aksi durumda, yani bakım veren kişi duyarsız, aşırı kontrolcü ve önceden tahmin edilemeyen tepkiler gösterirse çocuk bu durumda kaygılı bağlanma geliştirebilmektedir. Kaygılı bağlanma geliştiren çocuk bir an önce bakım veren kişiden kopma isteği içerisine girerek erken bağımsızlaşma isteği içerisine girebilmektedir (Sümer ve Güngör, 1999). Kaygılı bağlanma içindeki çocuk (yetişkin) anne ile optimal mesafe bırakan bir ilişki kuramamaktadır. Ya bu birey anneye yapışmakta ya da ondan kopmaktadır. Ya da bu ikisi arasında yalpalamaktadır. Bu yapılanmayı Mahler'in yeniden yakınlaşma krizini anlatırken tarif ettiği çift eğilimliğe benzemektedir (Mahler, Pine ve Bergman, 2003).

Bağlanma kuramında bağlanma figürü olarak çoğunlukla anneler vurgulanmasına rağmen baba-çocuk ilişkisi de bağlanma kuramında önemli bir yer tutmaktadır. Hem baba hem de annenin çocuğa yönelik davranışlarının destekleyici ve cesaretlendirici nitelikte olması çocukların daha sonraki ilişkilerinde daha güvenli ve kaliteli ilişkiler kurabilmesi için önemli olarak görülmektedir (Bowlby, 2012). Anne çocuğa bakım veren kişi olarak rol üstlenirken, baba bebeğin yaşamında güvenli bir oyun arkadaşı olarak ikincil bir bağlanma figürü olarak rol üstlenmektedir (Bretherton, Lambert ve Golby, 2005; Brown, McBride, Shin ve Bost, 2007; Caldera, 2004; Field, Gewirtz, Cohen, Garcia, Greenberg ve Collins, 1984; George, Cummings ve Davies, 2010; Goodsell ve Meldrum, 2009; Paquette, 2004; Parke ve Burielm, 2006). Anne ve babalar çocuklarıyla farklı şekillerde etkileşime geçmektedirler. Babalar annelere oranla çocukları ile daha az vakit geçirmektedirler (Lamb, 1997). Ancak babaya bağlanmanın anneye bağlanma kadar önemli olduğunu vurgulayan çalışmalar da

bulunmaktadır. Appleton (1981) babaları tarafından destekleyici ve yüksek düzeyde ilgiyle büyütülen kız çocukların yetişkin yaşamlarında daha iyi ilişki kurabildiklerini ifade etmiştir. Biller ve Trotter (1994) yaptıkları çalışmada, babaları ile kız çocuklar arasındaki ilişkinin kız çocukların yetişkin yaşamda erkeklerle ilişki kurma sürecindeki yeteneğini etkilediğini, baba ile olan ilişkisinde hayal kırıklığına uğramış kız çocuklarının yetişkin ilişkisinde erkeklere olumsuz yüklemeler yaptıklarını ve yakın ilişkilerini sürdürmede zorlandıklarını rapor etmişlerdir. Biller (1993) ulaşılabilen ve bakım veren babaların çocuklarının sosyallik, duygusallık ve entelektüellik taraflarının gelişme düzeylerinin daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir.

Ebeveyne bağlanma sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilirse bireyde güvenli bağlanma gelişmektedir (Palmer, Oppenheimer ve Marshall, 1988; Calam, Waller, Slade ve Newton, 1990). Ebeveynleri tarafından yeterli ilgi gören bireyler güvenli bir biçimde bağlanmaktadır (Gittleman, Klein, Smider ve Essex, 1998; Newberger ve White, 1989). Ebeveynleri tarafından reddedildikleri algısına sahip bireyler ise kaygılı bağlanma stili geliştirmektedirler (Eher, Neuwirth, Fruehwald ve Frotte, 2003; Hoyer, Kunst ve Schmidt, 2001; Ward, Lee ve Lipper, 2000). Ebeveynleri tarafından yüksek düzeyde kontrol altına alınan bireylerin kaygılı bağlanma geliştirdikleri (Gittleman, Klein, Smider ve Essex, 1998; Lyddon ve Sherry, 2001; Marsa ve ark., 2004; Reti ve ark., 2002; Riskind ve ark., 2004) ve özerk davranmada problem yaşadıkları (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978; Bowlby, 1982) ifade edilmektedir. Collins ve Feeney (2000) aileleri tarafından ilgi görmeyen bireylerin kaçınan bağlanma stili geliştirdiklerini ileri sürmektedir.

I.3. Romantik Yakınlık

Yakınlık alanyazında yıllardır incelenen karmaşık bir kavramdır (Berg, Sperry, & Carlson, 1999; Collins, 1996). Yakınlık kavramı son yıllarda birçok yaklaşım tarafından açıklanmaya ve tanımlanmaya çalışılmaktadır. Yakınlık, ruh sağlığı ve psiko-sosyal uyum için önemli bir insani ihtiyaç olarak kabul edilmektedir (Descutner ve Thelen, 1991; Pielage, Luteijn, ve Arrindell, 2005). Buna karşılık yakınlıktan kaçınma, bireylerin duygusal yaşamlarındaki iyilik hallerinde olumsuz etkiye sahip olmakla beraber bu bireylerde düşük özsaygı, depresyon, kaygı, düşük ilişki memnuniyeti, yalnızlık ve duygusal yalıtılmışlık görüldüğü söylenmektedir (Descunter ve Thelen, 1991; Doi ve Thelen, 1993; Pielage, Luteijn, ve Arrindell, 2005; Sherman ve Thelen, 1996).

Alanyazında yıllardır irdelenen ve insan ilişkilerinde önemli bir kavram olduğu ileri sürülen yakınlık kavramının tanımı konusunda az da olsa bir fikir birliğine varıldığı görülmektedir (Moss ve Schwebel, 1993). Gelişimsel perspektiften yakınlık, bireylerin diğer insanlar ve dünya ile etkileşimlerinden öğrendikleri olarak tanımlanmaktadır (Hendrick ve Hendrick, 2002). Yani yakınlık kurmak gelişimsel zorluklarla baş etme esnasında öğrenilen durumlardan biri olarak tanımlanabilir. Yakınlık; kişisel bilgi, güçlü duygular ve hassasiyet kavramlarının temel özelliklerinin kapsamı olarak kavramsallaştırılmıştır (Descutner ve Thelen, 1991). Operasyonel olarak yakınlık, bireyin değerli olarak nitelendirdiği kişiyle önemli kişisel duygu ve düşüncelerini paylaşma kapasitesi şeklinde tanımlanmaktadır (Descutner ve Thelen, 1991, Doi ve Thelen, 1993; Sherman ve Thelen, 1996). Romantik yakınlık, bireyin başka bir bireyle yakınlık kurması ve bu yakınlığın düzeyini ifade etmektedir (Fischer ve Corcoran, 1994).

Romantik yakınlık sıcaklık, kabul ve koruyuculuk kavramları ile ilişkilidir (Mayseless, 1991).

Yetişkin bağlanması çocuklukta ebeveyn-çocuk ilişkisinde geliştirilen bağlanmanın bir uzantısıdır (Bowlby, 2012). Çocukların doğumları ile birlikte ebeveynleri tarafından fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının ne düzeyde karşılandığına bağlı olarak yetişkin ilişkilerinde o düzeyde yakınlık kurabilme becerisi geliştirmektedirler. Bireyler erken yaşam dönemlerinde bakıcıları ile kurdukları bağlanma ilişkilerinde ilk yakınlığı kurmaya başlarlar (Bowlby, 2012). Ergenleri gelişimleri gereği yakınlığa ve romantik katılıma ihtiyaç duyarlar ve genç yetişkinler eşleriyle ve diğer kişilerle olan ilişkilerinde anlamlı yakınlıklar geliştirirler.

Diğer bir perspektiften, yakınlık bireyin gelişimsel olgunluğu ve kişilerarası ilişkilerinin şekline bağlı olan değişken olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 2012; Orlofsky ve Ginsburg, 1981). Orlofsky and Ginsburg (1981) Erikson'un teorisinden yola çıkarak yetişkinlikte beş tane yakınlık durumu tanımlamıştır (yakınlık, yakınlık öncesi, basmakalıp ilişkiler, sahte yakınlık ve yalıtılmışlık). Buradaki her bir yakınlık durumu Erikson'un üç temel kriteri tarafından değerlendirilmiştir; (a) birey yakın bir kız ya da erkek arkadaşına sahip olsa da olmasa da, (b) kişi uzun süreli romantik ilişkide olsa da olmasa da, (c) kişi akranları ile yüzeysel ilişkilere karşı derin ilişkilere sahip olsa da olmasa da. Buradaki durumlarda yalıtılmışlık kişilerarası yalıtılmışlıktan dolayı Erikson'un üç kriterini karşılamayan tek durumdur. Diğer dört durum yalıtılmış olmamayı

içermekte ve sadece ikinci ve üçüncü kritere göre tanımlanmaktadır (Orlofsky, 1976).

İlk iki durum yüksek düzeyde yakınlığı ifade ederken, diğer üç durum düşük düzeyde yakınlığı ifade etmektedir. Özellikle yakınlık ve yakınlık öncesi; kadın ve erkeklerle derin, anlamlı ilişkiler kurulan, yüksek düzeyde iletişim ve anlayışın olduğu bir ilişkiyi tanımlamaktadır (Orlofsky ve Ginsburg, 1981). Yakınlık ve yakınlık öncesi arasındaki tek fark yakınlığın uzun vadeli bir ilişkinin parçası olması, yakınlık öncesinin olmamasıdır. Yakınlık öncesi dönem romantik ilişkide henüz yakın olmamışlığı ifade etmektedir. Bunun nedeni, yakınlık gelişiminin bağlılık ve sorumluluğun sağlanması gerekliliğine dayanmasıdır ve yakınlık öncesinde bu durum geciktirilmektedir. Basmakalıp ilişkiler, bazen karşı cinsle de olmakla birlikte çoğunlukla hemcinslerle kurulan yüzeysel ilişkiler (düşük düzey iletişim ve yaklaşma) ile karakterizedir. Sahte yakınlık, bireylerin romantik ilişkilerinde yakınlıktan yoksun ve kişilerin eşlerine yönelik net ve açık bir bakış açısının olamamasını ifade etmektedir. Bu bireyler romantik olmayan ilişkilerinde de benzer örüntüler sergilemektedir. Son olarak yalıtılmışlık, sosyal ortamlardan kaçınmak olarak tanımlanmaktadır. Yalıtılmış olarak nitelendirilen bireyler, birkaç kişinin dışında etrafında başkalarının olmasına izin vermemekle birlikte, kurdukları kişisel ilişkiler de çok sınırlıdır (Orlofsky ve Ginsburg, 1981).

Diğer yaklaşımlarda yakınlık romantik eşler arasında (Sternberg, 1986), aileler ve çocuklar arasında (Prager, 1995), ve arkadaşlar arasında (Miller ve Lefcourt, 1982) olmak üzere farklı ilişki türlerinde vurgulanmaktadır. Her ilişki türünde dinamikler farklıdır. Romantik eşler arasında yakınlık cinsel bir beklentiyi

içerirken, ebeveyn-çocuk ya da arkadaşlık ilişkisinde bu şekilde değildir. Bununla birlikte araştırmacıların teşebbüslerine rağmen şu anki yakınlık ile ilgili araştırmalar teorik olarak bütünleşmemiştir. Buna karşılık olarak Reis (2006) yakınlık konularını üç başlıkta toplamıştır; (a) kendini açma olarak yakınlık, (b) sözel olmayan fiziksel ifade olarak yakınlık ve (c) romantik bir ilişkiye adanmışlık olarak yakınlık. Yakınlık üzerinde çalışılması ve ölçülmesi zor bir kavram olarak görülmesi nedeni ile ortak bir görüş geliştirememekle birlikte yakınlığı tanımlarken bazı fikir birliklerine varmışlardır. Burada hemfikir olunan noktalardan biri yakınlığın bireylerin ilişkilerde deneyimledikleri kişilerarası yakınlık düzeyi olduğudur (Reis ve Shaver, 1988). Bir diğer nokta yakınlığın çok boyutlu bir yapı olmasıdır. Bazı araştırmacılar yakınlığı; kendini açma, şefkat, yakınlık ve bağlılık olmak üzere dört yapıya bir değişken olduğu ifade ederlerken (Downey, 2001; Ward ve Hudson, 1996), bazı araştırmacılar tarafından yakınlık; kendini açma, etkinlikte bulunma, cinsellik ve sevgi olarak beş boyutlu bir yapı olarak tanımlanmıştır (Clark ve Reis, 1998; Heller ve Wood, 1998; Patrick, Sells, Giordano ve Tollerud, 2007). Hartfield ve Rapson (1993) ile Hook, Gerstein, Detterich ve Gridley (2003) ise romantik yakınlığı dört boyutlu bir yapı olarak tanımlamışlardır; kendini açma, kişisel onaylanma, sevgi ve şefkat ile güven. Kendini açma tüm romantik yakınlık tanımlamalarında kullanılan bir boyut olarak görülmektedir. Bu çalışmada da Hook ve ark. (2003)'ün modeli üzerinden yakınlık kavramı anlaşılmasına ve ölçülmeye çalışılmıştır.

Yakınlığın bir boyutu olarak nitelendirilen *kendini açma*; bireyin kişisel bilgilerini (özel yaşantılar, duygular ve düşünceler) başkası ile paylaşması

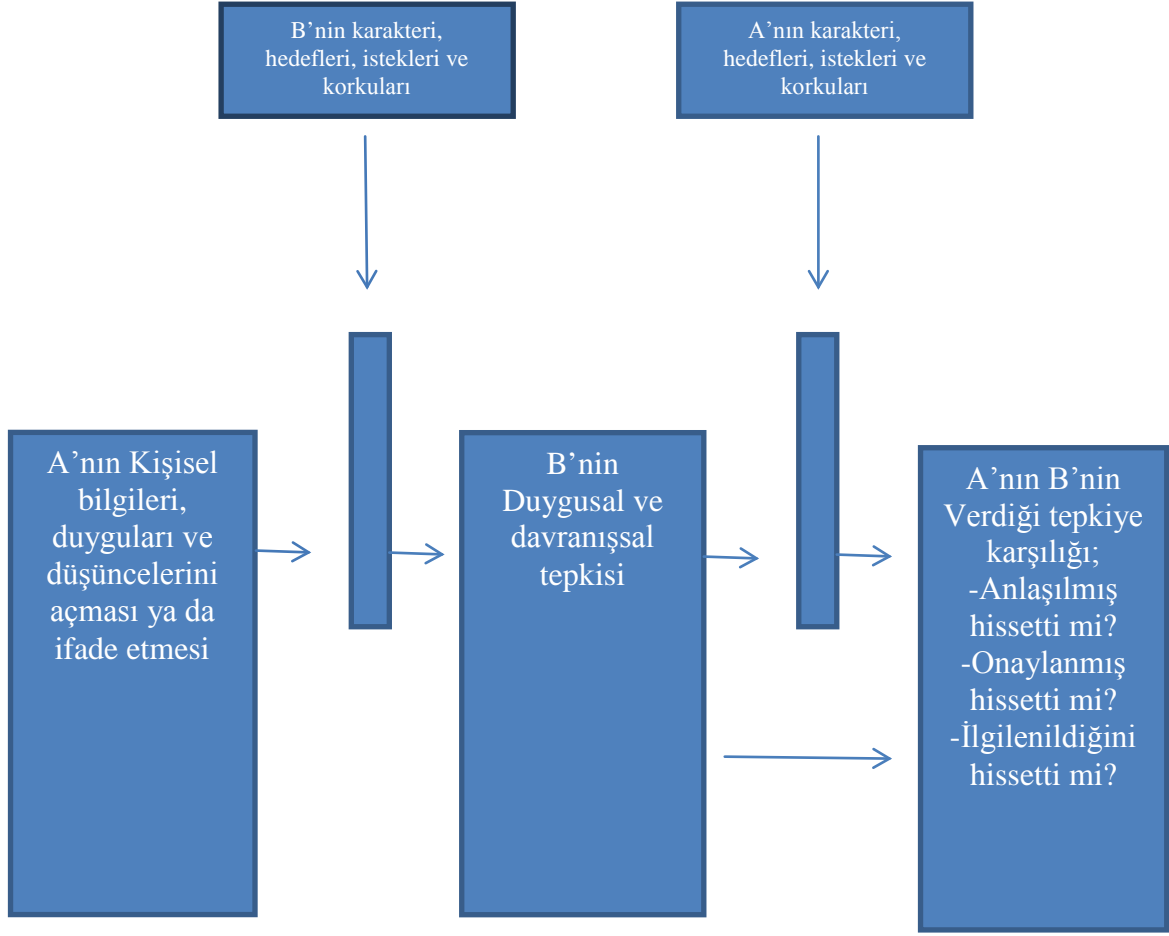
anlamına gelmektedir (Helgeson, Shaver ve Dyer, 1987; Morton, 1978). Kendini açma bireyin olası sonuçlara ilişkin sorumluluk almasını içermektedir.

Kişisel onaylanma, bireyin yaptıklarının biri ya da birileri tarafından onaylanması, anlaşılması ya da takdir edilmesi anlamına gelmektedir. Kişisel onaylanma, bireylerin hissettikleri anlaşılma duyguları düzeyleri üzerinde önemli etkiye sahiptir. Çünkü bireyler çoğunlukla duygu, düşünce ve davranışlarının birileri tarafından desteklenmesini, onaylanmasını beklemektedirler. Bağlanma kuramı temelinde annelerin bebeğin ağlamalarına verdiği tepki (yanına gitme ve ihtiyacını karşılama gibi) kişisel onaylanmaya örnek niteliğindedir. Burada anne bebeğin ihtiyaçlarını doğrulamaktadır (Neuenschwander, 2010).

Sevgi ve şefkat ise bireyin özel olarak nitelendirdiği kişiden hoşlanma, etrafında olmayı isteme ve o kişiye güvenme konusunda kendini rahat hissetme anlamına gelmektedir (Berscheid, 1985). Diğer yandan güven, bireyin önceki deneyimlerinden yola çıkarak o an yaşamında önemli olarak nitelendirdiği kişinin kişisel ihtiyaçları ve beklentilerini karşılayıp karşılayamayacağına yönelik inancı olarak tanımlanmaktadır. Daha önceki ilişkilerinde bireyin güvenin yıkılması bireyin daha sonraki ilişkilerinde güven ortamının sağlanmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle bireyin karşısındaki kişiye duyduğu güvenin düzeyi yakınlık kurma eğilimi ile de ilişkilidir. Güven, bireylerin ilişkilerinin kalitesi ve yakınlıkları ile ilgili algılarını belirleyen bağlanma ve bağlanma stillerinin merkezinde görülmektedir. Bebeğin bakım vereni tarafından ihtiyaçları karşılanmadığında o an bakım veren kişinin ya da daha sonraki bağlanma

figürlerinin ihtiyaçlarını karşılamayacağına yönelik algıları oluşmaktadır. Kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerine sahip bireyler önceki deneyimlerinde reddilmeyi yaşadıkları için ilişkilerinde güven konusunda problem yaşamaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Reis (2006) yakınlık boyutlarını bir model çerçevesinde açıklamıştır (Şekil 1). Bu modelde romantik ilişki yaşayan iki kişi arasındaki yakın ilişkinin nasıl geliştiğini ve etkileşimini tanımlamıştır. Model'e göre yakın ilişki bir bireyin karşısındaki kişiye kendini açması ile başlamakta daha sonra bu iki bireyin kendilerini açması ile devam etmektedir. Burada kendini açan bireyin (A) karşı tarafa sunduğu bilgiler diğer birey (B) tarafın karakteri, hedefleri, istekleri ve korkuları tarafından süzgeçten geçirilerek bir algı oluşturulmakta ve bu algıya göre tepki vermektedir. Verilen karşı bildirim de kendini açan bireyin karakteri, hedefleri, istekleri ve korkuları tarafından değerlendirilir. Eğer bireyin kendini açma sonucunda karşı taraftan aldığı ve değerlendirdiği algı olumlu olur ise birey ilişkiye be eşine daha fazla güven duyacak ve kendini açma eğilimi artacaktır. Güven boyutunda, bireyler kişisel sınırlarını açmanın güvenli olduğunu bilme ihtiyacı hissetmektedirler (Hook ve ark., 2003).

Şekil 5. *Yakınlık Süreç Modeli* (Reis, 2006, ss. 387)

Romantik yakınlık, bireyin ilişkide olduğu kişiyle olan bağlılığı ile olumlu duygusal, bilişsel ve fiziksel yakınlık düzeyi olarak tanımlanmaktadır (Moss ve Schewebel, 1993). İnsan gelişiminde, psikolojik ihtiyaçların karşılanması, gelişimsel görevlerin yerine getirilmesi ve ruh sağlığının korunması için bireylerin yakın ilişki yaşanması beklenmektedir (Hook ve ark., 2003).

Alan yazın incelendiğinde bağlanma stillerinin romantik yakınlığın önemli bir belirleyicisi olduğu görülmektedir (Rholes ve Simpson, 2004). Bağlanma stilleri temelde iki boyutta tanımlanmıştır; kaçınma ve kaygı. Kaçınma, bireylerin

başka kişilere bağlı olmaktan ve yakınlıktan kaçma ile karakterizedir (Collins, Guichard, Ford ve Feeney, 2006). Kaygı ise bireylerin terkedilmekten, reddedilmekten ve sevilmemekten korkmaları ile karakterizedir (Collins ve diğ., 2006). Güvenli bireyler ise bu iki boyuttaki durumların çok az yaşandığı bireyleri ifade etmektedir (Collins ve diğ., 2006).

Güvenli bireyler kendilerini ilişkide değere, sevgiye ve kıymete layık görmekte bununla birlikte eşlerini sorumlu, güvenilir ve ilgili olarak düşünmektedirler. Bu gerekçelerle yakın ilişki kurma eğilimleri çok yüksektir (Collins ve diğ., 2006). Kaygılı bireyler, kendi ve önemli olarak nitelendirdiği diğer kişilerle ilgili olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları için yakın ilişki kurma konusunda problem yaşamaktadırlar (Collins, 1996; Simpson, Rholes ve Philips, 1996; Vicary ve Fraley, 2007). Bu bireyler karşısındaki kişi/kişilerin güvenlik ve yakınlık ihtiyaçlarını karşılayamayacaklarını düşünmektedirler. Bununla birlikte romantik birliktelik yaşadıkları kişilerin onları terk edeceğinden korkmakta ve bu bireyleri ihtiyaç duyduklarında bulamayacaklarından şüphelenmektedirler. Sonuç olarak, psikolojik ve duygusal yakınlığı arama dürtüsü bireyin romantik ilişki yaşadığı kişinin yanında olmayacağı ve bu kişi tarafından terkedileceği endişesinin yarattığı kaygı ile karmaşıklaşmaktadır.

Kaçınma bebek ve bakım veren kişinin etkileşiminde bakım verenin bebeği reddetmesi ya da terslemesi sıklığı ile ilişkilidir (Hazan ve Shaver, 1987). Bu nedenle bu bireyler kendilerine bakım veren kişilerden kaçınmayı öğrenmektedirler (Hazan ve Shaver, 1987). Bu çocuklar kendilerine bakım veren kişilerden destek beklemek yerine ortaya ihtiyaçlarının karşılanmaması sonucu

yaşamış oldukları olumsuz duygularını kendi kendilerine ve güvenli bir biçimde kontrol etmeye ve düzenlemeye çalışmaktadırlar (Simpson, Rholes ve Philips, 1996). Kaçınan bireyler önemli olarak nitelendirdikleri kişilerin kendilerine ve ilişkiye yönelik algıları ile olumsuz bakış açısına sahip olduklarından yakınlık kurmaktan kaçınmaktadırlar (Collins ve diğ., 2006; Feeney, 2008; Simpson, Rholes ve Philips, 1996). Bireylerin ilişkilerine yönelik olumsuz algıları ve beklentilerinin olması nedeni ile de romantik ilişki yaşadıkları kişilere ve onların kendilerine yönelik tutumlarına yönelik de olumsuz beklentiye girmektedirler (Vicary ve Fraley, 2007). Kaçınan bireylerin başkalarına yönelik olumsuz bir bakış açısı geliştirmiş olmaları ile birlikte, algılamaları da kuşkucu ve alaycı olmaktadır (Simpson, Rholes ve Philips, 1996). Geçmiş deneyimlerinden öğrendiği insanlara güvenmeme durumunu bireyde duygusal rahatsızlık yaratmaktadır ve bunu azaltmak istemektedir ancak bu bireyler sonraki ilişkilerinde de güven problemi yaşamaktadır. Bireyler güvensizlik durumunu ve bunun yaratmış olduğu duygusal rahatsızlığı tüm ilişkilerinde yaşamaktadır çünkü yerleşmiş olumsuz inançları bulunmaktadır (Simpson, Rholes ve Philips, 1996). Sonuç olarak bu bireylerin ilişkilerinde düşük düzeyde güven, yakınlık ve bağlılık duyguları yaşadıkları, bunun yanı sıra yüksek düzeyde kıskançlık, çatışma ve olumsuz duygu durumu yaşadıkları görülmektedir (Collins, 1996). Simpson (1990)'a göre kaçınan bireyler yanlış inançları doğrultusunda bir ilişkiyi başlatmaktan kaçınma ile ilgili olurken, kaygılı bireyler ilişki içinde var olma ve sürdürme konusu ile ilgili olmaktadır.

Araştırmalar yetişkin bağlanması ile yakınlık arasında ilişki olduğunu göstermektedir (Neal ve Frick-Horbury, 2001). Güvenli bağlanma stiline sahip

bireyler kendilerini değerli hissettikleri ve diğer bireyleri güvenilir olarak algıladıkları için ilişkilerinde yakınlık kurmaktan kaçınmamaktadırlar (Bartholomew, 1990; Bartholomew ve Horwitz, 1991; Collins ve Feeney, 2004; Hazan ve Shaver, 1987). Bu bireyler ilişkilerinde kişisel özerkliklerini kaybetmeden yüksek düzeyde yakınlık deneyimlemekte ve eşlerinden maddi manevi destek talep etme konusunda istekli ve rahat davranabilmektedirler. Bununla birlikte güvenli bireyler kendini açma konusunda istekli olmakla birlikte eşlerinin kendini açma davranışlarını da desteklemektedirler (Collins ve Feeney, 2004, Grabill ve Kerns, 2000; Mikulincer ve Nachshon, 1991).

Kaygılı bireyler ilişkisel olayları ile ilgili olumsuz bilişlere sahiptirler ve eşlerin romantik ilişkilerindeki yakınlığı arttırmasına katkıda bulunmamaktadırlar (Collins ve Feeney, 2004). Yapılan çalışmalar kaygılı bireylerin ilişkileri ile ilgili olumsuz yorumlamalar yaptıklarını ve olumsuz kehanetlerde bulduklarını göstermektedir (Collins, 1996). Collins ve Feeney (2004)'e göre kaygılı bireyler kendilerini ilişkide değersiz hissettikleri için yakınlık kurmaktan korkmaktadırlar ve romantik ilişkilerinde otantikliklerini kaybetme eğilimleri bulunmaktadır. Bu bireyler başkalarının onayını alabilmek için yakın bağlar kurmaya yönelik yüksek motivasyona sahiptirler. Romantik ilişkilerdeki yüksek düzeyde kaygı bireyin eşine aşırı bağlanmasına yol açmakta ve birey kişilerarası ilişkisinde kontrollü ve baskın bir tutum sergilemektedir. Bireyin sergilediği bu tutum ilişkideki güven ve uyumu olumsuz yönde etkilemektedir.

Korkulu bireyler reddedilme korkularından dolayı yakınlık kurmayı istemelerine rağmen bundan kaçınmaktadırlar (Bartholomew, 1990; Bartholomew ve Horowitz, 1991). Aynı zamanda korkulu bireyler, eşlerini güvenilmez olarak

algılamakta, problem yaşanması durumunda mesafeli davranmakta ve duygularını ifade ederken fiziksel temastan kaçınmaktadırlar (Brennan, Wu ve Love, 1998; Collins ve Feeney, 2004). Korkulu bireyler eşleri ile yaşadıkları çatışmaları ilişkilerine yönelik bir tehdit olarak algılamaktadırlar ve eşlerinin destek teşebbüslerini kısıyıcı olarak değerlendirmektedirler. Korkulu bireyler çoğunlukla yakınlığı önemli olarak algılamakta ancak kendi ve diğerlerine yönelik olumsuz bilişleri yakınlığa ilişkin duygusal istekliliklerini engellemektedir (Collins ve Feeney, 2004).

Bir kişinin romantik ilişkisinde deneyimlediği yakınlık düzeyi o kişinin fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak iyilik haline neden olduğu söylenebilir. Bu nedensellik yapılan araştırmalarca da desteklenmektedir; kişi eğer eşi ile yakınlık kurmada başarısız oluyorsa bu durum bireyde yalnızlık (Derlega ve Margulis, 1982), evlilikte memnuniyetsizlik (Schaefer ve Olson, 1981; Waring, McElrath, Mitchell, ve Derry, 1981), fiziksel hastalık (Reis, Wheeler, Kernis, Spiegel, ve Ne-zlek, 1985), depresyon (Hickie ve ark., 1990; Waring ve Patton, 1984), psiko-somatik hastalıklar (Waring, 1983), ve cinsel taciz (Marshall, 1989) gibi olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir.

I.4. Otantik Benlik

Bireyin biyolojik doğumu ile psikolojik doğumu eşzamanlı olmamaktadır. Biyolojik doğum; dramatik, gözlemlenebilir ve sınırları kesin bir olay olarak ifade edilirken, psikolojik doğum; yavaş bir biçimde gelişen ruhsal bir süreç olarak ifade edilmektedir. Normal olarak nitelendirilebilecek bir yetişkin, kendini “dış dünya”nın hem tamamıyla “içinde” yer almakta hem de tamamıyla ondan “ayrı” hissetmek yaşamın sorgusuz bir özelliği olarak görülmektedir. Kendiliğinin

bilincinde olma ve onun farkında olmama, yetişkin bireyin değişen bir rahatlık düzeyinde ve değişen derecelerde dönüşümlülük ya da eşzamanlılık arasında gidip gelen iki kutuplu bir yapı olarak nitelendirilebilmektedir (Mahler, Pine ve Bergman, 2003).

Çocuğun özerkliğinin genişlemesi isteği, anneye ve başkalarına karşı olumsuzlukta ifade bulmanın yanı sıra anne-çocuk dünyasının öncelikle babayı da içine alacak şekilde genişletilmesine yol açmaktadır. Baba, en başından beri anneden tamamen farklı bir sevgi nesnesi kategorisine dahil edilmektedir. Ortak yaşamsal birliğin bütünüyle dışında değilse de onun tam bir parçası da değildir. Bununla birlikte başından beri ana-baba arasındaki bağı algılayan bebeğin bu algısı özerkleşme aşamasında ve Oedipus öncesi önemli bir yer arz etmektedir (Mahler, Pine ve Bergman, 2003).

Sosyal bilimlerde, benlik kavramının, bireyin sosyal durumu ve içinde bulunduğu kültür tarafından çeşitli derecelerde etkilendiği ifade edilen, insanlığın evrensel bir yüklemesi olduğu hususunda fikir birliği olmuştur (Baumeister, 1997; Holland, 1997; Shweder, 1984). Psikoloji alanında bir kimsenin otantik benliği hakkında bilgi sahibi olmak; bize o bireyin kimliği ile ilgili ipuçları sunar (Erikson, 1968; Neff ve Suizzo, 2006), sağlıklı bir ilişki kurabilme konusunda anahtar görevi görür (Lopez ve Rice, 2006) ve psikolojik iyilik durumu ile ilgili kestirimde bulunabilme imkanı sağlar (Harter, 1999, 2002). Otantik benlik kavramı temel gelişim kuramlarında önemli bir rolü olmasına rağmen alan yazında yeterince açıklanmayan bir yapıdır (Harter, 2002; Lopez & Rice, 2006). Karmaşık bir yapı olarak nitelendirilen otantikliği açıklamak ve anlamak için

birçok boyut tarafından incelenmesi gerekmektedir (Cooper, 1998; Hatcher, 1994). Otantik benlik ve otantiklik konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde teorisyen ve araştırmacıların bu iki kavramı açıklama konusunda bir fikir birliği sağlayamadıkları görülmektedir. Bireylerin kendileri gibi olmaları olarak tanımlanan otantiklik, psikodinamik (Horney, 2011; Fromm, 2011; Kohut, 2004; May, 2011; Winnicott, 1965), hümanistik (Maslow, 1968; Rogers, 2011), varoluşçu (Perls, Hefferline ve Goodman, 2000; Yalom, 1980) ve pozitif psikoloji (Deci ve Ryan, 2000; Ryan, LaGuardia ve Rawsthorne, 2005; Sheldon, Ryan, Rawsthorne ve Ilardi, 1997) gibi kuramların önemle üstünde durduğu noktalardan biridir. Bununla birlikte teorik alanyazındaki önceliğine rağmen farklı kişisel ve kültürel içeriklerde otantik benliğin etkilerindeki bariyerler ve kolaylaştırıcılar hakkında cevaplanmamış birçok teorem bulunmaktadır.

Roberts (2005) bağlanmayı gerçek kendilik kavramı temelinde nörobiyolojik açıdan incelemiştir. Önemli bir bağlanma kuramı kavramı olarak nitelendirdiği "örtülü prosedürel bellek"i ele almıştır. Gerçeklerin, olayların veya fikirlerin dilde sembolik anlatımını gerektiren açık, anlamsal veya otobiyografik bellekten farklı olarak, örtülü prosedürel bellek veya bilgi, nasıl ilerleyeceğinin, bir şeyleri nasıl yapacağını bilgisini içermektedir. Bu nedenle, açık bellek "ne" hatırladığıyla, örtülü bellek ise "nasıl" hatırladığı ile ilgilenmektedir (Roberts, 2005).

Özellikle "örtülü ilişkisel bellek" bireyin başkaları ile birlikteyken nasıl kendi gibi davrandığı, nasıl ilişki ve etkileşim kurduğu, nasıl bağlandığı ile şefkati nasıl ifade ettiği ile ilgilidir. Çocuğun zihnindeki "birikimlerden" ya da özellikle

bakım veren kişiyle tekrarlanan deneyimlerin genellemelerinden şekillenen "nedenini bilmeksizin şiddetli biçimde hissedilen" bilgi, beynin sağ tarafının bilgisi olarak nitelendirilmektedir. Bu durum, başkalarına nasıl bağlanacağını, onlarla nasıl ilişki kuracağını sözlü öncesi, kavram öncesi ve yansıtma öncesi önbilinç iç şeması olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca bu, bilinçli olunmadığından iradeden kaynaklanmadığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla, sağlıklı bir bireyde, gerçek kendiliğin örtük yöntemlerle harekete geçtiğini; gerçek kendilik deneyimini ve deneyimin ifade edilmesini destekleyen çocuğun örtük ilişki bilgisinin yöntemlerini, varlığını ve ilişki kurma yollarını kapsadığı öne sürülmektedir (Roberts, 2005).

Kendilik, güvenli bağlanma ve sağlıklı bir ayrılma süreci sağlayan bir ilişkiye doğmakta ve gelişimi bu ilişkiyle kurulup desteklenmektedir. Ayrıca şu iki kapasiteyi içeren paralel ve birbiriyle ilişkili iki gelişim doğrusunu içermektedir; (1) bağlanma kuramında da vurgulanan duygusal olarak yakın olma durumu ve (2) nesne ilişkileri kuramında vurgulanan özerk veya ayrı olma durumudur. Burada ifade edilen durumların biri bir diğerinin merkezidir ve her ikisi de gerçek kendiliğin en iyi şekilde ortaya çıkması için önemli gelişimsel görevleri içermektedir. Sağlıklı bir ayrılma için sağlıklı bir bağlanma önkoşuldur bu nedenle gerçek kendiliğin gelişmesi, güvenli bir bağlanma ve sonrasındaki güvenli ayrılma deneyiminin başarılmasıyla desteklenmektedir (Roberts, 2005). Bağlanma kuramına göre, kendilik, ilişki aramaya fiziksel olarak bağlantılıdır, evrimsel olarak da hem hayatta kalma hem şefkat düzenlemesi için bağlanmaya bağlıdır. Bu nedenle çocuğun bağlantı kurma ve bir başkasıyla ilişki kurma güdüsü, öncelikli motivasyonu olarak tanımlanmaktadır (Roberts, 2005).

Klinik bakımdan, sağlıklı bir gerçek kendiliği olan birey, başkalarıyla ve başkalarının olmadığı durumlarda hem olgun bir biçimde bağlanma hem de rahat bir kendilik düzenlemesi yaparak süreklilik, istikrar ve karşılıklılık hissetmektedir. Böylece eşler gerçek kendiliğe dayanan bir ittifakın bulunduğu ilişkiye geçmektedirler. Bu eşler yakın ve ayrı olabilmekle birlikte, ilişkide gerçek sorunları tartışabilmekte ve değişen yaşamlarına uygun olarak olgunlaşıp gelişebilmektedirler. Bu eşler sevinci paylaşmakta oldukları gibi zorluklarla karşılaştıklarında da bir diğeri için destek ve gerçek sevgi kaynağı olabilmektedirler (Roberts, 2005).

Winnicott (1965) bireylerin bebeklik döneminde kendilerine bakım veren kişi ile geçirdikleri yaşantıların kalitesinin onların gerçek benlik (true self) ya da sahte benlik (false self) geliştirmelerine neden olduğunu ileri sürmektedir. Ona göre kendisine bakım veren kişinin pozitif tutumu ile fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları yeterli düzeyde karşılanan bebek gerçek bir benlik geliştirebilir, otantik davranabilir. Deci ve Ryan (2000) bireylerin özerk davranabildiğinde otantik olduğunu ifade ederken ölümün varlığına yönelik farkındalığın, bireyi içsel ihtiyaçlarını tatmin etmeye odaklanma konusunda daha özgür olduklarını dolayısı ile daha otantik davrandıklarını ileri sürmüşlerdir. Kohut (2004), kişilerarası ilişkilerde (kendilik objesi) kendilik duygusunun başkalarından etkilenecek geliştirildiğini vurgulamışlardır. Bireylerin bebeklik dönemindeki ebeveynleri ile kurdukları bağın niteliği onların kendilik duygusuna önemli derecede etki ettiği ifade edilmektedir (Kohut, 2004).

Otantiklik, kimlik başarısının bir özelliği ve ruhsal sağlık ile psikolojik kabulün bir ögesi olarak tanımlanmaktadır (Lopez ve Rice, 2006). Harter (2002) otantikliği, bireyin içsel deneyimlediği değerler, arzular ve duygularla tutarlı yollarla kendini açıklaması ve göstermesi olarak tanımlamıştır. Buna ek olarak bireyin otantikliği sadece kişilerarası ilişkilerden değil aynı zamanda geniş sosyo-kültürel konularda da etkilenmektedir. Örneğin; cinsiyet, güç, otonomi ve bu faktörler otantikliğin şekillenme sürecinde önemli rol oynayabilmektedir (Deci ve Ryan, 2000).

Otantik davranış toplumsal kültür tarafından da büyük ölçüde etkilenmektedir. Otantik davranış, bireyci yönelimli toplumlar tarafından sergilenen ve beklenen bir örüntü olurken, toplulukçu toplumlar tarafından dış baskıdan kaçınmak için sergilenmeyen ve reddedilen bir örüntü olduğu ifade edilmektedir (Adams, 2005; Adams, Anderson ve Adonu, 2004; İmamoğlu, 2003; Suh, 2002). Ancak bireyin kişilerarası ilişkilerde gerçek benliğini ortaya koyması yani otantik olması psikolojik sağlığa katkı sağlamakta, dış baskıdan ya da cezadan kaçınmak için benliğini ortaya koyamaması psikolojik bozukluklara neden olabilmektedir (İlhan ve Özdemir, 2013). Bu nedenle otantiklik koşullara bağlı olmaksızın sağlıklı bir biçimde geliştirilebilmeli ve sergilenebilmelidir.

Otantikliği konu alan teorik kaynakların birçoğu otantikliğin benlik yapısının kritik belirleyicilerine odaklanan birey merkezli bir yapı olduğunu vurgulamalarına rağmen, aynı zamanda gerçek benlik gelişimini kolaylaştıran ya da alıkoyan ilişki bağlamlarının özelliklerine dikkat çekmektedir (Lopez ve Rice, 2006). Yani otantik benlik gelişimi, bireylerin öznel algısı ile şekillenen bir yapı olduğunu vurgularken çevresel faktörlerin de etkisinin kaçınılmaz olduğuna vurgu

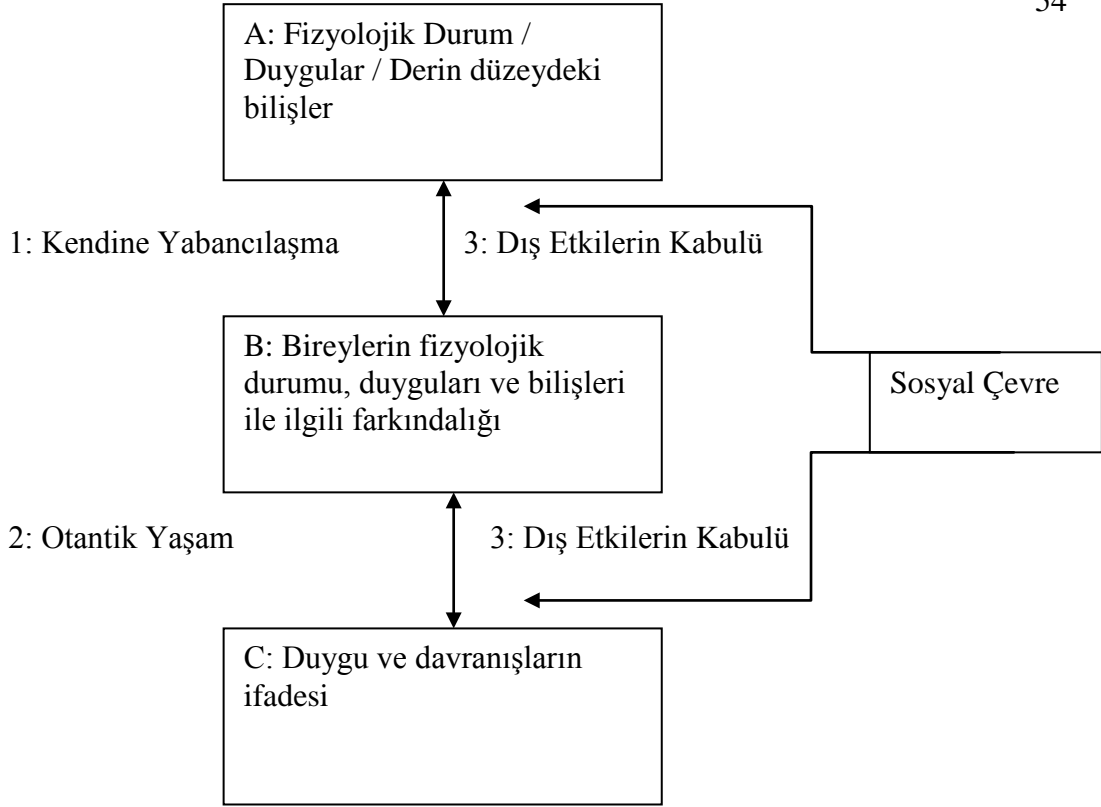
yapmaktadır. Örneğin, Winnicott (1965) ve Rogers (2011) çocukların temel ihtiyaçlarının kendilerine bakım veren kişilerce karşılandığı takdirde gerçek bir benlik geliştirebileceklerini ve ileriki yaşamlarında gerçek benliklerini kolaylıkla ortaya koyabileceklerini ifade etmişlerdir. Bu tanımlamalardan yola çıkarak bireylerin ilişkilerinde otantik davranabilmelerinin temelinde yine bu bireylerin bebeklik dönemlerinde ebeveynleri ile olan ilişkilerinin kalitesinin belirleyici rol oynadığı söylenebilmektedir. Mitchell (1992) otantikliği her bireyin kişilerarası hedeflerini yansıtan ilişki bir olgu olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda yakın ilişki dinamiklerinin incelendiği çalışmalara otantiklik önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Kernis ve Goldman (2006) otantikliği, bireyin günlük yaşantısında gerçek benliğini engellenmemiş bir biçimde yaşama geçirmesi olarak tanımlamaktadırlar. Çok bileşenli bir yapı olarak nitelendirdikleri otantikliği birbirinden ayırt edilebilen ancak birbirleri ile ilişkili dört bileşenden oluştuğunu ifade etmişlerdir. Bu bileşenleri; farkındalık (awareness), yansızlık (unbiased processing), otantik davranış (authentic behaviour) ve ilişki otantiklik (relational authentic) olarak nitelendirmişlerdir. *Farkındalık*, bireyin istekleri, duyguları, ihtiyaçları ve kendine yönelik bilişleri hakkında bilgi sahibi olması ve kabul etmesidir. Bu durum bireyin güçlü ve zayıf yönleri, figür-zemin kişilik açısı, duyguları ile bunların davranışları üzerindeki rolü hakkındaki farkındalığını içermektedir. Farkındalık düzeyindeki birey olumlu ve olumsuz taraflarının ne olduğunu bilmektedirler. *Yansızlık*, bireyin içsel dinamiklerini ve kendine yönelik değerlendirmelerini reddetmeden, çarpıtmadan, abartmadan ve inkâr etmeden ifade etmesi olarak nitelendirilmektedir. Bu bileşende birey olumlu ve olumsuz yönlerini olduğu gibi

nesnel bir biçimde kabul etmekte ve aktarmaktadır. *Otantik davranış*, kavramsal olarak, başkalarını memnun etmek, ödül kazanmak ya da cezadan kaçınmak için “sahte” bir kimlik geliştirmek değil, bireyin değerleri, tercihleri ve ihtiyaçları doğrultusunda davranabilmesini içermektedir. Hem otantik davranmak hem de topluma uyum sağlamak için bireylerin değerlerini, tercihlerini ve ihtiyaçlarını kültüre göre değerlendirip şekillendirmesine vurgu yapılmaktadır. *İlişkisel otantiklik*, bireyin yakın ilişkilerinde içten, samimi ve açık olabilmeyi başarması olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca ilişkisel otantiklik, bireyin diğer insanlarla olan ilişkilerinde sahte değil özgün olabilmesi anlamına gelmektedir. Otantikliğin öğelerinin birbirleriyle ilişkili ancak ayrı nitelikte olduğu savunulmaktadır; çünkü kuramsal açıdan bir kişinin bazı öğelerde otantik olup, diğer öğelerde otantik olamayabileceği belirtilmektedir (İmamoğlu, Günaydın ve Selçuk, 2011).

Kernis ve Goldman (2006) temelde öz-belirleme kuramı daha sonra insancıl kuram, varoluşçu kuram ve sosyal-bilişsel kuramlarından etkilenerek otantikliği kavramsallaştırmıştır. Öz-belirleme kuramından; otonomi, farkındalık, tercihli davranış ve yansız algı kavramlarından yararlanmıştır. İnsancıl yaklaşımdan, bireyin tam fonksiyon göstermesinin otantik benlik olarak nitelendirildiği tanımını almıştır. Kernis ve Goldman (2006) tam fonksiyon gösteren bireyi; deneyimlere açık, anı yaşayan, uyumlu, esnek, özgürlük peşinde olarak tanımlamıştır. Varoluşsal kuramdan, özgürlüğün önemi ve bireylerin ihtiyaçları, istekleri, duyguları ve taleplerine yönelik farkındalıkları kavramlarından yararlanmıştır.

Birey merkezli yaklaşım ışığında Barrett Lennard (1998) otantikliği üçlü bir yapı olarak tanımlamışlardır. Bu yaklaşıma göre otantiklik; (a) kişinin öncelikli deneyimleri, (b) bunların sembolik farkındalıkları ve (c) bunların davranışsal dışavurumu ve iletişim olarak ele alınmaktadır. Barret Lennard (1998)'in önerdiği yaklaşım Şekil 6'da gösterilmiştir. Burada birinci yapı bireylerin gerçek benlikleri (true self) (fizyolojik durumları, duyguları ve şematik inançlar) ile ilgilidir, ikinci yapı bireylerin bilişsel farkındalıklarında sunulan deneyimleri ile ilgilidir, üçüncü yapı ise davranışın dışavurumu ve duyguların ifadesini içermektedir. Wood, Linley, Maltby, Balıousis ve Joseph (2008) bu yaklaşımdan etkilenerek otantikliği üç boyutta açıklamaya çalışmışlardır. Şekil 6'daki yapıdan yola çıkarak Wood ve ark. (2008) otantikliği; kendine yabancılaşma, otantik yaşam ve dış etkilerin kabulü olarak üç boyut çerçevesinde kavramsallaştırmışlardır. Bu teoriye göre otantiklik, kendine yabancılaşma düzeyinin düşük olduğu ve otantik yaşamın kabulüne karşılık gelmektedir.

Şekil 6. Otantikliğin Birey Merkezli Bakış Açısı (Wood ve ark., 2008, s. 386).

Wood ve ark. (2008)'in modeline göre; *kendine yabancılaşma*, bireyin bilinçli farkındalıkları ve gerçek benliği arasındaki kaçınılmaz uyumsuzluğu içermektedir. Deneyimin bu yönleri arasında mükemmel uyum asla mümkün olmamaktadır ve bilinçli farkındalık ile gerçek benlik arasındaki kendine yabancılaşmanın ne ölçüde olduğu otantikliğin ilk boyutunu oluşturmaktadır (Fizyolojik durum / Duygular / Derin düzeydeki bilişler). Kendine yabancılaşma düzeyinin yükselmesi psikopatolojiye neden olabilmektedir. Gerçek benliğinden uzaklaşma hissi ve öznel deneyimlerinden habersiz olmak, otantikliğin bu yönünün belirtisidir. Otantikliğin ikinci boyutu bilinçli olarak algılanan deneyimleri (bireyin fizyolojik durumu, duyguları ve bilişleri ile ilgili farkındalıkları) ve davranışları (duygu ve davranışların ifadesi) arasındaki uyumu içermektedir. *Otantik yaşam* olarak ifade edilen bu ikinci boyut, bireyin fizyolojik

durumu, duyguları, inançları ve bilişlerine uygun bir biçimde davranmayı ve bunları ifade etmeyi içermektedir. Diğer bir ifade ile otantik yaşam, bireyin değer ve inançlarına göre yaşamasını ve birçok durumda kendisi gibi davranmasını içermektedir. Otantikliğin üçüncü boyutu olan *dışsal etkiyi kabul etme* ise bireylerin diğer insanların etkilerini ne ölçüde kabul ettiklerini ve onların beklentilerine uygun yaşama ile ilgili inançlarını içermektedir. İnsanlar temelde sosyal varlıklardır ve kendine yabancılaşma ile otantik yaşam sosyal çevreden etkilenmektedir. Diğer insanların bakış açılarını içe yansıtma ve dışsal etkiyi kabul etme, kendine yabancılaşma duygusunu ve otantik yaşam deneyimlerini etkilemektedir. Kendine yabancılaşma, otantik yaşam ve dışsal etkiyi kabul etme ile birlikte ele alındığında otantikliğe üçlü birey merkezli bir bakış açısı oluşturmaktadır. Bu modele göre, kendine yabancılaşma ile dışsal etkiyi kabul etme düzeyinin yüksek olması ve otantik yaşam düzeyinin yüksek olması otantik olmayı ifade ederken tam tersi de otantik olmamayı (inauthentic) ifade etmektedir.

Wood ve ark. (2008) birey merkezli insancıl yaklaşımın otantiklik kavramını anlaşılması için en kapsamlı kuram olduğunu ifade etmektedirler. Ancak bununla birlikte psikodinamik ve varoluşçu yaklaşımın da etkisinde kalarak açıklamalarda da bulunmuşlardır. Psikodinamik teoride yer alan gerçek ve hatalı benlik kavramlarının önemi üzerinde durarak, ebeveynlerle olan ilişkinin bireyin otantik davranma düzeylerini önemli ölçüde etkilediğini ileri sürmüşlerdir. Varoluşçu kuramın bakış açısında göre de, farkındalık, özgürlük ve otonomi kavramlarının otantikliği açıklamada önemli kavramlar olduğunu ifade etmişlerdir.

Jack ve Dill (1992) otantikliği gerçeklik teorisi çerçevesinde ilişki temelli açıklamışlardır. Otantikliği birbirleri ile ilişkili dört yapı ile açıklamaya çalışmışlardır. Bu yapılar; *dışsallaştırılmış benlik algısı* (dış standartlar tarafından kendini yargılamak) , *özverili şekilde ilgi gösterme* (güvenli bağlanım için diğer insanların istek ve ihtiyaçlarını kendi istek ve ihtiyaçlarının önünde tutma), *kendini susturma* (bireyin, ilişkide olası kayıplar ve çatışmalardan kaçınmak adına eylemde bulunmayı veya kendini ifade etmeyi engellemesi) ve *parçalanmış benlik* (iç benlik öfke ve düşmanca duygularla büyürken bazı rol gerekliliklerine ayak uydurmak adına dışsal uyumlu bir benlik sunma deneyimi)'dir. Otantik bir yaşamdan bahsedilebilmesi için bu dört yapıdan da düşük düzeyde sergilenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Yani Jack ve Dill (1992) bireylerin kendilerini kendi içsel dinamikleri ile değerlendirdiklerinde, kendi istek ve ihtiyaçlarını ön planda tuttuklarında, kendilerini içlerinden geldiği gibi ifade ettiklerinde ve davrandıklarında otantik olabileceklerini ileri sürmektedirler.

Harter (2002) otantikliği hiyerarşik bir bakış açısıyla açıklamıştır. Otantik bireyi; gerçek benliği ile uyum içinde hareket eden, içsel duygu ve düşünceleri ile tutarlı bir biçimde kendini ifade eden ve düşünceleri, duyguları, ihtiyaçları, istekleri, tercihleri ile inançları gibi kişisel deneyimlerine sahip çıkan kişiler olarak tanımlamaktadır. Bu modele göre uyumlu ve esnek bir benlik geliştirmek ve sahte (false) olmayıp gerçek (true) bir benlik ortaya koymak önemli ve karmaşık bir gelişimsel görev olarak nitelendirilmektedir. Bireyin otantik kimliği ve farklı sosyal bağlamda gösterdiği esneklik arasında dengeyi nasıl sağladığı hakkında bilgi sahibi olmak uyumlu bir durum değildir ancak otantik benliğin geliştirilmesinde gerekli bir durumdur. Bu ifadeden yola çıkarak otantik benlik

bireysel, durumsal, zamansal ve ilişkisel bağlamda değerlendirilmesi gereken bir yapıdır. Harter kendi modelinde; farkındalık, davranış, kendine yabancılaşma ve otantik yaşam kavramları üzerinde durmuştur. Bu model diğer otantikliği açıklayan modellerle benzerlik göstermektedir. Bu modelde, içsel deneyimler, bu deneyimleri bilinçli farkındalığı ve bu deneyimlerin duygusal ve davranışsal ifadesinin karşılıklı ilişki içerisinde tanımlandığı söylenebilir. Harter (2002) de bu tanımlamaların yanı sıra sosyal çevrenin otantik benliğin gelişimi üzerinde etkilerin önemini vurgulamaktadır.

Lopez ve Rice (2006) otantikliği ilişkisel boyutta ele almışlardır. Lopez ve Rice (2006) otantikliği psikanalitik ve sosyal yapılandırmacı kuramları çerçevesinde açıklamaya çalışmışlardır. Lopez ve Rice (2006) ilişkilerde otantikliği, bireyin romantik ilişki yaşadığı birey ile olan yaşantısında kendinden hoşnutsuzluk, eş tarafından kabul görmeme ve ilişkisel istikrarsızlığın risklerini olarak gerçekte olduğu gibi davranmayı tercih etmesine yönelik ilişkisel bir şema olarak tanımlamaktadırlar. Kısaca ilişkilerde otantiklik, yakın ilişki kurulan bireylere kişinin gerçek benliğini (olumlu ve olumsuz yönlerini) olduğu gibi ifade etmesi olarak tanımlamaktadır. Bireylerin ilişkilerinde otantik davranması; birbiriyle karşılıklı samimi, içten ve güven verici bir ilişki geliştirmesi ve kendilerini birbirlerine açmasına karşılık gelmektedir. Bireyler eşleri tarafından reddedilme korkusu, anlayışsızlık, çatışmaya girmenin yaratacağı olumsuz duygu durumunda kaçınmak ya da kabul görmeme korkusu ile otantik davranmaktan kaçınmaktadırlar. Bireylerin ilişkilerinde otantik davranmalarının riskleri ve bedelleri konusunda bilgi sahibi olmaları ve kendilerini bu risklere ve bedellere

karşı hazırlamaları otantik davranış göstermeleri konusunda cesaretlendirici olabilmektedir.

Lopez ve Rice (2006) otantikliği ilişki temelli kişilerarası bir şema olarak kavramsallaştırmakta ve iki yapıya sahip bir kavram olduğunu ifade etmektedirler. Bu yapılar; *aldatmanın kabul edilmezliği* (unacceptability of deception) ve *yakınlık kurmada risk alma* (intimate risk taking). İlk yapı, bireyin kendinin ve eşinin olduğu gibi görünmesine yönelik talebini kapsarken, ikinci boyut bireyin kendini olası riskleri kabul ederek eşine gerçek benliğini açması olarak tanımlanmışlardır. Bireylerin gerçek benliklerini ortaya koymamaları ve olası risklerden kaçınmak adına kendi ve eşinde hoş gitmeyecek özelliklerin göz ardı edilmesine yönelik istekliliği otantik olmama olarak tanımlanmaktadır (Lopez ve Rice, 2006). Lopez ve Rice (2006) ile Jack ve Till (1992) romantik ilişkilerdeki otantik davranışlar üzerine durdukları ve araştırmalarını bu yönde geliştirtirlikleri görülmektedir.

Yapılan araştırmalarda otantik benlikle özsaygı, sosyal destek ve iyimserlik (Goldman ve Kernis, 2002; Harter, Marold, Whitesell ve Cobbs, 1996), çatışmadan kaçınma (Cole, 2001; Metts, 1989; Neff ve Harter, 2002; Peterson, 1996), iyilik hali (Birditt ve Antonucci, 2007; Goldman ve Kernis, 2002; Harter 1999, 2002; Leak ve Cooney, 2001; Neff ve Suizzo, 2006; Proulx, Helms, & Buehler, 2007; Sheldon, Ryan, Rawsthorne ve Ilardi, 1997), güç (Impett ve Peplau, 2003; Neff ve Harter, 2002; Neff ve Suizzo, 2006), romantik yakınlık (Brunell, Pilkington ve Webster, 2007; Rusbult, Verette, Whitney, Slovik ve Lipkus, 1991), ilişki doyumu (Meeks, Hendricks ve Hendricks, 1998), güven (Wieselquist, Rusbult, Foster ve Agnew, 1999), cinsel sağlık (Impett, Schooler ve

Tolman, 2006; Tolman ve Porche, 2000; Tolman, Spencer, Rosen-Reynoso, Harmon ve Striepe, 2006) ve kültür (Neff ve Suizzo, 2006) arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir.

Romantik ilişkilerde otantik olma ile yapılan çalışmalar (Lopez ve Rice, 2006; Neff ve Suizzo, 2006) cinsiyet ile ilgili ilginç bir etki olduğu rapor etmişlerdir. Buna göre; ilişkide kadınlar erkeklerden daha otantik davranmaktadırlar. Ancak bu farklılığın neden kaynaklandığı ya da bu duruma neyin etki ettiği konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum çocukluk sırasındaki sosyalleşmenin yetişkinlikteki otantikliğe etkisi üzerinde durulmuştur. Daha önce yapılan araştırma bulguları bağlanma stilleri ve yetişkinlikteki otantik benlik arasında önemli ilişkiler olduğu ilaveten otantizmin romantik ilişkideki memnuniyeti nasıl etkilediği üzerine çalışmalara rastlamak mümkündür.

Bununla birlikte belki de otantiklik alan yazınında birçok araştırmacı otantik benlik ve yetişkin başlanma stilleri arasında bir ilişkinin araştırıldığı araştırmalar yapmıştır. Bağlanma araştırmacıları, bireylerin çocukluklarında gösterdikleri bağlanma dinamiklerini romantik ilişkilerine taşıdıklarını, benzer olarak aynı durumun otantik benlikleri için de geçerli olduğu ileri sürmektedirler (Lopez ve Rice, 2006). Horney ve Fromm, bireyin diğer insanlara boyun eğmediğinde ve içinden geldiği gibi özgür bir biçimde davrandığında otantik olabileceğini savunurken; Rogers ise, insan tam fonksiyonda bulunduğu takdirde otantik olabileceğini savunmuştur (İlhan ve Özdemir, 2013).

Yetişkinlerde romantik ilişkileri inceleyen araştırmacılar güvenli bağlanma stilleri ile otantiklik arasında olumlu yönde ve güçlü bir ilişki olduğunu ifade etmektedirler (Kim, 2005; Leak ve Cooney, 2001; Collins ve Feeney, 2000; Lopez ve Rice, 2006; Mikulincer ve Nachson, 1991). Bununla birlikte otantik benlik araştırmacıları şimdiye kadar sadece ilişkilerde memnuniyete neden olup olmadığını ve nasıl olduğunu araştırmışlardır (Lopez ve Rice, 2006). Temel sorulara cevap vermeye çalışan bu araştırmacılar otantik olmanın ilişkide kazançlı olup olmadığı konusu üzerinde durmuşlardır (Lopez ve Rice, 2006). Otantik benlikle ilgili demografik konularda, örneğin, ırk, sosyo-ekonomik statü, din, kültür, ilişki hikâyesi, ebeveynin boşanma durumu, yalnızlık korkusu, reddedilme korkusu ya da yakın ilişki arzusu konuları ile çok az bilgi bulunmaktadır.

Türkiye’de otantiklik ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde otantik benliğin; sosyal güvenlik (Saticı, Uysal ve Akın, 2013), kendileşme ve ilişkililik (İmamoğlu, Günaydın ve Selçuk, 2011), benlik kurguları ve öznel iyi oluş (Özdemir ve İlhan, 2013) ve benlik düzenleme odağı ile ilişkisel benliğin ketlenmesine verilen duygusal tepkiler (Gül, 2010) değişkenleri ile arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir.

I. 5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, ana-babaya bağlanma ile romantik yakınlık (romantic intimacy) ve otantik benlik (authentic self) arasındaki ilişkilerde bireyin bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır.

I.6. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın yukarıda belirtilen genel amaçları doğrultusunda; model'e ilişkin hipotezler şunlardır:

1. Anneye bağlanmanın kaçınan bağlanma stili üzerinde doğrudan etkisi vardır.
2. Anneye bağlanmanın kaygılı bağlanma stili üzerinde doğrudan etkisi vardır.
3. Babaya bağlanmanın kaçınan bağlanma stili üzerinde doğrudan etkisi vardır.
4. Babaya bağlanmanın kaygılı bağlanma stili üzerinde doğrudan etkisi vardır.
5. Anneye bağlanmanın romantik yakınlık (romantic intimacy) üzerinde doğrudan etkisi vardır.
6. Anneye bağlanmanın otantik benlik (authentic self) üzerinde doğrudan etkisi vardır.
7. Babaya bağlanmanın romantik yakınlık (romantic intimacy) üzerinde doğrudan etkisi vardır.
8. Babaya bağlanmanın otantik benlik (authentic self) üzerinde doğrudan etkisi vardır.
9. Kaçınan bağlanmanın romantik yakınlık (romantic intimacy) üzerinde doğrudan etkisi vardır.
10. Kaçınan bağlanmanın otantik benlik (authentic self) üzerinde doğrudan etkisi vardır.
11. Kaygılı bağlanmanın romantik yakınlık (romantic intimacy) üzerinde doğrudan etkisi vardır.

12. Kaygılı bağlanmanın otantik benlik (authentic self) üzerinde doğrudan etkisi vardır.
13. Anneye bağlanmanın romantik yakınlık (romantic intimacy) üzerinde dolaylı etkisi vardır.
14. Anneye bağlanmanın otantik benlik (authentic self) üzerinde dolaylı etkisi vardır.
15. Babaya bağlanmanın romantik yakınlık (romantic intimacy) üzerinde dolaylı etkisi vardır.
16. Babaya bağlanmanın otantik benlik (authentic self) üzerinde dolaylı etkisi vardır.

I.7. Araştırmanın Gereçesi ve Önemi

Duygusal ilişkilerin yaşamımızda çok önemli bir yeri olmakla birlikte, son yıllarda boşanma ya da evlilik öncesi ilişkilerin sonlanma oranlarında giderek bir artışın olduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle son yirmi beş yıldır araştırmacılar, özellikle yakın ilişkilerin sosyal psikolojik boyutu olan duygusal ilişkileri başlatma, sürdürme ya da bitirme kararını belirleyen etmenler konusu ile ilgilenmeye başlamışlardır (Le ve Agnew, 2003). Bu çerçevede incelenen bağlanma (attachment) kavramı, ilişkiyi başlatma, sürdürme ya da bitirme nedenlerinin anlaşılmasında hem önemli hem de karmaşık bir süreci ifade etmektedir (Büyükşahin, 2001).

Yakın ilişkiler, bireylerin yaşamında oldukça önemli ve vazgeçilmez bir unsur olarak görülmektedir. Genç yetişkinlik ise sağlıklı romantik ilişkilere yüksek gereksinimlerinin olduğu yıllar olarak ele alınmaktadır. Bu alandaki çalışmalar için çok uygun bir zemin oluşturması nedeni ile bağlanma kuramı son

yıllarda araştırmacıların en fazla ilgi duyduğu kuramlardan birisi olmuştur. Ülkemizde de bireylerin bağlanma stilleri ile birçok psikolojik değişken arasındaki ilişki incelenmiştir. Bağlanma kuramında ileri sürölen bebeğin bakıcıyla kurduğu ilişkinin onun daha sonraki yaşamında bireylerle kurduğu romantik ilişkilerdeki bağlanma stillerine olan etkisinin bireyin yaşamında oldukça önemli bir yere sahip olması ve ölkemizde bu konuda yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanamamış olması yapılacak olan bu araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Bireyler ilk yakınlık deneyimlerini doğumları ile birlikte bakıcılarıyla geliştirmektedirler. Bireylerin bakım verenleri ile kurdukları ilişkilerin kalitesinin onların sonraki yaşamlarında kuracakları her ilişki türündeki yakınlık düzeylerini doğrudan ve dolaylı yoldan etkileyeceği düşünölmektedir. Bireylerin özellikle romantik ilişkilerinde kuracakları yakınlık düzeyleri o ilişkinin sağlıklı sürmesinde önemli etkiye sahip olmaktadır. Kişinin çocukluk yıllarında ebeveyni ile geliştirdiği ilişkinin güvenilir ve içten olması o bireyin yakınlık geliştirmesine dolayısı ile otantik bir benlik geliştirmesine katkı sunmaktadır.

Bağlanma biçimleri bireylerin sosyal ilişkilerdeki davranışlarının yönünü dolayısıyla romantik ilişkilerdeki duygu, düşünce ve davranışlarını tayin etmektedir. Aynı zamanda bu noktadan yola çıkarak bireylerin erken dönemde ebeveynleri ile kurdukları iletişim biçimleri hem doğrudan hem de dolaylı olarak bireylerin romantik ilişkilerdeki duygu, düşünce ve davranışlarını etkilemektedir. Bireylerin eşlerine yakınlık düzeyinin yüksek olması ve ilişki içinde otantik benlik geliştirmiş olmaları onların sağlıklı bir ilişki kurmaları için istenilen bir durumdur.

Bireylerin ebeveynleri ile geliştirdikleri güvenli ve sevecen ilişkinin onların romantik ilişkilerinde eşlerine daha yakın bir ilişki kurabilecekleri ve otantik bir kimlik kazanma yolunda daha cesaretli olacakları düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde hem otantik benlik hem de yakınlık değişkenlerinin bağlanma stilleri ile güçlü ve olumlu yönde bir ilişkisinin olduğu görülmektedir. Bu nedenle bağlanma stilleri aracılığı ile ana-babaya bağlanma ve otantik benlik ile yakınlık arasındaki ilişki incelenmiştir.

Ancak ülkemizde romantik ilişkilerde, gerek otantik benlik gerekse yakınlık ile ilgili yapılmış hiçbir çalışmaya rastlanmamıştır. Bireylerin romantik ilişkilerinde bu denli önemli bir yere sahip olduğu düşünülen bu modelin çalışılmasının alana önemli bir katkı sağlayacağı ve bu alanda yapılacak araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.8. Araştırmanın Sayıtları

Araştırmanın sayıtları aşağıda verilmiştir.

1. Araştırmaya katılan bireylerin anneye ve babaya belli düzeyde bağlandıkları varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan bireylerin romantik ilişki yaşadıkları kişilere kaygılı ve kaçınan bağlandıkları varsayılmaktadır.
3. Araştırmaya katılan bireylerin bağlanma stilleri üzerinde modelde adlandırılmayan başka faktör/faktörlerin etkisinin de olabileceği varsayılmaktadır.
4. Araştırmaya katılan bireylerin romantik yakınlık (romantic intimacy) kurmaları üzerinde modelde adlandırılmayan başka faktör/faktörlerin de etkisinin olabileceği varsayılmaktadır.

5. Araştırmaya katılan bireylerin otantik benlik (authentic self) geliştirmeleri üzerinde modelde adlandırılmayan başka faktör/faktörlerin de etkisinin olabileceği varsayılmaktadır.

I.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıda verilmiştir.

1. Bu araştırmada çalışma grubu Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2012-2014 Eğitim-Öğretim döneminde öğrenim görmekte olan öğrencilerle sınırlıdır.
2. Araştırma sonuçları çalışmada kullanılan ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlikleri ile sınırlıdır.
3. Bu araştırmada bağlanma stilleri kaçınma ve kaygı boyutları ile sınırlıdır.
4. Bu araştırmada ana-babaya bağlanma ilgi boyutu ile sınırlıdır.
5. Bu araştırma öğrencilerin sınıf ortamında ölçeklere verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
6. Bu araştırma araştırmanın yapıldığı anda veya daha öncesinde romantik bir ilişki yaşamış bireylerle sınırlıdır.

I.10. Tanımlar

Bağlanma: İnsanın yaşamındaki önemli kişiler ile (significant others), özellikle stres altındayken yakınlaşmayı arama ve sürdürme ile karakterize olan duygusal bir bağlıdır (Ainsworth ve Bowlby, 1991).

Kaçınan Bağlanma: Bireylerin Başkaları ile ilgili olumsuz temsillerinin olması olarak tanımlamaktadır (Brennan, Clarck ve Shaver, 1998). Kaçınan bireyler eşlerini kıskanan ve yakınlık kurmaktan korkan bireyler olarak ifade edilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987).

Kaygılı Bağlanma: Bireyin kendi ile ilgili olumsuz temsillerinin olması olarak tanımlamaktadır (Brenan, Clarck ve Shaver, 1998).Kaygılı bağlanmaya sahip bireyler, romantik ilişki kurdukları eşlerinin ulaşılabilirliğini ve bağlılıklarını güvenilir bulmayan ve hayal kırıklığına uğratılma korkusu yaşayan bireyler olarak ifade edilmektedir (Marques, 2010).

Romantik Yakınlık: Romantik yakınlık, bireyin başka bir bireyle yakınlık kurması ve bu yakınlığın dőzeyini ifade etmektedir (Fischer ve Corcoran, 1994).

Otantik Benlik: Harter (2002) otantikliği, bireyin içsel deneyimlediği değerler, arzular ve duygularla tutarlı yollarla kendini açıklaması ve göstermesi olarak tanımlamıştır. Buna ek olarak bireyin otantikliği sadece kişilerarası ilişkilerden değil aynı zamanda geniş sosyo-kőltőrel konularda da etkilenmektedir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın türü çalışma grubu araştırmanın modeli, veri toplama araçları, işlem ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

II.1. Araştırmanın Türü

Bu araştırma; ana-babaya bağlanma ile romantik yakınlık (romantic intimacy) ve otantik benlik (authentic self) arasındaki ilişkilerde bağlanma stilleri aracılığına ilişkin modelin işleyip işlemediğinin path analizi kullanılarak test edilmesine göre oluşturulmuştur. Tarama modelleri, geçmişte ve halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2007). Bu araştırmada, var olan bir durum olan ana-babaya bağlanma ile romantik yakınlık arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracılığı ile yine ana-babaya bağlanma ile otantik benlik arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracılığının incelenmesi üzerinden bir durum ortaya konulmuştur. Bu nedenle bu araştırma tarama modeli bir araştırmadır. Bu araştırma da ayrıca Lopez ve Rice (2006) tarafından geliştirilen İlişkilerde Otantiklik Ölçeği (The Authenticity in Relationship Scale - AIRS), Miller ve Lefcourt (1982) tarafından geliştirilen Miller Sosyal Yakınlık Ölçeği (Miller Social Intimacy Scale – MSIS), Descutner ve Thelen (1991) tarafından geliştirilen Yakınlık Korkusu Ölçeği (Fear of Intimacy Scale – FIS) ve Schaefer ve Olson

(1981) tarafından geliştirilen İlişkilerde Yakınlığın Değerlendirilmesi Ölçeği (Personal Assesment of Intimacy in Relationship – PAIR)’nin uyarlama çalışmaları yapılmıştır. Burada adı geçen Miller Sosyal Yakınlık Ölçeği, Yakınlık Korkusu Ölçeği ve İlişkilerde Yakınlığın Değerlendirilmesi Ölçeği’nin Yakınlık kavramının daha geniş kapsamlı açıklayabilmek adına birleştirilip tek ölçek olarak kullanılması düşünülmüştür.

II.2. Çalışma Grubu I

Bu araştırma da Lopez ve Rice (2006) tarafından geliştirilen İlişkilerde Otantiklik Ölçeği (The Authenticity in Relationship Scale - AIRS), Miller ve Lefcourt (1982) tarafından geliştirilen Miller Sosyal Yakınlık Ölçeği (Miller Social Intimacy Scale – MSIS), Descutner ve Thelen (1991) tarafından geliştirilen Yakınlık Korkusu Ölçeği (Fear of Intimacy Scale – FIS) ve Schaefer ve Olson (1981) tarafından geliştirilen İlişkilerde Yakınlığın Değerlendirilmesi Ölçeği (Personal Assesment of Intimacy in Relationship – PAIR)’nin uyarlama çalışmaları yapılmıştır. Ölçeklerin uyarlama çalışmaları için 2 hafta ara ile Ölçeğin önce İngilizce formu, daha sonra Türkçe formları Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Bölümünde 2012-2013 eğitim-öğretim yılı güz döneminde üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören 101 öğrenciye uygulanmıştır. Çevirisi yapılan ölçekleri yapı geçerlik ve güvenirlik çalışması kapsamında Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde 2012-2013 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde öğrenimlerine devam eden 746 öğrenciye uygulanmıştır. Bu öğrencilerin tümü duygusal bir ilişki yaşamıştır ya da yaşamaktadır.

II.3. Çalışma Grubu II

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde ana-babaya bağlanma ve romantik yakınlık (romantic intimacy) arasındaki ilişkide bağlanma stilleri aracılığına ilişkin model ile üniversite öğrencilerinde ana-babaya bağlanma ve otantik benlik (authentic self) arasındaki ilişkide bağlanma stilleri aracılığına ilişkin model test edilmiştir. Söz konusu modelleri test etmek amacıyla üniversite öğrencilerinden bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırma grubu Mersin Üniversitesinde 2013-2014 Güz yarıyılında 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan 1156 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden daha önce hiç romantik ilişki yaşamamış olan 123 öğrenci analiz dışı tutulmuş; analizler 1033 kişilik veri seti üzerinden yapılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Katılımcıların Cinsiyet, Yaş, Romantik İlişki Durumu, Doğum Sırası ve Kardeş Sayısına Göre Dağılımı*

		Cinsiyet					
		Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%
Yaş	18-19	253	%35,7	72	%23,3	325	%31,9
	20-24	440	%62,1	226	%73,1	666	%65,4
	25-26	16	%2,3	11	%3,6	27	%2,7
Romantik İlişki	Var	458	%64,4	220	%70,7	678	%66,3
	Yok	253	%35,6	91	%29,3	344	%33,7
Doğum Sırası	1	273	%38,5	94	%30,3	367	%36,0
	2	198	%27,9	79	%25,5	277	%27,2
	3	100	%14,1	41	%13,2	141	%13,8
	4	47	%6,6	29	%9,4	76	%7,5
	5 ve Üstü	91	%12,8	67	%21,6	158	%15,5
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	22	%3,1	1	%0,3	23	%2,3
	1	209	%29,4	79	%25,4	288	%28,2
	2	190	%26,8	69	%22,2	259	%25,4
	3	115	%16,2	38	%12,2	153	%15,0
	4	53	%7,5	29	%9,3	82	%8,0
	5 ve Üstü	121	%17,0	95	%30,5	216	%21,2

Araştırma grubu yaşları 18 ile 26 arasında değişen %68,8'i kadın (711 kişi) ve %30,1'i erkek (311 kişi) olan toplam 1033 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların %31,9'u 18-19 yaş aralığında (325 kişi), %65,4'ü 20-24 yaş aralığında (666 kişi) ve %2,7'si de 25-26 yaş aralığında (27 kişi) yer almaktadır. Bireylerin %66,3'ünün (678 kişi) bir ilişkisi olmakla birlikte %33,7'sinin (344 kişi) araştırma yapıldığı esnada bir ilişkisi bulunmamaktadır. Araştırmaya katılanların %36'sı (367 kişi) 1., %27,2'si (277 kişi) 2., %13,8'i (141 kişi) 3., %7,5'i (76 kişi) 4. ile %15,5'i de (91 kişi) 5. ve üstü sırada dünyaya gelmişlerdir. Son olarak %2,3'ü (23 kişi) tek çocuk olup, %28,2'sinin (288 kişi) 1 kardeşi, %25,4'ünün (259 kişi) 2 kardeşi, %15'inin (153 kişi) 3 kardeşi, %8'inin (82 kişi) 4 kardeşi ve %21,2'sinin 5 ve üstü kardeşi bulunmaktadır.

II.4. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, ana-babaya bağlanma ve romantik yakınlık (romantic intimacy) ve otantik benlik (authentic self) arasındaki ilişkide bağlanma stilleri aracılığına ilişkin modeller ölçeklerden elde edilen verilere göre test edilmiştir. Böylelikle kuramsal olarak belirtilen yapılar arasındaki ilişkilerin gözlenen verilere uyup uymadığı test edilmiştir.

II.5. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplamasında kişisel bilgi formu, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, İlişkilerde Otantiklik Ölçeği ve Romantik Yakınlığı birlikte ölçtüğü düşünölen Miller Sosyal Yakınlık Ölçeği, Yakınlık Korkusu Ölçeği ile İlişkilerde Yakınlığın Değerlendirilmesi Ölçeği kullanılmıştır. Aşağıda adı geçen veri toplama araçları ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

II.5.I. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği

Parental Bonding Instrument (PBI); Parker ve ark., 1979; Kapçı ve Küçüker, 2006). Ana-babaya bağlanmayı ölçmek için Parker ve ark. (1979) tarafından geliştirilen ve Kapçı ve Küçüker (2006) tarafından Türk költürüne uyarlanan “Ana-babaya Bağlanma Ölçeği-ABBÖ (Parental Bonding Instrument-PBI)” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ilgili ölçeğin ilgi boyutu ile çalışılmıştır.

Bu ölçek Bowlby'nin (2014) bağlanma kuramını temel alarak geliştirilen ilk ölçeklerden biridir. Bowlby, yetersiz/patolojik ana-babalığı özellikle ilgi (care) ve kontrol/koruma (control/protection) boyutlarıyla ilişkilendirmiştir. Parker ve

arkadaşlarının (1979), ana-babaya bağlanma örüntüsünü ölçmek üzere geliştirdikleri ABBÖ, Bowlby'nin ana-baba-çocuk bağlanma ilişkisinde ileri sürdüğü ilgi ve kontrol boyutlarını kapsamaktadır. Ölçekte, algılanan ana-baba davranışları, bu iki boyuta göre ayrı ayrı puanlanmaktadır. Ayrıca, bu iki boyut birlikte ele alınarak, ana-baba davranış örüntüsü dörtlü (quadrant) bir model/sınıflandırma içerisinde değerlendirilebilmektedir. Bu dörtlü modele göre, yeterli ilgi-aşırı korumama (high care-low overprotection) “optimal bağlanma” olarak tanımlanmaktadır. Yetersiz ilgi (low care)-aşırı korumama ise bağlanmama ya da zayıf bağlanma olarak tanımlanmaktadır. Yeterli ilgi-aşırı koruma davranışları sergileyen ana-babalar da duyarlı kontrol (affectionate constraint) sınıfında yer almaktadır. Son olarak, yetersiz ilgi-aşırı koruyucu anababa davranışları ise duyarsız kontrol (affectionless control) olarak sınıflandırılmıştır.

Ölçek temelde, bireyin algısı açısından ana-babasıyla kurulan ilişki örüntüsünü geriye dönük olarak (retrospective) değerlendirmektedir. Ölçek temel olarak ilgi ve kontrol/aşırı koruma olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. 25 maddeden oluşan ölçeğin ilgi boyutunda toplam 12 madde bulunmakta (puanlar 0-36 arasında değişmekte) ve yüksek puan anlayışlı ve kabul edici olarak algılanan, düşük puan ise soğuk ve reddedici olarak algılanan ana-babayı yansıtmaktadır. Kontrol/aşırı koruma boyutunda 13 madde yer almakta (puanlar 0-39 arasında değişmekte) ve yüksek puanlar aşırı kontrolcü ya da özerkliğe izin vermeyen ana-baba algısına işaret etmektedir. Bireyden, yaşamının ilk 16 yılını düşünerek, ölçekteki her bir ifadenin ana ya da babasının kendisine ilişkin davranışlarını ne kadar yansıttığını 4'lü likert tipi derecelendirme ile (tamamen böyleydi- =3, hiç böyle değildi=0) belirtmesi istenmektedir. Birey, ana ve babası için iki ayrı

değerlendirme yapmaktadır. İlgü ölçeğinin puanlanmasında 2, 3, 4, 7, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24 ve 25. maddeler; kontrol/aşırı koruma ölçeğinin puanlanmasında ise 8, 9, 10, 13, 19, 20 ve 23. maddeler tersine (0-3) kodlanmaktadır.

ABBÖ'den elde edilen iki faktörlü yapı iki ayrı ölçek olarak değerlendirilmekte ve her alt-ölçekten ayrı ayrı toplam puan elde edilmektedir. İlgü boyutunda puan artışı, aşırı koruma/kontrol boyutunda ise puan azalması, algılanan olumlu ana-baba davranışlarına işaret etmektedir. Bu iki alt faktörün her biri birbirinden bağımsız kullanılabildiği gibi, ikisi bir arada da kullanılabilmektedir. İkinci tür kullanımda yukarıda söz edildiği gibi algılanan ana-baba davranışları 4'lü model içerisinde sınıflandırılabilir. Özgün ölçeğin güvenilirliği birkaç aşamada değerlendirilmiştir. Test-tekrar test güvenilirliği ilgi boyutu için .76, aşırı koruma/kontrol boyutu için .63, yarıya bölme güvenilirliği sırasıyla .88 ve .74 olarak, gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı ise .85 ve .69 olarak bulunmuştur. Geçerliliği için yapılan çalışmada, görüşme yoluyla elde edilen puanlar ile ABBÖ faktörlerinden elde edilen puanların ilişkili olduğu gösterilmiştir (İlgü=.77; aşırı koruma/kontrol =.50) (Kapçı ve Küçüker, 2006).

Kapçı ve Küçüker (2006), ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışmasında güvenilirliği ters etmek amacıyla; test tekrar test, iç tutarlılık, iki yarı güvenilirliği ve yapı geçerliliğini belirlemek üzere ise açıklayıcı faktör analizi yapmıştır. Faktör analizi sonucu belirlenen alt ölçeklere ilişkin bulgular incelendiğinde ilgi/kontrol alt ölçeği için elde edilen ortalama; anneler için 39.34 (SS=9.06), babalar için 36.27'dir (SS=10.28) ve ikisi arasındaki korelasyon ise .57'dir ($p<.0001$). Bağımlı

gruplar için yapılan t-testi analizleri, aradaki farkın anlamlı olduğunu ve annelerin çocuklarına karşı daha ilgili ve daha az kontrol edici olarak algılandıklarını göstermektedir $t(439)=-7.03$; $p<.0001$. Aşırı koruma boyutunda annelerin ortalaması 12.11 (SS=4.05), babaların ortalaması 12.85 (SS=4.05) ve ikisi arasındaki korelasyon ise .57'dir ($p<.0001$). Bu boyutta, puan artışı koruyucu davranışların azaldığına işaret etmektedir. Bağımlı gruplar için yapılan t-testi, bu alt ölçekte de anneler ile babalar arasında anlamlı bir farkın olduğunu göstermiştir; $t(439)=4.11$; $p<.0001$ (Kapçı ve Küçüker, 2006).

Uyarlama çalışmasında ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için anne ve baba formları için açıklayıcı (exploratory) faktör analizi yapılmıştır. Temel bileşenler analizi sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde olan, anne formu için toplam varyansın % 53'ünü, baba formu için ise % 57'sini açıklayan beş faktör ortaya çıkmıştır. Faktör yük değerleri incelendiğinde maddelerin, ağırlıklı olarak özdeğerleri 2'nin üzerinde olan iki faktörde yığılma gösterdiği görülmüştür. Analize dik döndürme yöntemlerinden varimaks ile devam edilmesi sonucunda hem anne, hem de baba formu için iki faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Geçerliği için yapılan çalışmada, görüşme yoluyla elde edilen puanlar ile PBI faktörlerinden elde edilen puanların ilişkili olduğu gösterilmiştir (İlgi=.77; aşırı koruma/kontrol =.50).

Özgün ölçekte kontrol/aşırı koruma faktöründe yer alan maddelerden yalnızca kontrol boyutu ile ilgili olanların (3, 7, 15, 21, 22 ve 25) Türkçeye uyarlama çalışmasında ilgi faktörüne yüklendiği görülmüştür. Bu faktör, ilginin yanı sıra ana-babanın çocuğuna yönelik davranışsal kontrolüyle ilgili maddeleri de

içerdiğinden, bu faktör ilgi olarak adlandırılmıştır. İkinci faktörde yer alan maddeler incelendiğinde (8, 9, 10, 13, 19, 20, 23) ise tüm maddelerin ana-babanın çocuğuna yönelik aşırı koruma davranışlarını kapsadığı görülmüş ve bu faktör aşırı koruma olarak adlandırılmıştır. 9. madde özgün ölçekte aşırı koruma/kontrol faktörüne yüklenirken, bu çalışmada aşırı koruma faktörüne yüklendiği görülmüştür. Anne formundan elde edilen iki faktör, toplam varyansın % 38.4'ünü açıklamaktadır. Bu boyutta düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .25-.68 arasında değiştiği ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p<.001$). Anne formuna benzer bulgular baba formundan da elde edilmiştir; iki faktörün birlikte açıkladığı varyans % 41.6'dır. Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .29 ile .71 arasında değiştiği ve anlamlı olduğu bulunmuştur.

Ölçeğin güvenirliğine bakıldığında, anne formu için Cronbach alfa değeri .87, Baba Formu için .89 olarak bulunmuştur. Hem Anne hem de Baba formlarında koruma alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı .70, ilgi/kontrol alt ölçeği için ise sırasıyla .90 ve .91'dir. ABBÖ'nin iki-yarı güvenirliğine Guttman Split-Half yöntemiyle bakılmış, anne formunda tüm ölçek için .70, ilgi/kontrol boyutu için .85 ve koruma boyutu için .68 olarak bulunmuştur. Baba formunda ise bu değerler tüm ölçek için .64, ilgi ve koruma/kontrol alt ölçekleri için ise sırasıyla .83 ve .64 olarak hesaplanmıştır. ABBÖ'nin test-tekrar test güvenirliğine 106 kişilik ayrı bir öğrenci grubundan üç hafta arayla elde edilen veriler üzerinden bakılmıştır. Bu öğrencilerin 74'ü kız (%69.8), 32'si erkektir (%31.2); yaş ortalaması ise 20.82'dir ($SS=1.95$). Ölçeğin test-tekrar test güvenirliği Anne Formunda tüm ölçek için .90, baba formu için .89 olarak bulunmuştur. Alt ölçekler için bakıldığında ilgi boyutunda bu değerler anne formu için .91, baba

formu için .90, koruma/kontrol boyutunda ise anneler için .64, babalar için .78'dir. Geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde ABBÖ'nin psikometrik özelliklerinin yeterli olduğu ve Türk kültüründe kullanılabileceği ifade edilebilir (Kapçı ve Küçüker, 2006).

Bu çalışma kapsamında ölçeğin güvenilirliğine bakıldığında, anne formu için Cronbach alfa değeri .83, Baba Formu için .85 olarak bulunmuştur. Hem Anne hem de Baba formlarında ilgi alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı .88, koruma/kontrol alt ölçeği için ise sırasıyla .64 ve .68'dir.

II.5.II. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

Brennan ve arkadaşları (1998) ilişkilerde bağlanma örüntülerini değerlendirmek amacıyla Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterini oluşturmuşlardır (YİYE; Experiences in Close Relationships Inventory). Bu ölçek yetişkin romantik ilişkilerinde bağlanmayı değerlendirmek amacıyla geliştirilen 60 madde faktör analizi uygulanması sonucu elde edilmiştir. Uygulanan faktör analizinde birbirinden bağımsız "kaçınma" ve "kaygı" olarak adlandırılan iki faktör belirlenmiştir. Her iki faktörde yer alan ve faktör yükü .30'un üzerindeki 18'er madde alınarak 36 maddelik YİYE geliştirilmiştir. Katılımcılar, her bir maddenin kendilerini ne derece tanımladığını yedi aralık üzerinden (1 = beni hiç tanımlamıyor; 7 = tamamıyla beni tanımlıyor) değerlendirmişlerdir. Ölçekte yer alan tek maddelerden elde edilen toplam puan kaçınma boyutunu ölçerken, çift maddelerden elde edilen toplam puan kaygı boyutunu ölçmektedir. Ölçekteki 3., 15., 19., 22., 25., 27., 29., 31., 33. ve 35. maddeler ters puanlanmaktadır. Brennan ve arkadaşları (1998), YİYE'nin kaçınma ve kaygı boyutlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen tüm ölçeklerden psikometrik olarak daha üstün olduğunu,

diğer ölçeklerde ayrı ayrı yer alan tüm boyutları içerdiğini ve bu nedenle yetişkin bağlanma örüntüsünde bireysel farklılıkları ayırt etme gücünün yüksek olduğunu savunmaktadırlar. Kapsamlı madde havuzundan oluşturulması ve ölçekteki her iki boyutun hem farklı güvenilirlik ölçütlerini karşılaması hem de yüksek iç tutarlılığa sahip olması (Kaçınma .94; kaygı .91) ölçeği güçlü kılan faktörler arasında sayılmaktadır. YİYE’de öncelikle iki boyut (kaygı ve kaçınma) ölçülmekte ve bu iki boyut üzerinde küme analizi kullanılarak dört bağlanma stili (grubu) oluşturulmaktadır. Ölçme teknikleri ve sınıflandırma biçimleri farklı olsa da hem çocuklarda hem de yetişkinlerde kaygı ve kaçınma boyutlarının bağlanma davranışlarını tanımlayan en temel iki boyut olduğu bağlanma yayınlarında paylaşılan temel görüştür (Brennan ve ark., 1998). Kaygı ve kaçınma boyutları üzerinde yer almalarına göre bireyler dört kategoriden biri içinde sınıflandırılmaktadır. Bu kategoriler; güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma stillerini içermektedir. İki boyuttan da düşük puan alanlar(düşük kaygı ve kaçınmaya sahip olanlar) güvenli, her iki boyuttan da yüksek puan alanlar korkulu, kaygı boyutundan yüksek kaçınma boyutundan düşük puan alanlar saplantılı ve kaygı boyutundan düşük kaçınma boyutundan yüksek puan alanlar kayıtsız bağlanma stili içinde sınıflandırılmaktadır. Katılımcıların dört bağlanma stilinden hangisi içinde yer aldığını belirlemede en yüksek ortalamaya sahip olduğu bağlanma stili esas alınmaktadır. Brennan ve ark., (1998), kaygı boyutu ile benlik modelinin, kaçınma boyutu ile de başkaları modelinin yüksek düzeyde ilişkili göstereceğini savunmaktadırlar. İlişki Ölçekleri Anketi ve İlişki Ölçeği ile benlik ve başkaları boyutları değerlendirilmektedir. YİYE’de yer alan kaçınma ve kaygı boyutları ile İlişki Ölçekleri Anketi ve İlişki Ölçeği ile ölçülen benlik ve başkaları boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında; kaçınma boyutunun başkaları

modeli ile ($r=-.46$); kaygı boyutunun benlik modeli ile anlamlı ve olumsuz yönde ($r=-.44$) ilişki gösterdiği bulunmuştur. YİYE'nin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Sümer ve Güngör (1999) tarafından yürütülmüştür. Her iki dili de çok iyi düzeyde bilen iki uzman tarafından çeviri ve tersine çevirisi yapılarak Türk üniversite örnekleminde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yürütülmüştür. Bu çalışmada yüksek iç tutarlık elde edilmiştir (kaçınma boyutu için .81; kaygı boyutu için .84). Sümer (2006) YİYE'nin tez çalışmalarında ve araştırmalarda ölçüm aracı olarak sıklıkla kullanıldığını ancak bu ölçeğe ilişkin geniş kapsamlı güvenilirlik ve faktör analizi çalışmasını yapılmadığı belirterek YİYE'nin psikometrik uygunluğunu değerlendirmek amacı ile çalışma yürütmüştür. YİYE'nin faktör yapısı ve yordama gücünü belirlemek amacı ile yürütülen bu çalışmada; YİYE'yi oluşturan kaygı ve kaçınma boyutlarının Türk örnekleminde de gözlemlendiği ve alt boyutların yüksek düzeyde iç tutarlığa (kaygı boyutu için $\alpha = .86$, kaçınma boyutu için $\alpha = .90$) sahip olduğunu belirlenmiştir. Aynı çalışmada İlişki Ölçekleri Anketindeki benlik modeli ile YİYE'deki bağlanma kaygısı arasında ($r=-.44$); İlişki Ölçekleri Anketindeki başkaları modeli ile YİYE'deki yakın ilişkilerden kaçınma arasında ($r=-.44$) yüksek düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Bu çalışmada da kaçınma ve kaygı boyutlarının yüksek iç tutarlılığa sahip olduğu belirlenmiştir. İç tutarlılığın kaçınma için .85; kaygı için .84 olduğu saptanmıştır.

II.5.III. İlişkilerde Otantiklik Ölçeği

İlişkilerde otantiklik ölçeği Lopez ve Rice (2006) tarafından geliştirilen İlişkilerde Otantiklik Ölçeği (The Authenticity in Relationship Scale – AIRS) araştırmacı tarafından uyarlanarak kullanılmıştır. İlgili ölçek, dürüstlüğü ölçen

11 madde (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 16, 19 ve 23) ve yansızlığı ölçen 13 madde (8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22 ve 24) olmak üzere toplam 24 madde ve iki alt faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin tepki kategorileri “beni hiç tanımlamıyor”dan (1 puan), “beni çok tanımlıyor”a (9 puan) doğru sıralanan 9 derecelmeli bir değerlendirme ölçeği üzerinde işaretlenmektedir. Ölçekte yer alan; 8., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 17., 18., 20., 21, 22. ve 24. Maddeler ise ters puanlanmaktadır. Dürüstlük alt ölçeğinden alınabilecek puanlar 11 ile 99 arasında değişirken, yansızlık alt ölçeğinden alınabilecek puanlar 13 ile 117 arasında değişmektedir.

Dürüstlük alt ölçeği için “Partnerimin söylediği bir şeyden kalbim kırıldığında onun bunu bilmesini sağlarım”; yansızlık alt ölçeği için ise “Gerçekte olduğum gibi olmaksızın partnerimin olmamı istediği gibi olmayı tercih ederim” maddeleri örnek olarak gösterilebilir. Ölçekte puanlama yapılırken, alt ölçeklerden alınan toplam puanlar dikkate alınmaktadır. Dürüstlük alt ölçeğinden yüksek puan alan bireylerin romantik ilişkilerinde partnerlerine karşı kendileri gibi davranmaya yönelik risk aldıklarını; Yansızlık alt ölçeğinden yüksek puan almak ise bireylerin romantik ilişkilerinde bireylerin hem partnerine karşı hem de partnerinin kendisine karşı açık ve net olmayı tercih ettiklerini ifade etmektedir. Orjinal ölçekte 2 alt faktör bulunmaktadır ve ölçek varyansın % 42’sini açıklamaktadır. Ölçeğin tamamı için Cronbach alfa değeri .90 iken alt ölçekler olan; dürüstlük alt ölçeğinin Cronbach alfa değeri .86 ve yansızlık alt ölçeğinin Cronbach alfa değerleri .87’dir. Bu ölçeğin uyarılma süreci aşağıda açıklanmaktadır.

II.5.III.1. İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'nin Uyarlama Süreci

Uyarlama çalışması için öncelikle İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'ni geliştiren yazarlardan (Frederick G. Lopez ve Kenneth G. Rice) gerekli izinler alınmıştır. Yazar nihai ölçekle birlikte hazırlamış oldukları denemelik formu da göndermiştir. Bu çalışma da 37 maddelik denemelik form üzerinden uyarlama çalışması yapılmıştır. İlk olarak ölçeğin Türkçeye çevirisi yapılmıştır. Ölçek, İngilizceyi iyi kullanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanında iki öğretim üyesi ve iki dil uzmanı tarafından ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilmiştir. Yapılan çeviriler birbirleriyle karşılaştırılmış ve aralarındaki uyumsuzluklar rehberlik ve psikolojik danışma alanındaki iki öğretim üyesi ile tartışılarak en uygun ifadelerin yazılmasına çalışılmıştır. Türkçeye çevrilmiş form gerekli düzeltmelerden sonra iki dil uzmanına verilerek tekrar İngilizce 'ye çevirtilmiştir. Bu şekilde formun anlam kaybı önlenmiştir. Bir sonraki aşamada İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'nin Türkçe formu ile orijinal İngilizce formları arasındaki tutarlılığı ölçmek için dilsel eşdeğerlik çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada her iki form iyi düzeyde İngilizce bildiği düşünülen 101 İngilizce Öğretmenliği bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerine on beş gün ara ile uygulanmıştır. İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'nin dilsel eşdeğerliğinden elde edilen bulgular, Türkçe ve İngilizce form puanları arasındaki korelasyonların dürüstlük alt ölçeği için .87, yansızlık alt ölçeği için .88 ve ölçeğin tamamından alınan toplam puan için .91 olduğunu göstermiştir. Dilsel geçerlik çalışmasına ilişkin bulgular Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. *İlişkilerde Otantiklik Ölçeği Türkçe ve İngilizce Formlarının Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Pearson Korelasyon değerleri*

Faktör	Uygulama	\bar{X}	Ss	r
Dürüstlük	İngilizce	85.05	18.00	.88
	Form			
	Türkçe	82.53	18.51	
	Form			
Yansızlık	İngilizce	71.52	14.00	.87
	Form			
	Türkçe Form	74.60	15.30	
Toplam Puan	İngilizce	154.57	26.73	.91
	Form			
	Türkçe Form	157.13	28.33	

Çevirilerin dilsel geçerlik çalışmasının ardından oluşturulan Türkçe form ile veriler toplanmış, elde edilen veriler üzerinde açımlayıcı, doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve uyum indekslerine bakılarak faktör yapıları yorumlanmıştır. Güvenirlik çalışması için iç tutarlık katsayısı ve Spearman Brown iki yarı güvenirliliği olmak üzere iki güvenirliliğe bakılmıştır. İçtutarlık katsayısı için alt değer .60 olarak alınmıştır.

II.5.III.I.I Yapı Geçerliği Çalışması

Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliğini sınamak için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi çalışmaları farklı veri seti kullanılarak yapılmıştır.

II.5.III.I.I.I. Açıklayıcı Faktör Analizi

Türkçe form 746 katılımcıya uygulanmıştır. Veri girişi yaptıktan sonra verilere uç değer analizi yapılmış ve 31 katılımcı değerlendirme dışı tutularak 715 katılımcıdan elde edilen verilere faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, birbirleriyle ilişkili p tane değişkeni bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiksel tekniktir (Büyüköztürk, 2007). Bununla birlikte faktör analizi, tüm veriler için uygun olmayabilir. Verilerin, faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity testi ile incelenebilir. KMO'nun .60'dan yüksek Bartlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2007). Bu çalışmada da faktör analizi işlemine geçmeden önce verilerin faktör analizine uygunluğu test edilerek KMO katsayısı ve Bartlett değerine bakılmıştır. Sonuçlar (KMO=0.890; $X^2= 6720.909$; $p= 0.00$) veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Faktör analizi orijinal 37 maddelik denemelik form üzerinde yapılmıştır. Veriler üzerinde Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Analiz sonunda ölçeğin orijinal ölçekteki gibi iki faktörlü bir yapıda olduğu ve toplam varyansın %54.18'ini açıkladığı görülmüştür. Birden fazla faktöre yön veren maddeler (3, 4, 8, 9, 12, 14, 15, 17, 20, 25, 29, 30, 33) ölçekten çıkarılmış ve yeniden faktör analizi yapılmıştır. Orijinal ölçekten farklı olarak bu uyarlama çalışmasında 12. Madde de (.06) ölçekten çıkarılmıştır.

Faktör analizinde önemli olan noktalardan bir tanesi de mevcut değişkenlerin kaç tane önemli faktörü ya da yapıyı ölçtüğüne karar vermektir. Faktör sayısına karar verirken dikkate alınabilecek ölçütler şu şekildedir; öz

değeri (eigenvalue) 1 ya da 1'den daha büyük olan faktörler önemli faktörler olarak alınır, analize dahil değişkenlerle ilgili toplam varyansın 2/3'ü kadar miktarının ilk olarak kapsandığı faktör sayısı, önemli faktör sayısı olarak değerlendirilir ve üçüncü olarak faktörlerin özdeğerine dayalı olarak çizilen çizgi grafiğinin (scree graph/plot) incelenmesidir (Büyüköztürk, 2007). Varimaks döndürme yöntemi kullanılarak uygulanan temel bileşenler faktör analizi sonucuna göre, puanlardaki değişimin % 39.39'unu açıklayan, özdeğeri 1 den büyük olan iki faktör belirlenmiştir. Bu sonuçlarla birlikte özdeğer grafiğine (scree plot) bakıldığında da iki noktadan yüksek ivmeli bir düşüş görülmesi bu ölçeğin iki faktörlü bir yapı gösterdiğini desteklemektedir. Ölçeğin analiz sonucunda elde edilen iki faktörlü yapısına ilişkin sonuçlar Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. *İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'nin Faktör Analizi Sonuçları*

Madde No	Faktörler	
	Dürüstlük	Yansızlık
1	.61	
2	.72	
5	.64	
6	.62	
7	.53	
10	.73	
11	.72	
13	.70	
24	.46	
28	.62	
35	.50	
16		.60
18		.57
19		.58
21		.60
22		.54
23		.50
26		.66
27		.58
31		.54
32		.55
34		.57
36		.56
Öz-Değer	5.55	3.33
Açıklanan Varyans	21.05	18.34
Açıklanan Toplam Varyans	21.05	39.39

Binişik maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra yapılan temel bileşenler analizi sonucunda, ölçeğin orijinal ölçekte olduğu gibi iki faktörlü bir yapıda olduğu ve toplam varyansın % 39.39'unu açıkladığı görülmüştür. Sonuç olarak toplam iki faktörden ve 23 maddeden oluşan ölçeğin madde yük değerleri .46 ile .73 arasında değişmektedir. Analizin sonucunda, birinci faktör bireyin ilişkisinde kendini ne derece gerçek bir biçimde ifade ettiğine ilişkin maddeler içerdiği için “dürüstlük”, ikinci faktör bireyin ilişkisine ya da kendine zarar vereceğini düşündüğü durumları göz ardı etme durumu ile ilgili maddeleri içerdiği için de “yansızlık” olarak adlandırılmıştır.

Orijinal ölçekte 24 madde işlemiş olup orijinal ölçekten farklı olarak bu çalışmada 12. madde işlemediği için çıkarılarak 23 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur. Orijinal ölçek toplam varyansın %42'sini açıklarken bu çalışmada ölçek toplam varyansın %39'unu açıkladığı görülmüştür. Ölçek uyarlama çalışmalarında yapı geçerliliğini sınamak için tercih edilen yöntemlerden olan doğrulayıcı faktör analizine ilişkin bulgulara da aşağıda yer verilmiştir.

II.5.III.I.II. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliğini sınamak için yapılan açımlayıcı faktör analizine ek olarak, gözlenen verinin iki yapıya modele ne derecede uyum gösterdiğini saptamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Sağlam bir teorik temele sahip olmayan çalışmaların açımlayıcı faktör analizi sonuçları çok iyi olsa dahi doğrulayıcı faktör analizi sonrası istenilen sonuçlar elde edilememektedir bu nedenle açımlayıcı faktör analizi ile birlikte doğrulayıcı faktör analizinin de yapılması önerilmektedir (Şimşek, 2007). Doğrulayıcı faktör analizi, kuramsal bir temelden destek alarak pek çok değişkenden (göstergelerden; indicators) oluşturulan faktörlerin (gizil değişkenlerin; latent variables) gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeye yönelik bir analizdir (Büyüköztürk, Akgün, Özkahveci ve Demirel, 2004).

Modelin uyum iyiliğini değerlendirmek için çeşitli uyum indeksi kriterleri kullanılmaktadır. DFA ile model-veri uyumuna ilişkin hesaplanan istatistiklerden en eski ve sık kullanılanı χ^2 'dir. χ^2 uyum istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğu için özellikle örneklem sayısı 250'den fazla olan örneklerde

problem oluşturmaktadır. Bu problemi ortadan kaldırmaya yönelik olarak χ^2 'ye ek olarak farklı uyum indekslerinin de kullanılması önerilmektedir (Bentler, 1990). Bu doğrultuda, χ^2/sd , GFI (Goodness of fit index; Jöreskog ve Sörbom, 1981), IFI (Incremental of fit index; Jöreskog ve Sörbom, 1981), RMSEA (Rooot mean square error of approximation; Steiger ve Lind, 1980), CFI (Comparative fit index; Bentler, 1990), NFI (Normed fit index), SRMR (Standardized root mean square error of approximation) gibi sık kullanılan uyum indeksleri kullanılmıştır. Bunlardan χ^2/sd değerinde 3 ve daha düşük değerler iyi bir model uyumu, 5'e kadar olan değerler ise yeterli bir model uyumu olarak kabul edilmektedir (Kline, 2005; Kline, 1998; Marsh ve Hocevar, 1988). GFI, NFI, IFI ve CFI değerlerinin .90'dan büyük olması kabul edilebilir, .95'den büyük olması iyi uyumun göstergesi olarak kabul edilmektedir (Hu & Bentler, 1999; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003). Diğer taraftan, RMSEA ve SRMR indekslerinin .05 altında olması çok yakın model veri uyumuna; .08'e kadar olması kabul edilebilir uyuma; $\geq .10$ olan modeller ise zayıf model veri uyumuna işaret etmektedir (Browne ve Cudeck, 1993; Sümer, 2000; Şimşek, 2007).

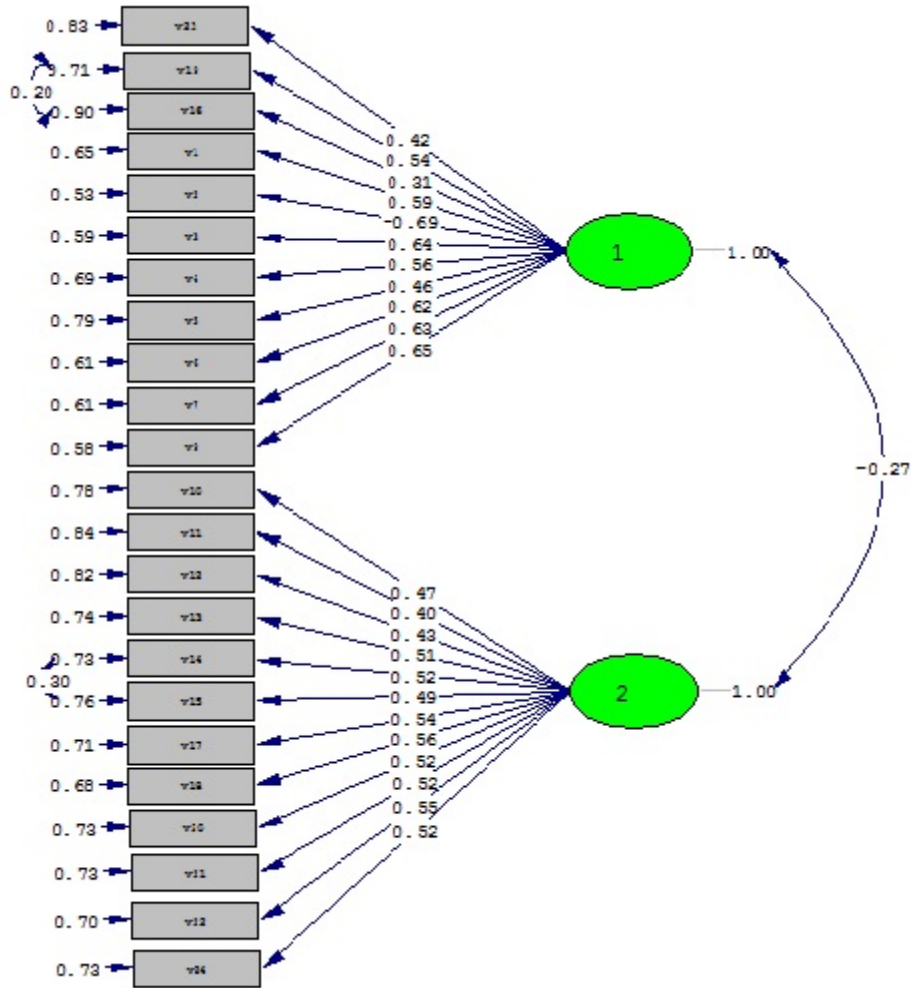
İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi LISREL kullanılarak 24 maddeden elde edilen korelasyon matrisi veri olarak kullanılmıştır. Tablo 4'te sunulan uyum indeksleri gözlenen verinin iki boyutlu önerilen modele iyi uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4. *İlişkilerde Otantiklik Ölçeğinin Faktör Yapısı için İyilik Uyum İndeksleri*

MODEL	χ^2	<i>sd</i>	χ^2/sd	GFI	IFI	RMSEA	CFI	SRMR	NFI
Modifiyesiz	1136.92	251	4.53	0.88	0.90	0.079	0.90	0.073	0.87
Modifiyeli	864.50	246	3.51	0.92	0.93	0.065	0.93	0.069	0.90

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin yapı geçerliğini belirli ölçüde sağladığı görülmektedir ($\chi^2=1136.92$, $df=251$, $p=.000<.001$; RMSEA, .079; $\chi^2/df=4.53$; IFI=.90; CFI=.90; GFI=.88; NFI=.87; SRMR=.073). 3-5 değerleri arasında bulunması beklenen χ^2/sd değerinin kabul edilebilir düzeyin biraz üstünde olduğu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, örneklem büyüklüğüne duyarlı olan χ^2/sd değerinin yeterli bir kanıt teşkil edemeyebileceği gerekçesi ile (Bentler, 1990) diğer uyum indekslerine de bakılmıştır. Bunlardan RMSEA, IFI, CFI ve SRMR değerlerinin kabul edilebilir NFI ve GFI'nın kabul edilebilire yakın bir uyum düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Ancak, tüm uyum indeksleri göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde, yapısal modelin yeterli geçerlik kanıtlarına sahip olmadığı ve uyum düzeyinin düşük olduğu görüldüğü için modifikasyon indeksi sonuçları incelenerek modelde belirli düzeltmeler yapılması öngörülmüştür. Analizde önerilen modifikasyonlar incelendiğinde yeterince yüksek düzeltme sağlayan ve kuramsal çerçeveye uyan dört modifikasyon üzerinde durulmuştur. Modifikasyon sürecinde herhangi bir madde başka bir faktörle ilişkilendirilmemiş ancak bir faktör altında yer alan ve çok yakın ifadeler olan maddelerden birinci faktördeki madde 16-19, ikinci faktördeki 14-15 maddeleri arasındaki hata varyansları ilişkilendirilmiştir. Bu maddeler incelendiğinde, maddelerin benzer ifadeye sahip oldukları görüldüğü için bu maddeler alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur. Alan uzmanlarının onayı alındıktan sonra önerilen modifikasyonlar yapılmış ve modelin uyum indekslerinden elde edilen değerler sonrasında yapısal modelin yeterli geçerlik kanıtlarına sahip olduğu ve uyum düzeyinin yükselerek oldukça iyi ve geçerli bir yapısal modelin elde edildiği görülmüştür ($\chi^2=864.50$, $df=246$, $p=.000<.001$; $\chi^2/df=3.51$; RMSEA=.065; IFI=.93; CFI=.93; GFI=.92; NFI=.90; SRMR=.069).

Bu sonuçlara dayanarak Türkçeye uyarlanan İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'nin istenilen düzeyde yapı geçerliğine sahip olduğu ve ölçeğin orijinal iki faktörlü yapısını doğruladığı söylenebilir. Bu bulgulara ek olarak, doğrulayıcı faktör analizi yapılarak hesaplanan madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar Şekil 7'de gösterilmiştir.

Şekil 7. İlişkilerde Otantiklik Ölçeği'nin Madde-Faktör ilişkisi

(1 = Dürüstlük alt ölçeği, 2 = Yansızlık alt ölçeği)

Şekil 7'de de görüldüğü üzere, gözlenen veri iki boyutlu bir modele iyi derecede uyum göstermektedir. Yansızlık alt boyutu ters puanlandığı için negatif yönde bir ilişki ortaya çıkmıştır. İzleyen bölümde güvenilirlik çalışmasına yer verilmiştir.

II.5.III.I.II Güvenirlik Çalışması

Güvenirlik, bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılık olarak tanımlanabilir ve bir ölçme aracında güvenilirliğinden bahsediyorsak o ölçeğin tutarlı olması beklenir (Büyüköztürk, 2007). Ölçeğin tutarlılığını ölçen birçok güvenilirlik çeşidi bulunmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliğine ilişkin olarak, tüm ölçek maddeleri ve her bir faktör için ayrı ayrı olarak Cronbach α iç tutarlılık katsayıları ve Spearman Brown iki yarı güvenilirliği hesaplanmıştır ve Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. *İlişkilerde Otantiklik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları İçin İç Tutatlılık ve İki-Yarı Güvenirlik Yöntemleriyle Hesaplanan Güvenirlik Katsayıları*

Faktörler	İç Tutatlılık Katsayısı	Spearman Brown İki Yarı Güvenirliği
1. Faktör	.76	.72
2. Faktör	.79	.75
Toplam	.83	.80

Tablo 5’te ölçeğin tümüne ait (24 Maddelik) Cronbach α katsayısı ,82 bulunurken; 11 maddelik birinci faktöre ilişkin $\alpha=$,76; 13 maddelik ikinci faktöre ilişkin $\alpha=$,79 olarak hesaplanmıştır. Tablo 4’te ölçeği iki yarıya bölerek elde edilen güvenilirlik katsayıları ise şu şekildedir; 1. faktör için .72, 2. faktör için .75 ve toplam için ise .80’dir. Tüm bu değerler ışığında ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Geçerlik ve güvenilirlik analizlerinde ilişkin elde edilen bulgular, İlişkilerde Otantiklik Ölçeği’nin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

II.5.IV. Romantik Yakınlık Ölçeği

Romantik yakınlık ölçeği toplamda 72 maddeden oluşan üç yakınlık ölçeği kullanılarak oluşturulan 51 maddelik bir ölçektir. İlgili üç ölçek; (a) Miller Sosyal Yakınlık Ölçeği (Miller Social Intimacy Scale-MSIS; Miller ve Lefcourt, 1982), (b) Yakınlık Korkusu Ölçeği (Fear of Intimacy Scale-FIS; Descutner ve Thelen, 1991) ve (c) İlişkilerde Yakınlığın Kişisel Değerlendirmesi (Personal Assessment of Intimacy in Relationships-PAIR; Schaefer ve Olson, 1981)'dir. Ölçekler araştırmacı tarafından uyarlanarak kullanılmıştır. Hook ve ark. (2003) çalışmalarında romantik yakınlık (romantic intimacy) kavramının çok boyutlu bir kavram olduğunu ve buradaki ölçeklerden birini kullanarak yakınlığın ölçülemeyeceğini bu nedenle üç ölçeğin bir arada kullanılarak yakınlığı daha kapsamlı bir biçimde ölçülebileceğini ifade ederek bu çalışmayı yapmışlardır. Romantik yakınlık ölçeği 2003 yılında Hook ve arkadaşları tarafından bu üç ölçeğin varimaks rotasyonu ile faktör analizi yapılarak oluşturulmuştur. Ölçek yeniden yapılandırıldığında dört faktör yapısı ortaya çıkmıştır; (1) 20 maddeyi içeren *kendini açma* (ör: Başka insanlara anlatamadıklarımı partnerime anlatırken kendimi rahat hissederim), (2) 13 maddeyi içeren *aşk ve sevgi* (ör: Partnerinizle olan ilişkiniz hayatınızda ne kadar önemli bir yer tutuyor?), (3) 14 maddeyi içeren *kişisel onaylanma* (ör: Sık sık partnerimden uzak olduğumu hissediyorum.) ve (4) 4 maddeyi içeren *güven* (ör: Birine yakın olma fırsatlarımdan kaçtım.). Ölçek beşli Likert tipi bir ölçektir ve yüksek puan yüksek yakınlık durumunu göstermektedir. Ölçeğin iç geçerlik katsayısını belirten Cronbach Alfa değerleri .81 ile .91 arasındadır (Kendini Açma = .91, Aşk ve Sevgi = .81, Kişisel Onaylanma = .82 ve Güven = .84).

II.5.IV.I. Romantik Yakınlık Ölçeği'nin Uyarlama Süreci

Uyarlama çalışması için öncelikle (a) Miller Sosyal Yakınlık Ölçeği (Miller Social Intimacy Scale-MSIS; Miller ve Lefcourt, 1982), (b) Yakınlık Korkusu Ölçeği (Fear of Intimacy Scale-FIS; Descutner ve Thelen, 1991) ve (c) İlişkilerde Yakınlığın Kişisel Değerlendirmesi (Personal Assessment of Intimacy in Relationships-PAIR; Schaefer ve Olson, 1981) ölçeklerini geliştiren yazarlardan gerekli izinler alınmıştır. İzin alındıktan sonra ölçeğin çeviri işlemleri yapılmıştır. Ölçek, İngilizceyi iyi kullanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanında iki öğretim üyesi ve iki dil uzmanı tarafından ayrı ayrı Türkçeye çevrilmiştir. Yapılan çeviriler birbirleriyle karşılaştırılmış ve aralarındaki uyumsuzluklar rehberlik ve psikolojik danışma alanındaki iki öğretim üyesi ile tartışılarak en uygun ifadelerin yazılmasına çalışılmıştır. Türkçeye çevrilmiş form gerekli düzeltmelerden sonra iki dil uzmanına verilerek tekrar İngilizce 'ye çevirtilmiştir. Bu şekilde formun anlam kaybı önlenmiştir. Bir sonraki aşamada ilgili ölçeklerin Türkçe formu ile orijinal İngilizce formları arasındaki tutarlılığı ölçmek için dilsel eşdeğerlik çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada her iki form iyi düzeyde İngilizce bildiği düşünölen 101 İngilizce Öğretmenliği bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerine on beş gün ara ile uygulanmıştır. Ölçeklerin dilsel eşdeğerliğinden elde edilen bulgular, Türkçe ve İngilizce form puanları arasındaki korelasyonların Miller Sosyal Yakınlık ölçeği için .92, Yakınlık Korkusu Ölçeği için .95 ve İlişkilerde Yakınlığın Kişisel Değerlendirmesi Ölçeği için .90 olduğunu göstermiştir. Dil geçerlik çalışmasına ilişkin bulgular Tablo 6'da görölmektedir.

Tablo 6. *Romantik Yakınlık Ölçeği'nin Türkçe ve İngilizce Formlarının Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Pearson Korelasyon değerleri*

Ölçekler	Uygulama	\bar{X}	Ss	r
Miller Sosyal Yakınlık ölçeği	İngilizce	62.49	9.06	.92
	Form			
Yakınlık Korkusu Ölçeği	Türkçe Form	64.29	9.87	
	İngilizce	110.53	11.27	.95
İlişkilerde Yakınlığın Kişisel Değerlendirmesi Ölçeği	Form			
	Türkçe Form	111.07	11.46	
İlişkilerde Yakınlığın Kişisel Değerlendirmesi Ölçeği	İngilizce	114.86	10.78	.90
	Form			
İlişkilerde Yakınlığın Kişisel Değerlendirmesi Ölçeği	Türkçe Form	114.51	10.43	
	Form			

Çevirilerin dil geçerlik çalışmasının ardından oluşturulan Türkçe form ile veriler toplanmış, elde edilen veriler üzerinde birinci düzey ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve uyum indekslerine bakılarak faktör yapıları yorumlanmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde verinin faktör yapısı belirli bir ön beklenti ya da hipotez olmaksızın tanımlanırken, doğrulayıcı faktör analizinde daha önceden bir kuram temelinde tanımlanmış değişkenlerin oluşturduğu faktörlerin sınanmasına dayanmaktadır (Sümer, 2000). Bu tanımdan da yola çıkarak bu uyarılma çalışmasında daha önceden tanımlanmış yapıyı sınamak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Güvenirlilik çalışması için iç tutarlık katsayısı ve Spearman Brown iki yarı güvenirliliği olmak üzere iki güvenirliliğe bakılmıştır. İç tutarlık katsayısı için alt değer .60 olarak alınmıştır.

II.5.IV.I.I Yapı Geçerliği Çalışması

Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliğini sınamak için birinci düzey ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

II.5.IV.I.I.I. Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliğini sınamak için, gözlenen verinin dört yapılı modele ne derecede uyum gösterdiğini saptamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, kuramsal bir temelden destek alarak pek çok değişkenden (göstergelerden; indicators) oluşturulan faktörlerin (gizil değişkenlerin; latent variables) gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeye yönelik bir analizdir (Büyüköztürk, Akgün, Özkahveci ve Demirel, 2004). Bu çalışmada Hook ve ark. (2003)'ün önerdiği dört faktörlü kuramsal yapı dikkate alınmıştır.

Modelin uyum iyiliğini değerlendirmek için çeşitli uyum indeksi kriterleri kullanılmaktadır. DFA ile model-veri uyumuna ilişkin hesaplanan istatistiklerden en eski ve sık kullanılanı χ^2 'dir. χ^2 uyum istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğu için özellikle örneklem sayısı 250'den fazla olan örneklerde problem oluşturmaktadır. Bu problemi ortadan kaldırmaya yönelik olarak χ^2 'ye ek olarak farklı uyum indekslerinin de kullanılması önerilmektedir (Bentler, 1990). Bu doğrultuda, χ^2/sd , GFI (Goodness of fit index; Jöreskog ve Sörbom, 1981), IFI (Incremental of fit index; Jöreskog ve Sörbom, 1981), RMSEA (Root mean square error of approximation; Steiger ve Lind, 1980), CFI (Comparative fit index; Bentler, 1990), NFI (Normed fit index), SRMR (Standardized root mean square error of approximation) gibi sık kullanılan uyum

indeksleri kullanılmıştır. Bunlardan χ^2/sd değerinde 3 ve daha düşük değerler iyi bir model uyumu, 5'e kadar olan değerler ise yeterli bir model uyumu olarak kabul edilmektedir (Kline, 2005; Kline, 1998; Marsh ve Hocevar, 1988). GFI, NFI, IFI ve CFI değerlerinin .90'dan büyük olması kabul edilebilir, .95'den büyük olması iyi uyumun göstergesi olarak kabul edilmektedir (Hu & Bentler, 1999; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003). Diğer taraftan, RMSEA ve SRMR indekslerinin .05 altında olması çok yakın model veri uyumuna; .08'e kadar olması kabul edilebilir uyuma; $\geq .10$ olan modeller ise zayıf model veri uyumuna işaret etmektedir (Browne ve Cudeck, 1993; Sümer, 2000; Şimşek, 2007).

Romantik Yakınlık Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi LISREL kullanılarak 51 maddeden elde edilen korelasyon matrisi veri olarak kullanılmıştır. Tablo 7'de sunulan uyum indeksleri gözlenen verinin dört boyutlu önerilen modele iyi uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 7. Romantik Yakınlık Ölçeği'nin Faktör Yapısı için İyilik Uyum İndeksleri

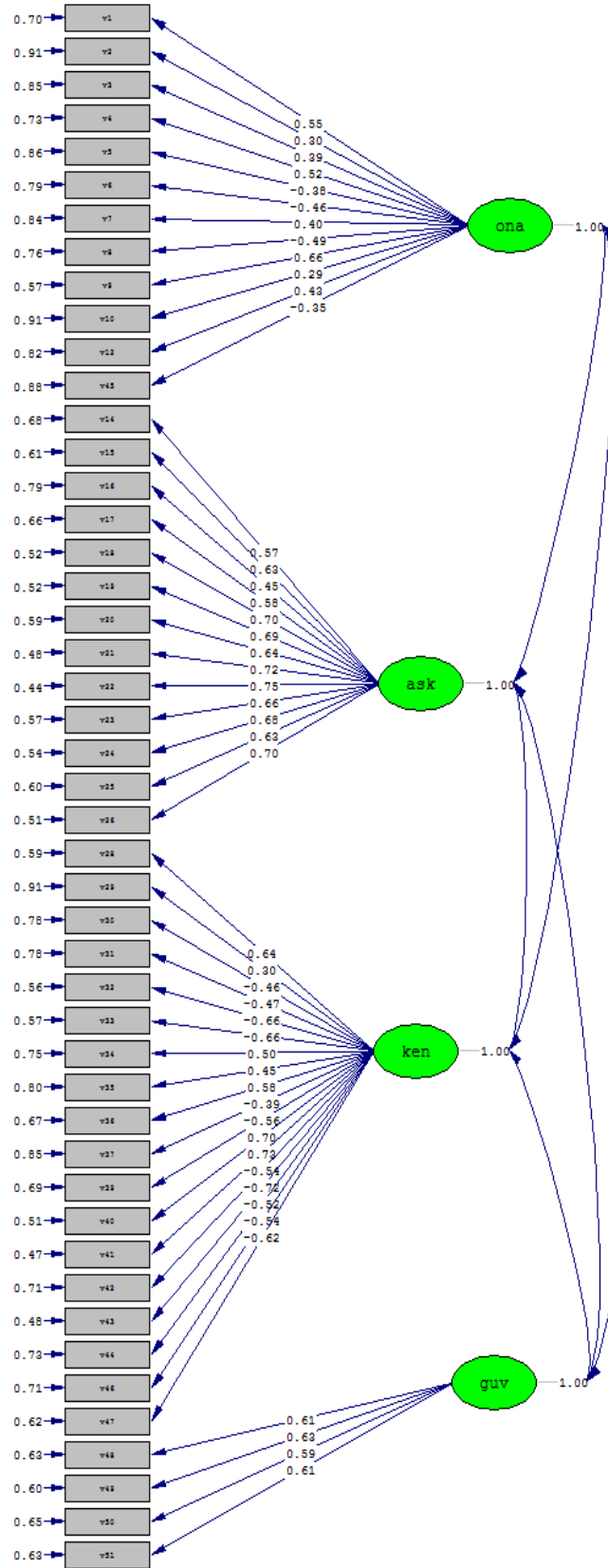
MODEL	χ^2	<i>sd</i>	χ^2/sd	IFI	RMSEA	CFI	SRMR
1. Model	5174.21	1218	4.25	0.95	0.068	0.95	0.064
2. Model	4151.23	1211	3.43	0.96	0.059	0.96	0.061

Model 1: 51 Madde ve 4 faktörlü başlangıç modeli.

Model 2: 47 Madde ve 4 faktörlü nihai model.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin yapı geçerliğini belirli ölçüde sağladığı görülmektedir ($\chi^2=5174.21$, $df=1218$, $p=.000<.001$; RMSEA, .068; $\chi^2/df=4.25$; IFI=.95; CFI=.95; SRMR=.061). 3-5 değerleri arasında bulunması beklenen χ^2/sd değerinin kabul edilebilir düzeyin biraz üstünde olduğu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, örneklem büyüklüğüne duyarlı olan χ^2/sd

değerinin yeterli bir kanıt teşkil edemeyebileceği gerekçesi ile (Bentler, 1990) diğer uyum indekslerine de bakılmıştır. Bunlardan RMSEA, IFI, CFI ve SRMR değerlerinin kabul edilebilir düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Analizde parametre değerleri incelendiğinde, dört maddenin problemlili olduğu ve .30'dan çok daha düşük bir değere sahip olduğu görülmüştür. Alan uzmanlarının onayı alındıktan sonra ilgili dört madde (11., 13., 27., ve 38. maddeler) ölçekten çıkarılmış olup ve modelin uyum indekslerinden elde edilen değerler sonrasında yapısal modelin yeterli geçerlik kanıtlarına sahip olduğu ve uyum düzeyinin yükselerek oldukça iyi ve geçerli bir yapısal modelin elde edildiği görülmüştür ($\chi^2=4151.23$, $df=1211$, $p=.000<.001$; $\chi^2/df=3.43$; $RMSEA=.059$; $IFI=.96$; $CFI=.96$; $SRMR=.0061$). Bu sonuçlara dayanarak kültürümüze uyarlanan Romantik Yakınlık Ölçeği'nin iyi düzeyde yapı geçerliğine sahip olduğu ve ölçeğin orijinal dört faktörlü yapısını doğruladığı söylenebilir. Bu bulgulara ek olarak, doğrulayıcı faktör analizi yapılarak hesaplanan madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar Şekil 8'de gösterilmiştir.

Şekil 8. Romantik Yakınlık Ölçeği'nin Madde-Faktör ilişkisi

Şekil 8’de de görüldüğü üzere, gözlenen veri dört boyutlu bir modele iyi derecede uyum göstermektedir. İzleyen bölümde ikinci düzey faktör analizi çalışmasına yer verilmiştir.

II.5.IV.I.I.II. İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi

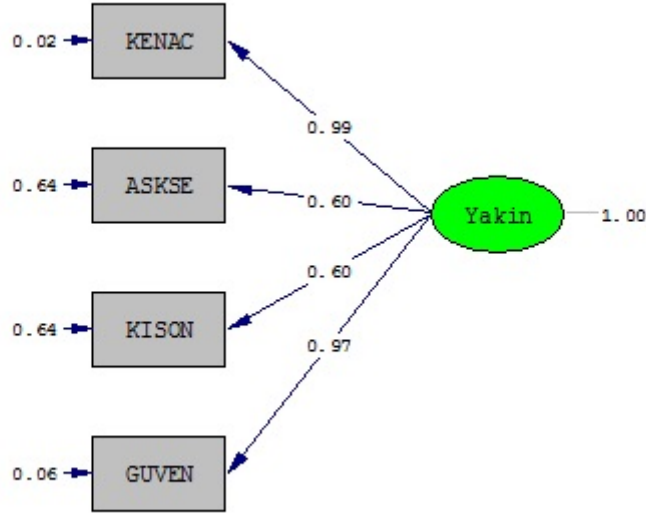
Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizine ek olarak, kendini açma, kişisel onaylanma, aşk ve şefkat ile güvenin, üst bir psikolojik yapı olarak tanımlanan Romantik Yakınlığı tarafından ne oranda açıklandığını, diğer deyişle bu yapıların yakınlığın ne kadar geçerli göstergeleri olduğunu incelemek amacıyla, LISREL programı kullanılarak ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi uygulamasında 4 faktörden elde edilen korelasyon matrisi veri olarak kullanılmıştır. Tablo 8’de sunulan uyum indeksleri dört boyutlu yapının önerilen eylemlilik modeline iyi uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan faktör-ölçek ilişkilerine ait katsayılar Şekil 10’da gösterilmiştir.

Tablo 8. *Romantik Yakınlık Ölçeği’nin İkinci Düzey Faktör Yapısı için İyilik Uyum İndeksleri*

MODEL	χ^2	<i>sd</i>	χ^2/sd	IFI	RMSEA	CFI	SRMR
Modifiyesiz	3943.36	1220	3.23	0.96	0.051	0.96	0.046

İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan (χ^2/sd) oranı 3,23’tür ve bu değer, modelin veri setindeki ilişkileri önemli düzeyde açıkladığını göstermektedir (Şimşek, 2007). İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonucunda IFI değerinin .96, CFI değerinin .96 ve SRMR değerinin .0046 ve RMSEA değerinin de .051 olarak bulunması, ölçeğin dört faktörlü yapısının kabul

edilebilir ve geçerli sonuçlar verdiğini göstermektedir. Sonuç olarak, romantik yakınlığın kendini açma, kişisel onaylanma, aşk ve şefkat ile güven olmak üzere dört psikolojik yapının bileşiminden oluştuğu iddiası desteklenmiştir. Bu bulgulara ek olarak, ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi ile ortaya çıkan faktör-ölçek ilişkisine ait katsayılar Şekil 9’da gösterilmiştir.

Şekil 9. Romantik Yakınlık Ölçeği'nin Faktör-Ölçek ilişkisi

Şekil 9’da da görüldüğü gibi dört boyutlu bir yapı romantik yakınlık modeline iyi uyum göstermektedir. İzleyen bölümde ölçeğin güvenirlik çalışmalarına yer verilecektir.

II.5.IV.I.II Güvenirlik Çalışması

Güvenirlik, bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılık olarak tanımlanabilir ve bir ölçme aracında güvenirliğinden bahsediyorsak o ölçeğin tutarlı olması beklenir (Büyüköztürk, 2007). Ölçeğin tutarlılığını ölçen birçok güvenirlik çeşidi bulunmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin güvenirliğine ilişkin olarak, tüm ölçek maddeleri ve her bir faktör için ayrı ayrı

olarak Cronbach α iç tutarlılık katsayıları ve Spearman Brown iki yarı güvenilirliği hesaplanmıştır ve Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. *Romantik Yakınlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları İçin İç Tutatlılık ve İki-Yarı Güvenirlik Yöntemleriyle Hesaplanan Güvenirlik Katsayıları*

Faktörler	İç Tutatlılık Katsayısı	Spearman Brown İki Yarı Güvenirliği
1. Faktör	.89	.86
2. Faktör	.93	.88
3. Faktör	.72	.68
4. Faktör	.75	.73
Toplam	.83	.79

Tablo 9’da ölçeğin tümüne ait (51 Maddelik) Cronbach α katsayısı ,83 bulunurken; 20 maddelik birinci faktöre ilişkin $\alpha=$,89; 13 maddelik ikinci faktöre ilişkin $\alpha=$,93; 14 maddelik üçüncü faktöre ilişkin $\alpha=$,72; 4 maddelik dördüncü faktöre ilişkin $\alpha=$,75;olarak hesaplanmıştır. Tablo 8’te ölçeği iki yarıya bölerek elde edilen güvenirlilik katsayıları ise şu şekildedir; 1. faktör için .86, 2. faktör için .88, 3. faktör için, 4. faktör için .73 ve toplam için ise .79’dır. Tüm bu değerler ışığında ölçeğin güvenirliliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Geçerlik ve güvenirlilik analizlerinde ilişkin elde edilen bulgular, Romantik Yakınlık Ölçeği’nin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

II. 6. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 20.00, Lisrel 9.1 ve Amos 22.00 paket programları kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada hata payı üst sınırı .05 olarak kabul edilmiştir. Örneklemden elde edilen verilere uç değer analizi yapılarak analiz kısmına geçilmiştir. Katılımcıların demografik bilgileri frekans ve yüzde dağılımı hesaplanarak betimlenmiştir. İlişkilerde Otantiklik ve

Romantik Yakınlık Ölçeği uyarlama çalışması için faktör analizi yapılmıştır. Ana-babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerini aracı rolünü test etmek için path analizi yapılmıştır. Model analizinde öncelikle, veri setinde yer alan değişkenlerin yapısal model sayıltılarını ne derece karşıladıkları incelenmiştir, daha sonra önerilen model ve alternatif modeller test edilmiş, son olarak ise benimsenen modelde doğrudan, dolaylı ve toplam etkilere ilişkin parametre tahminleri verilmiştir.

II.7. İşlem

Araştırmadaki veriler Mersin Üniversitesi Eğitim Fakóltesi'nde 2012-2013 ve 2013-2014 yılları Güz döneminde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden ders yürütücüsü tarafından izin alınarak uygulanmıştır. Uygulamalar araştırmacı tarafından yapılmış ve uygulama öncesi bireylere uygulama ile ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır. Katılımcıların uygulamaları 45-50 dk sürmüştür.

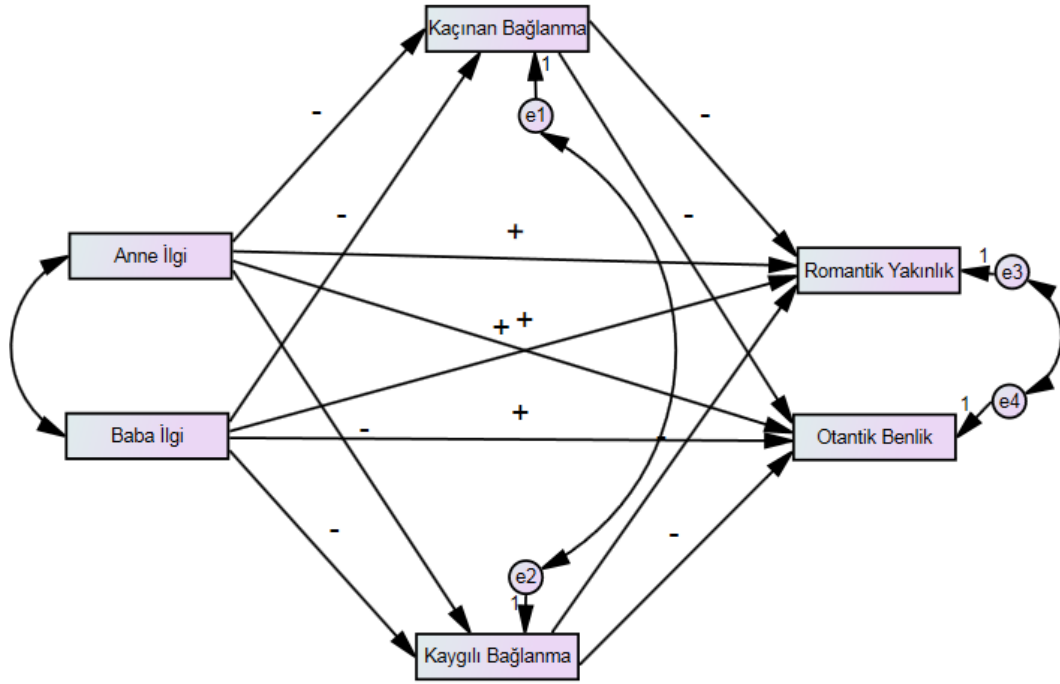
BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yakınlık ve otantik benlik ölçeklerinden elde ettikleri puanlara uygulanan path analizi sonuçları verilmiştir. Araştırmada, ana-babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerinin aracı rolünün tanımlanmaya çalışılmıştır. Bulguların sunumunda hipotezleri tek tek ele almak yerine, öncelikle hipotez (önerilen) modele ilişkin açıklamalar sunulmuş ve model istatistiksel olarak test edilmiştir. Bu aşamayı takiben önerilen model, alternatif modellerle karşılaştırılarak farklı modellerin uyum düzeylerine ilişkin bilgiler verilmiştir. Daha sonra, kabul edilen modele ilişkin parametre değerleri verilmiş, son aşamada ise, desteklenen ve desteklenmeyen hipotezler hakkında bilgi verilmiştir.

III.1.Hipotez Model

Hipotez modele ilişkin endogen (bağımlı) değişkenler; romantik yakınlık ve otantik benlik; exogen (bağımsız) değişkenler ise; ana-babaya bağlanma (ilgili bağlanma) ve bağlanma stilleri (kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma)'dir. Bu çalışmada yordayıcı değişkenler olarak da tanımlanabilecek olan exogen değişkenlerin iyi oluşu ne derece açıkladıkları araştırılmaktadır. Önerilen modelde tanımlanan ilişkiler Şekil 10'da gösterilmektedir.

Şekil 10. *Hipotez Model*

Şekil 10'da görüldüğü gibi, modelde ana-babaya bağlanmanın kaçınan ve kaygılı bağlanmayı olumsuz yönde; kaçınan ve kaygılı bağlanmanın romantik yakınlık ve otantik benliğe olumsuz yönde; ana-babaya bağlanmanın ise romantik yakınlık ve otantik benliğe olumlu yönde etki edeceği öngörülmektedir. Bununla birlikte ana-babaya bağlanma kaçınan ve kaygılı bağlanma stillerine bağlı olarak romantik yakınlık ve otantik benlik geliştirme düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir.

III.2. Alternatif Modeller

Araştırma kapsamında hipotez modele alternatif olarak beş model daha geliştirilmiştir. İlk modelde, (model 2) kaçınan bağlanma stili ile romantik yakınlık arasındaki bağlantı modelden çıkarılmıştır. Model 3'te anneye bağlanmanın ilgi boyutu ile romantik yakınlık arasındaki bağlantı modelden

çıkarılmıştır. Babaya bağlanmanın ilgi boyutu ile romantik yakınlık arasındaki bağlantı Model 4'te, kaçınan bağlanma stili ile arasındaki bağlantı Model 5'te çıkarılmıştır. Son olarak Model 6'da anneye bağlanmanın ilgi boyutu ile otantik benlik arasındaki bağlantı araştırma modelinden çıkarılmıştır.

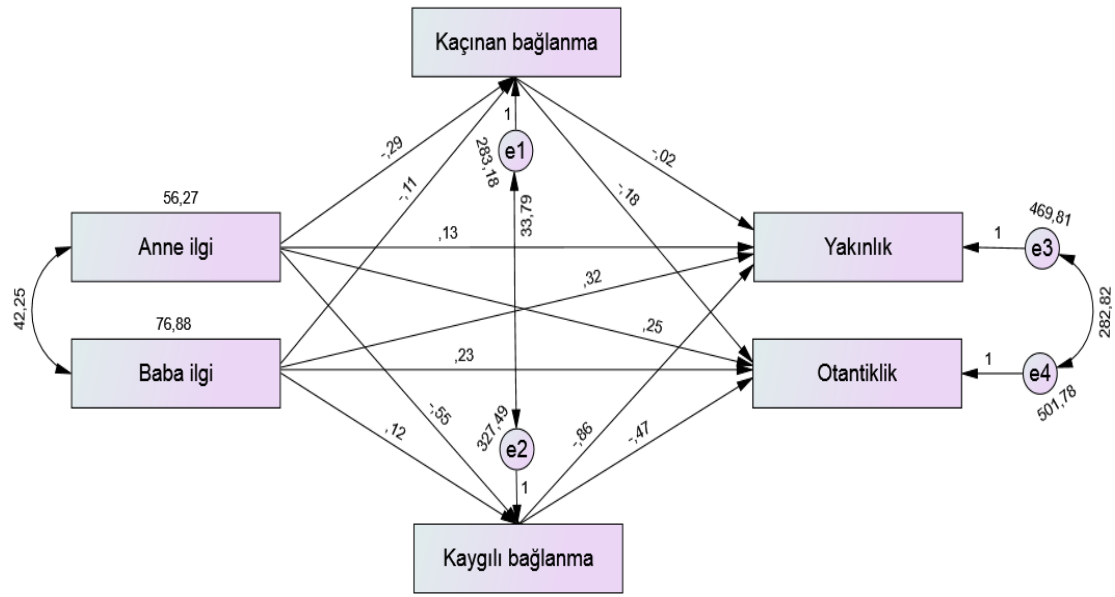
III.3.Model Tahmini

Analiz aşamasında ilk olarak değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Modelde yer alan değişkenlerin aritmetik ortalama, standart sapma ve pearson korelasyon katsayıları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. *Hipotez Modelde Yer Alan Değişkenlerin Ortalama, Standart Sapma ve Pearson Korelasyon Katsayıları*

Değişkenler	\bar{X}	Ss	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Anne İlgi	42.27	7.51	1					
2. Baba İlgi	38.94	8.77	.64	1				
3. Kaçınan Bağ.	70.03	17.01	-.16	-.14	1			
4. Kaygılı Bağ.	66.84	18.44	-.19	-.09	.14	1		
5. Romantik Yak.	173.97	27.43	.21	.18	-.11	-.60	1	
6. Otantik Ben.	143.33	24.87	.21	.18	-.19	-.39	.67	1

Tablo 10'da görüldüğü gibi, değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları -.09 ile .67 arasında değişmektedir. Modelde yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla hipotez model test edilmiş, sonuçlar Şekil 11'de verilmiştir.

Şekil 11. Hipotez Model

Path Analizi faktörler arasındaki ilişkiler bakımından mevcut kuramsal bilgilere uygun düşecek şekilde dönüştürülmüş puanlar üzerinde yapılmış, sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

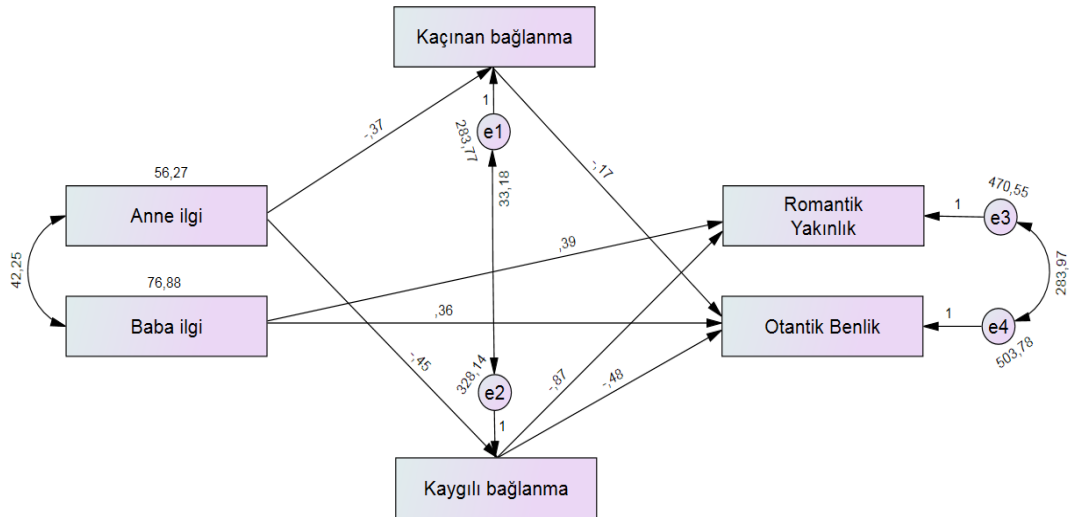
Tablo 11. Hiyerarşik Modellerin Karşılaştırılması

Model	X ²	sd	CFI	GFI	AGFI	RMSEA	Δχ ²
Bağımsızlık Modeli							
	1705.02	15					
Model 1 (Hipotez Model)	.00	0	1.00	1.00	1.00	.00	1705.02 ₍₁₅₎
Model 2 (Kaçınan bağlanma stili - Romantik yakınlık arasındaki bağlantı modellenen çıkarıldı)	.26	1	1.00	1.00	.99	.00	.26 ₍₁₎
Model 3 (Anneye bağlanmanın ilgi boyutu ile Romantik yakınlık arasındaki bağlantı modellenen çıkarıldı)	1.56	2	1.00	.99	.96	.00	1.30 ₍₁₎
Model 4 (Babaya bağlanmanın ilgi boyutu ile Romantik yakınlık arasındaki bağlantı modellenen çıkarıldı)	3.56	3	1.00	.99	.99	.02	2.00 ₍₁₎
Model 5 (Babaya bağlanmanın ilgi boyutu ile Kaçınan bağlanma stili arasındaki bağlantı modellenen çıkarıldı)	6.13	4	.99	.99	.99	.02	2.57 ₍₁₎
Model 6 (Anneye bağlanmanın ilgi boyutu ile Otantik benlik arasındaki bağlantı modellenen çıkarıldı)	8.78	5	.99	.99	.99	.03	2.65 ₍₁₎

Tablo 11’de görüldüğü gibi, ilk adımda exogen değişkenlerin endogen değişkenlerle ilişkisiz oldukları hipotezini test eden bağımsızlık (independence) modeli incelenmiştir. Bu modele ilişkin uyum katsayısının çok yüksek bir değere sahip olması ($\chi^2_{15} = 1705.02; P < .000$), veri setinden elde edilen varyans – kovaryans matrisinin test edilmeye uygun, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında yeterli düzeyde ilişki bulunduğunu göstermektedir.

Analizin ikinci adımında, hipotez model (önerilen) test edilmiştir. Hipotez modelin uyum katsayıları; Yuan - Bentler (Y-B) ölçekli ki-kare (χ^2_0) = .00**;
CFI = 1.00; GFI = 1.00; AGFI = 1.00 RMSEA = .00 olarak bulunmuştur. Hipotez modele ilişkin uyum değerleri oldukça yüksek bulunmuştur. Ayrıca iki model arasında ($\Delta\chi^2_{15} = 1705.02$), veriye uyum açısından hipotez (önerilen) modelin bağımsızlık modelinden daha iyi olduğunu göstermektedir.

Bir sonraki adımda model 2 test edilmiştir. Bu adımda daha iyi uyum elde etmek ve daha ekonomik bir modele ulaşmak amacıyla önerilen model için post hoc model değişiklikleri yapılmıştır. Değişim (Modifikasyon) indeksleri arasındaki mantıksal ilişkilere dayalı olarak modele yeni bir path eklenmezken, kaçınan bağlanma stili ile romantik yakınlık arasındaki doğrudan etki modelden çıkarılmıştır. Modelin uyum katsayıları; Y-B (χ^2_1) = .26**;
CFI = 1.00 GFI = 1.00; AGFI = .99; RMSEA = .00 olarak saptanmış, önerilen model ile model 2 arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmamıştır ($\Delta\chi^2_1 = .26; P > .05$). Kaçınan bağlanma stiline romantik yakınlık; anneye ve babaya bağlanmanın ilgi boyutunun romantik yakınlık; babaya bağlanmanın ilgi boyutunun kaçınan bağlanma stili; anneye bağlanmanın ilgi boyutunun otantik benlik üzerindeki etkilerinin modelden çıkarılması modelin uyumunda önemli bir azalmaya neden olmamıştır. Başka bir deyişle, aralarında çok düşük ilişkilerin (sırasıyla $r = -.02, .13, .32, -.11, .25$) bulunduğu bu bağlantıların modele eklenmesi araştırma modelinin genel uyumunda önemli bir yükselişe yol açmamaktadır. Buna göre, nihai modelde yer alan parametre tahminleri Şekil 12’de sunulmuştur.

Şekil 12. Nihai Model

Şekil 12’de parametre tahminlerine ilişkin standartlaştırılmamış path katsayıları verilmiştir. Bununla birlikte, doğrudan ve dolaylı etkiler aşağıda yorumlanırken, parametre tahminlerinin karşılaştırılabilmesi amacıyla Path katsayılarının karşılığı olan standartlaştırılmış değerler ayrı bir parantez içinde verilmiştir. Aşağıda sırasıyla değişkenlerin birbirleri üzerindeki doğrudan, dolaylı ve toplam etkilerine ait tablolar ve açıklamalar verilmiştir.

Tablo 12. Bağımsız Değişkenlerin Birbirleri Üzerinde ve Bağımlı Değişkenler Üzerindeki Doğrudan Etkileri

Boyutlar	Anne İlgi	Baba İlgi	Kaçınan Bağlanma	Kaygılı Bağlanma	Romantik Yakınlık	Otantik Benlik
Anne İlgi						
Baba İlgi						
Kaçınan Bağlanma						
Kaygılı Bağlanma						
Romantik Yakınlık						
Otantik Benlik						

III.4.Doğrudan Etkiler

Tablo 12’de görüldüğü gibi, hipotez modelde öngörülmesine rağmen anneye bağlanmanın ilgi boyutu ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasında önemli bir ilişkiye rastlanılamamıştır. Anneye bağlanma ölçeğinin ilgi boyutundan alınan her bir puanlık artış kaçınan bağlanma stili boyutundan alınan puanda ($\beta=-.37(-.16)$, $p<.001$); kaygılı bağlanma stilinden alınan puanda da ($\beta=-.45(-.19)$, $p<.001$) puan düşmeye yol açmaktadır. Bunun tam tersi olarak babaya bağlanmanın ilgi boyutu ile kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri arasında önemli bir ilişkiye rastlanmazken, babaya bağlanma ölçeğinin ilgi boyutundan alınan her bir puanlık artış romantik yakınlık ölçeğinden alınan puanda ($\beta=.39(.13)$, $p<.001$); otantik benlik ölçeğinden alınan puanda da ($\beta=.36(.13)$, $p<.001$) puanlık yükselmeye yol açmaktadır.

Bağlanma stilleri açısından bulgular incelendiğinde, hipotez modelde öngörülmesine rağmen kaçınan bağlanma stili ile romantik yakınlık arasında önemli bir ilişkiye rastlanılamamıştır. Bununla birlikte kaçınan bağlanma stili boyutundan alınan her bir puanlık artış otantik benlik ölçeğinden alınan puanda ($\beta=-.17(-.12)$, $p<.001$) puanlık düşüş sağlamaktadır. Kaygılı bağlanma stili boyutu açısından bulgular incelendiğinde ise, kaygılı bağlanma stili boyutundan alınan her bir puanlık artış romantik yakınlık ölçeğinden alınan puanda ($\beta=-.87(-.59)$, $p<.001$); otantik benlik ölçeğinden alınan puanda da ($\beta=-.48(-.39)$, $p<.001$) puanlık düşüşe yol açmaktadır.

Değişkenlerin birbirleri üzerindeki dolaylı etkileri ise Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Bağımsız Değişkenlerin Birbirleri Üzerinde ve Bağımlı Değişkenler Üzerindeki Dolaylı Etkileri

Bağımsız Değişkenler	Aracı Değişkenler	Bağımlı Değişkenler	
		Romantik Yakınlık	Otantik Benlik
Anne İlgisi	Kaçınan Bağlanma		.06
	Kaygılı Bağlanma	.39	.22
Baba İlgisi	Kaçınan Bağlanma		
	Kaygılı Bağlanma		

III.5. Dolaylı Etkiler

Nihai model incelendiğinde anneye bağlanmanın ilgi boyutu ile romantik yakınlık arasında dolaylı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir. Anneye bağlanmanın ilgi boyutunun otantik benlik üzerinde doğrudan bir ilişki olmamasına karşın kaçınan bağlanma aracılığı ile dolaylı olarak ilişkisi olduğu ($\beta=.06$, $p<.001$) görülmektedir. Yani bu aracılık otantik benlik puanlarında %6'lık bir artışa sebep olmaktadır. Bu sonuç istatistiksel açıdan önemli bulunmaktadır. Öte yandan anneye bağlanmanın ilgi boyutunun romantik yakınlık ve otantik benlik arasında doğrudan bir ilişki görülmemesine rağmen kaçınan bağlanma aracılığında söz konusu iki değişkenle arasında önemli düzeyde ilişki olduğu gözlemlenmektedir. Bu sonuçlar ışığında, kaygılı bağlanmanın aracılığı ile anneye bağlanmanın, romantik yakınlık üzerindeki dolaylı etkisi ($\beta=.39$, $p<.001$) (romantik yakınlık puanlarında %39'luk bir artışa sebep olmakta); otantik benlik üzerindeki dolaylı etkisi ise ($\beta=.22$, $p<.001$)'dir (otantik benlik puanlarında %22'lik bir artışa sebep olmaktadır).

Hipotez modelde tanımlanan babaya bağlanmanın ilgi boyutu ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasında bağlanma stillerinin (kaçınan ve kaygılı boyutları) aracı olmadığı nihai modelde görülmektedir.

Bu bulguların yanı sıra, bir değişkenin bir diğeri üzerindeki toplam etkisi de incelenmiştir. Burada toplam etki, değişkenlerin arasındaki doğrudan ve dolaylı etkilerin toplamı olarak tanımlanmaktadır. Değişkenlerin birbirleri üzerindeki toplam etkileri Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Bağımsız Değişkenlerin Birbirleri Üzerinde ve Bağımlı Değişkenler Üzerindeki Toplam Etkileri

Boyutlar	Anne İlgisi	Baba İlgisi	Kaçınan Bağlanma	Kaygılı Bağlanma	Romantik Yakınlık	Otantik Benlik
			.37	.45		.06
Anne İlgisi					.39	(AI+KAC=OB) .22
Baba İlgisi					(AI+KAY=OB) .39	(AI+KAY=OB) .36
Kaçınan Bağlanma						-.17
Kaygılı Bağlanma					-.87	-.48
Romantik Yakınlık						
Otantik Benlik						

Not: AI: Anneye Bağlanma İlgisi Boyutu, KAC: Kaçınan Bağlanma Stili, KAY: Kaygılı Bağlanma Stili, OB: Otantik Benlik.

III.6. Toplam Etkiler

Toplam etkiler incelendiğinde, anneye bağlanmanın ilgi boyutunun kaçınan bağlanma stili ($\beta=.37$, $p<.001$) ve kaygılı bağlanma üzerindeki ($\beta=.45$, $p<.001$) toplam etkisinin orta düzeyde ve pozitif yönde olduğu görülmektedir. Anneye bağlanmanın ilgi boyutunun kaçınan bağlanma stili üzerinden, otantik benliğe ($\beta=.06$, $p<.001$) toplam etkisinin düşük düzeyde ve pozitif yönde olduğu

görülmektedir. Bununla birlikte anneye bağlanmanın ilgi boyutunun kaygılı bağlanma stili üzerinden, romantik yakınlığa ($\beta=.39$, $p<.001$) ve otantik benliğe ($\beta=.22$, $p<.001$) toplam etkisinin orta düzeyde ve pozitif yönde olduğu görülmektedir.

Babaya bağlanmanın ilgi boyutunun toplam etkisinin, romantik yakınlık üzerinde ($\beta=.39$, $p<.001$); otantik benlik üzerinde ($\beta=.36$, $p<.001$) ise orta düzeyde ve pozitif yönde olduğu görülmektedir.

Bağlanma stilleri açısından bakıldığında, kaçınan bağlanma stiline otantik benlik üzerinde ($\beta=-.17$, $p<.001$) düşük düzeyde ve negatif yönde bir toplam etkisi olduğu görülürken; kaygılı bağlanma stiline romantik yakınlık üzerinde ($\beta=-.87$, $p<.001$), otantik benlik üzerinde ise ($\beta=-.48$, $p<.001$) düzeyinde yüksek ve negatif yönde bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Modelde tüm dışsal ve aracı değişkenler, başka bir deyişle Ana-babaya bağlanmanın ilgi boyutu ve bağlanma stilleri, romantik yakınlığın %38'ini açıklamaktadır geriye kalan %62,2'lik kısmı başka değişkenlerce açıklanmaktadır; otantik benliğin ise sadece %20 sini açıklamaktadır geriye kalan %80'lik kısmı ise başka değişkenler tarafından açıklanmaktadır.

Sonuç olarak, araştırmadan elde edilen bulgular çalışmanın başlangıcında ileri sürülen hipotezler açısından incelendiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir; öne sürülen birinci ve ikinci hipotezler desteklenmiş ancak, üçüncü ve dördüncü hipotezler desteklenmemiştir. Buna göre anneye bağlanmanın bağlanma stilleri

üzerinde anlamlı, orta düzey ve negatif yönde bir etkisi bulunurken; babaya bağlanmanın bağlanma stilleri üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Beşinci ve altıncı hipotezlerde anneye bağlanmanın romantik yakınlık ve otantik benliği etkilediğine dair öngörü desteklenmezken, yedinci ve sekizinci hipotezlerde babaya bağlanmanın romantik yakınlık ve otantik benliği orta düzeyde ve pozitif yönde etkilediği bulgusu elde edilmiştir. Kaçınan bağlanmanın romantik yakınlığı doğrudan etkilediği iddia edilen dokuzuncu hipotez bulgular tarafından desteklenmemiştir bununla birlikte yine kaçınan bağlanmanın otantik benliği doğrudan etkilediği iddia edilen onuncu hipotez desteklenmiştir. Burada ifade edilen etki düşük ve negatif düzeydedir. Araştırma kapsamındaki on birinci ve on ikinci hipotezler desteklenmiştir; kaygılı bağlanma romantik yakınlığa ve otantik benliğe yüksek ve negatif yönde etki etmektedir. On üçüncü hipotez ise kısmı olarak desteklenmiştir; anneye bağlanma sadece kaygılı bağlanma stilleri aracılığı ile romantik yakınlığı orta düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir. On dördüncü hipotez tam anlamıyla desteklenmiştir buna göre, anneye bağlanma hem kaçınan hem de kaygılı bağlanma aracılığı ile otantik benliği düşük düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir. On beşinci ve ona altıncı hipotezler bulgular tarafından desteklenmemiştir yani, babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasında bağlanma stilleri aracılık etmemektedir.

BÖLÜM IV

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın amacı çerçevesinde ana-babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerinin aracılığına yönelik elde edilen bulgular alan yazın ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

IV.1. Doğrudan Etkilere İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması

Bireylerin doğumları ile ebeveynleriyle kurdukları ilişki onların bağlanma biçimlerine etki etmektedir (Ainsworth, 1969; Seifer ve Schiller, 1995). Bununla birlikte çocukluk dönemindeki ebeveyne bağlanma ile yetişkin bağlanması arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır (Ainsworth, 1989; Barthomelow, 1990; Bowlby, 2012; Gittleman, Klein, Smider, ve Essex, 1998; Marsa, O'Reilly, Carr, Murphy, O'Sullivan, Cotter ve Hevey, 2004; Reti, Samuels, Eaton, Bienvenu Iii, Costa ve Nestadt, 2002; Riskind, Williams, Altman, Balaban ve Gessner, 2004; Strahan, 1995). Bu ifadelerden yola çıkarak bireylerin yetişkinlik döneminde ilişkilerindeki bağlanmalarını anlamak için onların çocuklukta ebeveynleri ile arasındaki ilişkiyi yani çocukluk bağlanmalarını anlamak gerekmektedir. Bu çalışmada da hem görgül araştırma sonuçlarından elde edilen bilgilere hem de kuramsal açıklamalara dayalı olarak ana-babaya bağlanmanın bireylerin sonraki yaşamlarındaki bağlanmaları üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu hipotezi

kurulmuştur. Bulgulara bakıldığında anneye bağlanmanın kaçınan bağlanma stili üzerinde orta düzeyde ve negatif yönde bir etkisi vardır. Diğer bir ifadeyle, ilk on altı yılları düşünüldüğünde annelerini ilgili olarak algılayan bireylerin romantik ilişki kurmaktan daha az kaçındıkları görülmüştür. Hazan ve Shaver'e göre (1987) kaçınma bebek ve bakım veren kişinin etkileşiminde bakım verenin bebeği reddetmesi ya da terslemesi sıklığı ile ilişkilidir, bundan dolayı bakım veren kişi tarafından reddedilme sıklığı yüksek olan bireyler kaçınma davranışı geliştirmektedirler. Bu bireyler bağlanma figürlerinin güvenilir olduklarına ilişkin şüpheye sahiptirler ve sonuç olarak hem psikolojik hem de duygusal olarak eşlerinden bağımsız olma eğilimindedirler. Örneğin, birçok reddedilen birey, karşısındaki bireyin kendisine düşmanca davrandığını algılamaya ve önemli olarak nitelendirdiği kişilerin kendisini reddettiğini ya da değersiz olarak algılandığını düşünme eğilimi içerisine girebilmektedirler. Ayrıca reddedilmiş bireyler çarpıtılmış zihinsel temsilleri ile deneyimleri, olayları ve ilişkileri algılamakta, yorumlamakta ve bu zihinsel temsillere yönelik taleplerde bulunmaktadır. Genellikle bu zihinsel temsilleri yeniden yorumlama ya da kaçınma eğilimindedirler (Ahmed, Rohner, Khaleque ve Gielen, 2011). Bireylerin dünyaya, kendilerine ya da diğer önemli olarak nitelendirdikleri bireylere yönelik oluşturmuş oldukları zihinsel temelleri bu bireylerin bazı durumlar ya da kişilerden kaçınma eğilimi içerisine girmelerine neden olabilmektedir (Ahmed, Rohner, Khaleque ve Gielen, 2011). Collins ve Feeney (2000) ve Land (2008) de aileleri tarafından ilgi görmeyen bireylerin kaçınan bağlanma stili geliştirdiklerini ileri sürmektedirler. Carnelley, Pietromonaco ve Jaffe (1994) yaptıkları araştırmada ebeveynlerini ilgili olarak algılayan bireylerin yetişkinlikte kurdukları ilişkilerinde daha az kaçındıklarını ileri sürmüşlerdir.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, anneye bağlanmanın kaygılı bağlanma stili üzerinde de orta düzeyde ve negatif yönde bir etkisi vardır. Yani, annelerini ilgili olarak algılayan bireylerin ilişkilerinde daha az kaygı yaşadıkları görülmüştür. Temel endişe yaşayan bireyler dış dünyaya karşı bazı stratejiler geliştirirler. Bu stratejiler ilişki temelli incelendiğinde bireylerin diğer insanlarla olan ilişkilerinde kaygılı tavır gösterdikleri söylenebilmektedir (Kohut, 2004). EKAR kuramına göre, ebeveyn kabul-reddinin ömürleri boyunca çocukların kişiliklerinin şekillenmesinde derin bir etkiye sahip olduğu varsayılmaktadır. Özellikle kişilik alanı, çocukların kendileri için önemli olan kişiler (ebeveynler ya da diğer bağlanma figürleri) tarafından duygusal ihtiyaçlarının karşılanması çocuklar için güçlü bir motivasyon kaynağı olduğu ifade edilmektedir. Bireylerin bu ihtiyaçları bağlanma figürleri tarafından yeterince karşılanmadığında, çocuklar duygu ve davranışlarını farklı biçimde göstermeye eğilimlidirler. Bu reddedilen bireyler kendilerini kaygılı hissetmektedirler (Rohner, 2004). Yapılan bazı araştırmalar bu araştırmada elde edilen bulguları destekler nitelikte olup, ebeveynleri tarafından reddedildikleri algısına sahip bireylerin kaygılı bağlanma stili geliştirdiklerini ne sürmüşlerdir (Eher, Neuwirth, Fruehwald ve Frottie, 2003; Hoyer, Kunst ve Schmidt, 2001; Ward, Lee ve Lipper, 2000).

Hipotez modelde önerilmesine rağmen, babaya bağlanmanın kaçınan ve kaygılı bağlanma stilleri üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Gottfried ve Gottfried (1988) yaptıkları çalışmada ebeveynlerin cinsiyetlerinin de yetişkin bağlanma stillerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Geleneksel aile yapılarındaki ebeveyn rollerinin bireylerin bağlanma biçimlerini de önemli düzeyde etkilediğini ileri sürmüşlerdir. Burada bireylerin ebeveynleri ile

geçirdikleri zamanın önemine vurgu yapmaktadırlar. Gottfried ve Gottfried (1988) geleneksel aile yapılarında çocuklara ilgi ve şefkati gösteren kişinin anne olduğunu dolayısı ile çocukların anneleri ile kurdukları ilişkiyi temel alarak bağlanma örüntüleri geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Land (2008) ise yaptığı çalışmada, bireylerin babaları ile yeterince zaman geçirmediğini, babaları ile ilgili çok fazla zihinsel temsillerinin olmadığını bu bağlamda onlar için babalarının bir bağlanma figürü olmadığını ifade etmiştir. Bu çalışmanın örnekleminin çoğunluğunu kırsal kesimde yaşayan ve geleneksel aile yapısının hakim olduğu bölgelerde yetişen bireylerden oluştuğu düşünülecek olur ise babalardan daha ziyade annelerin bireylerin bağlanma biçimlerini geliştirmede daha etkin bir rol alması beklenen bir durum olabilmektedir.

Gerek romantik yakınlık kurmada gerek otantik bir benlik sergilemede anneye güvenli bağlanmanın herhangi bir etkisi bulunamazken babaya bağlanma ile arasında dikkat çekici bir yönde etkisinin olduğu görülmüştür. Bowlby'nin kuramının temeline göre temel bakım veren kişinin anne olduğunu babanın daha ikinci planda kaldığı dolayısı ile annenin babaya göre daha fazla bireylerin sonraki ilişkilerindeki algılarına ve değerlendirmelerine etki ettiğini ileri sürmektedir (Bowlby, 2012).

Parker ve diğ.'e (1979) göre düşük ebeveyn ilgisi çocuğu ihmal etmek ve dışlamak ile ilgilidir. Bireylerin çocuklukta ebeveynleri olan ilişkilerinin niteliği ondukların daha sonraki yaşamlarında partnerleri ile olan ilişkilerini etkilediği

görülmektedir (Smallbone ve Dodds, 2000; Ward ve Hudson, 2000; Bogaerts, Vanheule ve Declercq, 2005).

Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, babaya bağlanmanın romantik yakınlığı orta düzeyde ve pozitif yönde etkilediği yani, babalarını ilgili olarak algılayan bireylerin romantik ilişkilerinde kendilerini hem partnerlerine hem de ilişkiye daha yakın hissettikleri görülmüştür. Appleton (1981) babaları tarafından destekleyici ve yüksek düzeyde ilgiyle büyütülen kız çocukların yetişkin yaşamlarında daha iyi ilişki kurabildiklerini ifade etmiştir. Biller ve Trotter (1994) yaptıkları çalışmada, babaları ile kız çocuklar arasındaki ilişkinin kız çocukların yetişkin yaşamda erkeklerle ilişki kurma sürecindeki yeteneğini etkilediğini, baba ile olan ilişkisinde hayal kırıklığına uğramış kız çocuklarının yetişkin ilişkisinde erkeklere olumsuz yüklemeler yaptıklarını ve yakın ilişkilerini sürdürmede zorlandıklarını rapor etmişlerdir.

Babaya bağlanmanın aynı zamanda otantik benliği de orta düzeyde ve pozitif yönde etkilediği sonucu elde edilmiştir. Buna göre, babalarını ilgili olarak algılayan bireylerin romantik ilişkilerinde kendilerini otantik olarak algıladıkları, kendilerini ilişkide özgürce ifade ettikleri görülmüştür. Horney'in kuramında, özellikle çocuklarda rastlanan ve anne babanın yetersiz ilgisinden kaynaklanan “düşmanlık duygusu” üzerinde durulmaktadır. Düşmanlık duygusunun açıkça ifadesi çocuk-ebeveyn ilişkisini bozacağı için bastırılmakta, bu bastırma ise çocukta “temel endişe” kaynağı haline gelmektedir. Burada bahsedilen temel endişe bireyde yabancılaşmaya dolayısı ile bireyin gerçek benliğini ortaya

koyamamasına neden olmaktadır. Bu çocuklar kendilerine bakım veren kişilerden destek beklemek yerine ortaya ihtiyaçlarının karşılanmaması sonucu yaşamış oldukları olumsuz duygularını kendi kendilerine ve güvenli bir biçimde kontrol etmeye ve düzenlemeye çalışmaktadırlar (Simpson, Rholes ve Philips, 1996). Çocuğun özerkliğinin genişlemesi isteği, anneye ve başkalarına karşı olumsuzlukta ifade bulmanın yanı sıra anne-çocuk dünyasının öncelikle babayı da içine alacak şekilde genişletilmesine yol açmaktadır. Baba, en başından beri anneden tamamen farklı bir sevgi nesnesi kategorisine dahil edilmektedir. Ortak yaşamsal birliğin bütünüyle dışında değilse de onun tam bir parçası da değildir. Bununla birlikte başından beri ana-baba arasındaki bağı algılayan bebeğin bu algısı özerkleşme aşamasında ve Oedipus öncesi önemli bir yer arz etmektedir (Mahler, Pine ve Bergman, 2003). Bu tanımlamalardan yola çıkarak bireylerin ilişkilerinde otantik davranabilmelerinin temelinde yine bu bireylerin bebeklik dönemlerinde ebeveynleri ile olan ilişkilerinin kalitesinin belirleyici rol oynadığı söylenebilmektedir.

Otantik davranış toplumsal kültür tarafından da büyük ölçüde etkilenmektedir. Otantik davranış, bireyci yönelimli toplumlar tarafından sergilenen ve beklenen bir örüntü olurken, toplulukçu toplumlar tarafından dış baskıdan kaçınmak için sergilenmeyen ve reddedilen bir örüntü olduğu ifade edilmektedir (Adams, 2005; Adams, Anderson ve Adonu, 2004; İmamoğlu, 2003; Suh, 2002). Erkeklerin toplumsal bir örüntü olarak daha otantik olma eğiliminde oldukları ya da bunun daha kabul edilebilir olduğu dolayısı ile ebeveynlerinden babaları ile güvenli bağlanmanın bireylerin otantik olma eğilimlerini etkileyeceği düşünülebilir.

Bireyler reddedilme korkularından (Bartholomew, 1990; Bartholomew ve Horowitz, 1991), partnerlerini güvenilmez olarak nitelendirdiklerinden (Brennan, Wu ve Love, 1998; Collins ve Feeney, 2004; Hazan ve Shaver, 1987) ve kendilerine yönelik olumsuz bir algıya sahip olduklarından (Collins ve Feeney, 2004; Collins ve diğ., 2006; Feeney, 2008; Simpson, Rholes ve Philips, 1996) dolayı yakınlık kurmayı istemelerine rağmen bundan kaçınmaktadırlar. Yine yapılan çalışmalar gösteriyor ki bireylerin kaçınma davranışları azaldıkça partnerleri ile daha yakın bir ilişki kurabilmektedirler (Neuenschwander, 2010; Mikulincer ve Shaver, 2007; Thelen, Vander Wal, Muir Thomas ve Horman, 2000; Rotelle, 2009). Ancak bu araştırmanın sonucuna göre, kaçınan bağlanma stiline sahip olmak romantik yakınlığı etkilememektedir. Kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin bağlanma figürüne ve kendine yönelik olumsuz şemaları olduğu düşünülecek olur ise bu araştırma sonucunda bir etki bulunmaması şaşırtıcı bir durumdur. Bunun nedeni olarak, sınıf ortamında gizliliğin yeterince sağlanamaması ve öğrencilerin romantik yakınlık ölçeğine içten ve samimi cevaplar vermemesi düşünülebilir. Ayrıca bu çalışmanın örnekleminin üniversite öğrencilerinin oluşturması bu durumu etkilemiş olabilir. Romantik yakınlık ilişkideki her türlü fiziksel yakınlığı kapsamaktadır. Bu çalışmanın evli bireylerle yürütülmesinin sonucu etkileyeceği düşünülmektedir. Bununla birlikte kaçınan bireyler kendilerini açmaktan da kaçınmaktadırlar (Bradford, Feeney ve Campbell, 2002). Bu bulgudan yola çıkarak kaçınan bireylerin romantik yakınlık ölçeğinde yer alan ifadelere gerçekçi ve samimi yanıtlar vermekten kaçınmış oldukları da düşünülebilir.

Kaçınan bağlanma otantik benliği doğrudan etkilediği bu çalışmada elde edilen bulgular arasındadır. Elde edilen bulguya göre, ilişki kurmaktan kaçınan bireylerin romantik ilişkiye girdiklerinde kendilerini özgün bir biçimde yansıtamadıkları görülmüştür. Daha öncede ifade edildiği gibi kaçınan bireyler kendilerini ifade etmek konusunda problem yaşamaktadırlar (Hatfield ve Rapson, 1993). Ayrıca kaçınan bireylerin kendilerine yönelik olumsuz değerlendirmelerinin olması ve partnerlerine yönelik güvensizlik duyguları onların ilişkide kendilerini oldukları gibi sergilemelerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Kaygılı bağlanma ise romantik yakınlığa yüksek ve negatif yönde etki etmektedir. Buna göre, romantik ilişkilerinde kaygılı olan bireylerin romantik ilişkilerinde daha az yakınlık kurma eğiliminde oldukları görülmüştür. Kaygılı bireyler ilişkisel olayları ile ilgili olumsuz bilişlere sahiptirler ve eşlerin romantik ilişkilerindeki yakınlığı arttırmasına katkıda bulunmamaktadırlar (Collins ve Feeney, 2004). Yapılan çalışmalar kaygılı bireylerin ilişkileri ile ilgili olumsuz yorumlamalar yaptıklarını ve olumsuz kehanetlerde bulduklarını göstermektedir (Collins, 1996). Collins ve Feeney (2004)'e göre kaygılı bireyler kendilerini ilişkide değersiz hissettikleri için yakınlık kurmaktan korkmaktadırlar ve romantik ilişkilerinde otantikliklerini kaybetme eğilimleri bulunmaktadır. Bu bireyler başkalarının onayını alabilmek için yakın bağlar kurmaya yönelik yüksek motivasyona sahiptirler. Romantik ilişkilerdeki yüksek düzeyde kaygı bireyin eşine aşırı bağlanmasına yol açmakta ve birey kişilerarası ilişkisinde kontrollü ve baskın bir tutum sergilemektedir. Bireyin sergilediği bu tutum ilişkideki güven ve uyumu olumsuz yönde etkilemektedir. Kaygılı olmayan bireyler kendilerini daha

fazla açmakta, partnerine karşı aşk ve sevgi duyguları daha yüksek olmakta ve eşlerine daha fazla güvenmekte dolayısı ile daha yakın ilişki kurmaktadır (Hatfield ve Rapson, 1993; Bradford, Feeney ve Campbell, 2002; Mikulincer ve Shaver, 2005; Lopez, 2001; Neuschwander, 2010; Hazan ve Shaver, 1987).

Kaygılı bağlanma otantik benliğe yüksek ve negatif yönde etki etmektedir. Buna göre, romantik ilişkilerinde kaygılı olan bireylerin romantik ilişkilerinde kendilerini özgün bir biçimde ifade etme eğilimlerinin daha düşük olduğu söylenebilir. Kaygılı bireyler terk edilecekleri ya da anlaşılmayacaklarına yönelik endişelerinden dolayı ilişkilerinde kendileri gibi davranmaktan kaçınmaktadırlar (Harter ve diğ., 1997). Collins ve Feeney (2004)'e göre kaygılı bireyler kendilerini ilişkide değersiz hissettikleri için yakınlık kurmaktan korkmaktadırlar ve romantik ilişkilerinde otantikliklerini kaybetme eğilimleri bulunmaktadır. Ebeveynleri tarafından kabul edildiklerini, önemsendiklerini düşünen yani onları ilgili olarak tanımlayan bireyler kendilerini daha değerli, daha ciddiye alınmış olarak algılamaktadırlar ve kendilerine yönelik sahip oldukları bu olumlu algıdan dolayı ilişkilerinde daha otantik davranabilmektedirler (Harter ve diğ., 1997).

Kaygı ve kaçınma düzeyi düşük bireyler kendilerini değerli hissettikleri ve diğer bireyleri güvenilir olarak algıladıkları için ilişkilerinde yakınlık kurmaktan kaçınmamaktadırlar (Bartholomew, 1990; Bartholomew ve Horwitz, 1991; Collins ve Feeney, 2004; Hazan ve Shaver, 1987). Bu bireyler ilişkilerinde kişisel özerkliklerini kaybetmeden yüksek düzeyde yakınlık deneyimlemekte ve eşlerinden maddi manevi destek talep etme konusunda istekli ve rahat

davranabilmektedirler. Bununla birlikte kendini açma konusunda istekli olmakla birlikte eşlerinin kendini açma davranışlarını da desteklemektedirler (Collins ve Feeney, 2004, Grabill ve Kerns, 2000; Mikulincer ve Nachshon, 1991).

IV.2. Dolaylı Etkilere İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması

Araştırma bulgularına göre anneye bağlanma sadece kaygılı bağlanma stilleri aracılığı ile romantik yakınlığı orta düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir. Bu sonuca göre, annelerini ilgili olarak algılayan bireyler romantik ilişkilerinde daha az kaygı yaşadıkları bundan dolayı da ilişkilerinde daha fazla yakınlık kurma eğiliminde oldukları görülmüştür. Simpson, Rholes ve Philips (1996) bireylerin ebeveynleri ile olan geçmiş deneyimlerinden öğrendiği insanlara güvenmeme durumu bireyde duygusal rahatsızlık yaratmaktadır ve bunu azaltmak istemektedir ancak bu bireyler sonraki ilişkilerinde de güven problemi yaşamaktadır. Bireyler güvensizlik durumunu ve bunun yaratmış olduğu duygusal rahatsızlığı tüm ilişkilerinde yaşamaktadır çünkü yerleşmiş olumsuz inançları bulunmaktadır (Simpson, Rholes ve Philips, 1996). Sonuç olarak bu bireylerin ilişkilerinde düşük düzeyde güven, yakınlık ve bağlılık duyguları yaşadıkları, bunun yanı sıra yüksek düzeyde kıskançlık, çatışma ve olumsuz duygu durumu yaşadıkları görülmektedir (Collins, 1996).

Araştırmada elde edilen diğer bir bulguya göre, anneye bağlanma hem kaçınan hem de kaygılı bağlanma aracılığı ile otantik benliği düşük düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir. Başka bir ifadeyle, annelerini ilgili olarak algılayan bireyler ilişki kuma noktasında daha az kaçınmakta, ilişki yaşarken daha az

kaygılanmakta dolayısı ile kendilerini ilişkide daha özgün ve oldukları gibi ifade etme eğiliminde oldukları sonucu elde edilmiştir. Ebeveynlerini ilgisiz olarak algılayan bireylerin daha sonraki yaşamlarında kuracakları romantik ilişkilerinde kaygılı (Eher, Neuwirth, Fruehwald ve Frottie, 2003; Hoyer, Kunst ve Schmidt, 2001; Ward, Lee ve Lipper, 2000) ve kaçınan (Ahmed, Rohner, Khaleque ve Gielen, 2011; Carnelley, Pietromonaco ve Jaffe, 1994; Collins ve Feeney, 2000; Land, 2008) bağlanma örüntülerine sahip olabilmektedirler. Kaygılı ve kaçınan bağlanan bireyler de romantik ilişkilerinde kendilerine (Collins ve Feeney, 2004; Collins ve diğ., 2006; Feeney, 2008; Simpson, Rholes ve Philips, 1996) ve partnerlerine (Brennan, Wu ve Love, 1998; Collins ve Feeney, 2004; Hazan ve Shaver, 1987) yönelik olumsuz algıya sahip olmalarından ve terkedilme korkularından (Bartholomew, 1990; Bartholomew ve Horowitz, 1991) dolayı benliklerini oldukları gibi ortaya koymaktan yani otantik davranmaktan kendileri alıkoymaktadırlar (Blazina, 2001; Blazina ve Watkins; 2000; DeFranc ve Mahalik, 2002).

Bu araştırmada, babaya bağlanma ile hem romantik yakınlık hem de otantik benlik arasındaki ilişkiye bağlanma stillerinin aracılık etmediği görülmektedir. Doğrudan etkilere bakıldığında babaya bağlanmanın bireylerin bağlanma stillerine etki etmediği görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın amacı çerçevesinde ana-babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerinin aracılığına yönelik elde edilen bulguların genel bir özeti yapılmıştır. Ardından elde edilen bu bulgular doğrultusunda ileride yapılacak olan araştırmalara ve uygulamalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

V.1. Sonuçlar

Bu araştırma kapsamında uyarlama çalışması yapılan ve araştırma sonucunda gerekli geçerlik ve güvenilirlik kanıtları sağlanan “Romantik Yakınlık Ölçeği” ve “Otantik Benlik Ölçeği”nin psikolojik danışma ve rehberlik alanını için önemli bir katkı sunduğu düşünülmektedir. Bireylerin romantik ilişkilerindeki yakınlık düzeylerini ve ilişkide ne kadar otantik olduklarını ölçen bu ölçekler, kültürel yapıya uygun olarak uyarlanmış, geçerli, güvenilir ve kullanışlı birer ölçme aracıdır. Bu bağlamda özellikle çift ilişkisi, aile danışmanlığı gibi alanlarda çalışma yürüten alan çalışanlarının büyük bir ihtiyacını karşılayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın asıl amacı bireylerin romantik yakınlık ve otantik benliklerinin yordamaya yönelik geliştirilen kuramsal bir modelin test edilmesidir.

Öncelikle kuramsal olarak geliştirilen bu modelin istatistiksel olarak test edilmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir;

1. Anneye bağlanmanın kaçınan bağlanma stili üzerinde orta düzeyde ve negatif yönde bir etkisi vardır. Diğer bir ifadeyle, ilk on altı yılları düşünüldüğünde annelerini ilgili olarak algılayan bireylerin romantik ilişki kurmaktan daha az kaçındıkları görülmüştür.
2. Anneye bağlanmanın kaygılı bağlanma stili üzerinde orta düzeyde ve negatif yönde bir etkisi vardır. Başka bir ifadeyle, annelerini ilgili olarak algılayan bireylerin ilişkilerinde daha az kaygı yaşadıkları görülmüştür.
3. Hipotez modelde önerilmesine karşın, babaya bağlanmanın kaçınan bağlanma stili üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür.
4. Hipotez modelde önerilmesine karşın, babaya bağlanmanın kaygılı bağlanma stili üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür.
5. Diğer bir araştırma sonucuna göre, anneye bağlanma romantik yakınlığı etkilememektedir.
6. Yine hipotez modelde önerilmesine ve kuramsal açıdan da desteklenmesine karşın anneye bağlanmanın otantik benliğe etki etmediği görülmüştür.
7. Babaya bağlanmanın romantik yakınlığı orta düzeyde ve pozitif yönde etkilediği bulgusu elde edilmiştir. Bu sonuca göre, babalarını ilgili olarak algılayan bireylerin romantik ilişkilerinde kendilerini hem partnerlerine hem de ilişkiye daha yakın hissettikleri görülmüştür.
8. Babaya bağlanmanın aynı zamanda otantik benliği de orta düzeyde ve pozitif yönde etkilediği sonucu elde edilmiştir. Buna göre, babalarını ilgili

olarak algılayan bireylerin romantik ilişkilerinde kendilerini otantik olarak algıladıkları, kendilerini ilişkide özgürce ifade ettikleri görülmüştür.

9. Kaçınan bağlanmanın romantik yakınlığı doğrudan etkilediği iddia edilen dokuzuncu hipotez bulgular tarafından desteklenmemiştir.
10. Kaçınan bağlanmanın otantik benliği doğrudan etkilediği iddia edilen onuncu hipotez desteklenmiştir. Burada ifade edilen etki düşük ve negatif düzeydedir. Bu sonuca göre, ilişki kurmaktan kaçınan bireylerin romantik ilişkiye girdiklerinde kendilerini özgün bir biçimde yansıtamadıkları görülmüştür.
11. Kaygılı bağlanma ise romantik yakınlığa yüksek ve negatif yönde etki etmektedir. Buna göre, romantik ilişkilerinde kaygılı olan bireylerin romantik ilişkilerinde daha az yakınlık kurma eğiliminde oldukları görülmüştür.
12. Kaygılı bağlanma ise otantik benliğe yüksek ve negatif yönde etki etmektedir. Buna göre, romantik ilişkilerinde kaygılı olan bireylerin romantik ilişkilerinde kendilerini özgün bir biçimde ifade etme eğilimlerinin daha düşük olduğu görülmüştür.
13. On üçüncü hipotez ise kısmı olarak desteklenmiştir; anneye bağlanma sadece kaygılı bağlanma stilleri aracılığı ile romantik yakınlığı orta düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir. Bu sonuca göre, annelerini ilgili olarak algılayan bireyler romantik ilişkilerinde daha az kaygı yaşadıkları bundan dolayı da ilişkilerinde daha fazla yakınlık kurma eğiliminde oldukları görülmüştür.
14. On dördüncü hipotez tam anlamıyla desteklenmiştir. Bu bulguya göre, anneye bağlanma hem kaçınan hem de kaygılı bağlanma aracılığı ile

otantik benliği düşük düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir. Başak bir ifadeyle, annelerini ilgili olarak algılayan bireyler ilişki kuma noktasında daha az kaçınmakta, ilişki yaşarken daha az kaygılanmakta dolayısı ile kendilerini ilişkide daha özgün ve oldukları gibi ifade etme eğiliminde oldukları sonucu elde edilmiştir.

15. On beşinci ve ona altıncı hipotezler bulgular tarafından desteklenmemiştir. Buna göre, babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasında bağlanma stilleri aracılık etmemektedir.

V.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Özellikle aile ve evlilik danışmanlığı alanında çalışanların çiftlere uygulayacakları yeni danışma tekniklerinin belirlenmesinde ya da mevcut tekniklerin iyileştirilmesinde bağlanma kuramını kullanmaları önemli katkı sağlayacağından bu kuram üzerinde durmaları önerilmektedir.
2. Psikolojik danışmanların, romantik ilişkilerinde sağlıklı bir bağlanma ilişkisi geliştiremeyen danışanların ana-babaları ile olan bağlanma ilişkilerinin sorgulanması danışma sürecinin olumlu yönde ilerlemesini sağlayacak bir yol olduğu düşünülmektedir.
3. Çiftlerle çalışan psikolojik danışmanların, danışanları romantik ilişkilerinde partnerlerine karşı yakınlık kuramama ya da otantik davranamama problemleri ile geldiklerinde, çiftlerin geçmiş yaşantısında ana-babaları ile kurdukları bağlanma ilişkisinin niteliğinin üzerinde durulması olası probleme nedensel bir bakış açısı kazandırabilir.
4. Bireylerin romantik ilişkilerindeki yakınlıklarının derecesi ve otantik bir benlik sergileme düzeyleri onların bağlanma stilleri ile ilişkili olduğundan bu konuda hem ebeveynlere hem de çiftlere yönelik bilinçlendirici konferanslar verilmesi önleyici bir hizmet olarak önerilmektedir.
5. Ebeveyn-çocuk arasındaki bağlanmanın çocuğun sonraki bağlanmalarını ve romantik ilişkilerini önemli düzeyde etkileyeceğinden, bu dönemde

kurulan bağlanma ilişkisine yönelik katkı sunabilecek psikolojik danışma programı geliştirilebilir.

V.3. Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu çalışma ile aynı zamanda gelecekte psikolojik danışma ve rehberlik alanında yapılacak olan diğer araştırmalara ışık tutmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda alan çalışanlarına yardımcı olmak adına bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda gelecekte yapılabilecek araştırmalara yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur.

1. Araştırma kapsamında önerilen model üniversite öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Bu modelin farklı örneklerde özellikle evli bireyler üzerinde yürütülmesi hem modele zenginlik katacak hem de modelin genellenebilirliğine önemli oranda katkı sağlayacaktır.
2. Bu modelde bağlanma stillerinin sadece kaçınan ve kaygılı boyutları kullanılmıştır. Güvenli ve korkulu boyutlarının da aracılık rolü incelenebilir.
3. Bu araştırmada modelin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Bundan sonraki araştırmalarda cinsiyet faktörü de araştırma kapsamına eklenerek inceleme yapılabilir.
4. Bu araştırmada ana-babaya bağlanmanın sadece ilgi boyutu ile bir model oluşturulmuştur. Bu modele ana-babaya bağlanmanın kontrol boyutu da eklenerek incelenebilir.
5. Araştırmada bireylerin yaşadıkları ilişkilerin süreleri modelde incelememiştir. Bundan sonraki yapılacak olan çalışmalarda bireylerin

yaşadıkları ilişkilerin süreleri açısından da araştırılarak gruplar arası anlamlı bir fark olup olmadığı test edilebilir.

6. Bu çalışma kapsamında uyarlanan ölçeklerin uyarlama çalışmaları yine üniversite öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Başka araştırmalarda ilgili ölçekler farklı gruplara da uygulanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması tekrar yapılabilir.
7. Bu çalışma kapsamında uyarlama çalışması yapılan “Romantik Yakınlık Ölçeği” cinsellik boyutunu tam anlamıyla ölçmemektedir. Romantik yakınlık kavramının kapsamında cinsellik göz ardı edilemez bir boyut olarak görülmektedir. Bu nedenle bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda cinsellik boyutunu da içeren bir romantik yakınlık ölçeğinin geliştirilmesi önerilmektedir.
8. Bu çalışma bir bölge üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Bu modelin daha büyük ve tüm bölgelerden öğrenci alan üniversitelerde test edilmesinin genellenebilmesi açısından büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
9. Bu çalışmada uygulama esnasında karşılaşılan en büyük güçlüklerden biri de, ölçekte yer alan maddelerin öğrencilerin özel yaşantılarına ilişkin soruları sınıf ortamında cevaplandırmanın yarattığı kaygı olduğu görülmüştür. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda öğrencilerin rahat uygulama yapabilecekleri ortam yaratılarak uygulama yapmalarını sağlamak araştırmanın güvenilirliği açısından önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adams, G. (2005). The cultural grounding of personal relationship: Enemyship in North American and West African worlds. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88, 948-968.
- Adams, G., Anderson, S. L. & Adonu, J. K. (2004). The cultural grounding of closeness and intimacy. In D. J. Mashekve A. Aron, (Ed.), *The Handbook of Closeness and Intimacy* (pp. 321-339). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Ahmed, R. A., Rohner, R. P., Khaleque, A., & Gielen, U. P. (2011). *Parental acceptance and rejection: Theory, measures, and research in the Arab world*. Eric Document Reproduction Service No. ED514028.
- Ainsworth, M.D.S. (1969). Object relations, dependency, and attachment: A theoretical review of the infant-mother relationship. *Child Development*, 40, 969-1025.
- Ainsworth, M. D. S. (1989) Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44, 709- 716.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ainsworth, M. D. S. (1982). Attachment: Retrospect and prospect. In C. M. Parkes & J. Stevenson-Hinde (Eds.), *The Place of Attachment in Human Behavior* (pp.3-30). New York: Basic Books.

- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44, 709–716.
- Bahadır, Ş. (2006). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygu durumunu düzenleme arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Banase, R. (2004). Attachment style and marital satisfaction: Evidence for dyadic configuration effects. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21, 273–282.
- Barrett-Lennard, G. T. (1998). *Carl Rogers' helping system: Journey and substance*. London: Sage.
- Blazina, C. (2001). Gender-role-conflicted men's poor parental attachment and separation-individuation difficulties: Knights without armor in a savage land. *Journal of Men's Studies*, 10(1), 89-98.
- Blazina, C. & Watkins, C. (2000). Separation-individuation, parental attachment and male gender role conflict: Attitudes toward the feminine and the fragile masculine self. *Psychology of Men & Masculinity*, 1(2), 126-132.
- Jack, D. C, & Dill, D. (1992). The Silencing the Self Scale: Schemas of intimacy associated with depression in women. *Psychology of Women Quarterly*, 16, 97-106.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*. 7, 147-178.

- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, *61*, 226-244.
- Baumeister, R. F. (1997). The self and society: Changes, problems, and opportunities. In R. D. Ashmore & L. Jussim (Eds.), *Self and Identity: Fundamental Issues* (pp. 191-217). New York and Oxford, UK: Oxford University Press.
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin* *107*, 238–246.
- Berg, I. K., Sperry, L., & Carlson, J. (1999). *The intimate couple*. Philadelphia, PA: Brunner/Mazel.
- Berman, W. H., & Sperling, M. B. (1994). The structure and function of adult attachment. In W. H. Berman & M. B. Sperling (Eds.), *Attachment in Adults* (pp. 1–28). New York: Guilford.
- Berscheid, E. (1985). Interpersonal attraction. In G. Lindzey & E. Aronson (Eds.), *The Handbook of Social Psychology*, 3rd edition (pp. 413-484). New York: Random House.
- Biller, H. B. (1993). *Fathers and families: Paternal factors in child development*. Westport, CT: Auburn House.
- Biller, H. B., & Trotter, R. J. (1994). *The father factor: What you need to know to make a difference*. New York: Pocket Books.

- Birditt, K. S., & Antonucci, T. C. (2007). Relationship quality profiles and well-being among married adults. *Journal of Family Psychology, 21*, 595–604.
- Blazina, C. (2001). Gender role conflicted men's poor parental attachment and separation individuation difficulties: Knights without armor in a savageland. *Journal of Men's Studies, 9*(2), 257-265.
- Blazina, C., & Watkins, C. (2000). Separation individuation, parental attachment, and male gender role conflict: Attitudes toward the feminine and the fragile masculine self. *Psychology of Men & Masculinity, 1*(2), 126-132.
- Bosma, H. & Gerslma, C. (2003). From early attachment relations to the adolescent and adult organisation of self. In J. Valsiner, & K.J. Connolly, *Handbook of Developmental Psychology* (pp. 450-488). London: SAGE.
- Bowlby, J. (1982). Caring for children: some influences on its development.' In, R. S. Cohen, S. H. Weissman, and B. J. Cohler, *Parenthood*, New York: The Guilford Press.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma ve kaybetme-1, Bağlanma*. Tuğrul Veli Soylu (Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bowlby, J. (2014). *Bağlanma ve kaybetme-2, Ayrılma*. Müge Günay (Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bretherton, I. (1992). Attachment and bonding: From ethological to representational and sociological perspectives. In V.B. Van Hasselt and M. Herson (Eds.), *Handbook of Social Development* (pp. 133-155). New York: Plenum.

- Bretherton, I. & Munholland, K. (1999). Internal Working Models in Attachment Relationships: A Construct Revisited. In J. Cassidy & P. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment: Theory, Research, & Clinical Applications*. (pp. 89-111). New York: Guilford Press.
- Bretherton, I., Lambert, J. D., & Golby, B (2005). Involved fathers of preschool children as seen by themselves and their wives: Accounts of attachment, socialization, and companionship. *Attachment and Human Development*, 7, 229-251.
- Brennan, K. A., Clark, C. L. & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. J. A. Simpson, W. S. Rholes (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships* (s.46-76) New York: Guilford Press.
- Brennan, K. A., Wu, S., & Love, J. (1998). Adult romantic attachment and individual differences in attitudes toward physical contact in the context of adult romantic relationships. In J.A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 394-428). New York: Guilford Press.
- Brennan, K., & Shaver, P.R. (1995). Dimensions of Adult Attachment, Affect Regulation, and Romantic Relationship Functioning. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 21 (3), 267-283.
- Brown, G., McBride, B., Bost, K., & Shin, N. (2007). Parenting Predictors of Father Child Attachment Security: Interactive Effects of Father Involvement and Fathering Quality. *Fathering*, 5, 197-219.

- Browne, M. W. & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In: Bollen, K. A. ve Long, J. S. (Eds.) *Testing Structural Equation Models*. pp. 136–162. Beverly Hills, CA: Sage.
- Brunell, A. B., Pilkington, C. J., & Webster, G. D. (2007). Perceptions of risk in intimacy in dating couples: Conversation and relationship quality. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26, 92–119.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (7. Baskı). Ankara: PegemYayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F. veÖzkahveci, Ö. (2004).Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(2), 207-239.
- Büyüksahin, A. (2001). *Yakın ilişki kuran ve kurmayan üniversite öğrencilerinin çeşitli sosyal psikolojik etkenler yönünden karşılaştırılması*. Ankara: A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bradford, S.A., Feeney, J.A. & Campbell, L. (1998). Links between attachment orientations and dispositional and diary-based measures of disclosure in dating couples: A study of action and partner effects. *Personal Relationships*, 9, 491-506.
- Calam, R., Waller, G., Slade, P., & Newton, T. (1990).Eating disorders and perceived relationship with parents. *International Journal of Eating Disorders*, 9, 479-485.

- Caldera, Y. M. (2004). Paternal involvement and infant-father attachment: A Q-Set study. *Fathering, 2*, 191-210.
- Carnelley, K. B., Pietromonaco, P. R., & Jaffe, K. (1994). Depression, workinmodels of others, and relationship functioning. *Journal of Personality and Social Psychology, 66*, 127-140.
- Clark, M.S., & Reis, H.T. (1988). Interpersonal processes in close relationships. *Annual Review of Psychology, 39*, 609-672.
- Cole, T. (2001). Lying to the one you love: The use of deception in romantic relationships. *Journal of Social and Personal Relationships, 18*, 107–129.
- Collins, N. L. (1996). Working models of attachment: Implications for explanation, emotion, and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 71*, 810- 832.
- Collins, N.L., & Feeney, B.C. (2004). An attachment theory perspective on closeness and intimacy. In D.J. Mashek & A. Aron (Eds.), *Handbook of Closeness and Intimacy* (pp. 163 –187). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Collins, N. L. & Read, S. J., (1990). Adult attachment, Working Models, and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality and Social Psychology, 58*, 644-663.
- Collins, N. L., Cooper, M. L., Albino, A., & Allard, L. (2002). Psychosocial vulnerability from adolescence to adulthood: A prospective study of attachment style differences in relationship functioning and partner choice. *Journal of Personality, 70*, 965–1008.

- Collins, N. L., Guichard, A. C., Ford, M. B., & Feeney, B. C. (2006). Responding to need in intimate relationships: Normative processes and individual differences. In M. Mikulincer & G. S. Goodman (Eds.), *Dynamics of Romantic Love: Attachment, Caregiving, and Sex* (pp. 149–189). New York: Guilford Press.
- Cooper, D. E. (1998). Authenticity, life and liberal education. In P. Hirst and P. White (Ed.) *Philosophy of Education. Major Themes in the Analytic Tradition. Volume II. Education and human being* (pp. 32-67). London and New York: Routledge.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi, Kuram ve Uygulamaları*. Tuncay Ergene (Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry, 11*(4), 227-268.
- DeFranc, W., & Mahalik, J. R. (2002). Masculine gender role conflict and stress in relation to parental attachment and separation. *Psychology of Men & Masculinity, 3*(1), 51-60.
- Derlega, V. J., & Margulis, S. T. (1982). Why loneliness occurs: The interrelationship of social psychological and privacy concepts. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy* (pp. 152-165). New York: Wiley.

- Descutner, C. J., & Thelen, M. H. (1991). Development and validation of a fear-of intimacy scale. *Psychological Assessment*, 3(2), 218-225.
- Doi, S. C., & Thelen, M. H. (1993). The fear of intimacy scale: Replication and extension. *Psychological Assessment*, 5(3), 377-383.
- Downey, L. (2001). Intimacy and the relational self. *The Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 22(3), 129-136.
- Dönmez, A. (2000). Bağlanma: Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. *Türk Psikoloji Bülteni*, 16, 29-50.
- Egeland, B. R., Jacobvitz, D., & Sroufe, L. A. (1988). Breaking the cycle of abuse. *Child Development*, 58, 1080 – 1088.
- Eher, R., Neuwirth, W., Fruehwald, S., & Frotte, P. (2003). Sexualization and lifestyle impulsivity: Clinically valid discriminators in sexual offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 47, 452-267.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: W. W. Norton.
- Feeney, J.A. (2008). Adult romantic attachments and couple relationships. In J. Cassidy & P.R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications* (pp. 355–377). New York: Guilford Press.

- Feeney, J. A., & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 281-291.
- Field, T., Gewirtz, J. L., Cohen, D., Garcia, R., Greenberg, R., & Collins, K. (1984). Leave-takings and reunions of infants, toddlers, preschoolers, and their parents. *Child Development*, 55(2), 628-635.
- Fischer, J., & Corcoran, K. (1994). *Measures for clinical practice*. New York, NY: Columbia University Press.
- Fromm, E. (2011). *Özgürlükten kaçış*. Şemsa Yeğin (Çev.). İstanbul: Payel Yayıncılık.
- George, M.W., Cummings, E.M., & Davies, P.T. (2010). Positive aspects of fathering and mothering, and children's attachment in kindergarten. *Early Child Development and Care*, 180, 107-119.
- Gittleman, M. G., Klein, M. H., Smider, N. A., & Essex, M. J. (1998). Recollections of parental behavior, adult attachment, and mental health: Mediating and moderating effects. *Psychological Medicine*, 28, 1443-1455.
- Goldman, B. M., & Kernis, M. H. (2002). The role of authenticity in healthy psychological functioning and subjective well-being. *Annals of the American Psychotherapy Association*, 5, 18-20.

- Goldman, B.M. (2006). Making diamonds out of coal: The role of authenticity in healthy (optimal) self-esteem and psychological functioning. In M.H. Kernis (Ed.), *Self-Esteem Issues and Answers: A Sourcebook of Current Perspectives* (pp. 132–139). New York: Psychology Press.
- Goodsell, T. L., & Meldrum, J. T. (2009). Nurturing fathers: A qualitative examination of child–father. *Early Child Development and Care, 180*(1/2), 249-262.
- Gottfried, A. E., & Gottfried, A. W. (1988). *Maternal employment and children's development*. New York: Plenum.
- Gül, A. (2010). *Benlik düzenleme odakları, otantiklik ve ilişkisel/özerk benlik ketlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Hartfield, E., & Rapson, R. L. (1993). *Love, sex, and intimacy: their psychology, biology, and history*. New York: Harper Collins.
- Harter, S. (1999). Symbolic interactionism revisited: Potential liabilities for the self constructed in the crucible of interpersonal relationships. *Merrill-Palmer Quarterly, 45*, 677–703.
- Harter, S. (2002). Authenticity. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of Positive Psychology* (pp. 382–394). New York: Oxford University Press.

- Harter, S., Marold, D., Whitesell, N. R., & Cobbs, G. (1996). A model of the effects of parent and peer support on adolescent false self behavior. *Child Development, 67*, 360–374.
- Harter, S., Waters, P.L., Pettitt, L.M., Whitesell, N., Kofkin, J., & Jordan, J. (1997). Authonomy and connectedness as dimensions of relationship styles in men and women. *Journal of Social and Personal Relationships, 14*, 148-164.
- Harter, S., Waters, P., Whitesell, N. R., & Kastelic, D. (1998). Predictors of level of voice among high school women and men: Relational context, support, and gender orientation. *Developmental Psychology, 34*, 1–10.
- Hatcher, W. (1994). Love, power and justice. *Journal of Bahá'í Studies, 9* (3), 1-13.
- Hatfield, E., & Rapson, R. L. (1993). *Love, sex, & intimacy: their psychology, biology & history*. Harper Collins College Publishers.
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*, 511-524.
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry, 5*, 1-22.
- Helgeson, V. S., Shaver, P., & Dyer, M. (1987). Prototypes of intimacy and distance in same-sex and opposite-sex relationships. *Journal of Social and Personal Relationships, 4*, 195-233.

- Heller, P. E., & Wood, B. (1998). The process of intimacy: Similarity, understanding and gender. *Journal of Marital and Family Therapy*, 24(3), 273-288.
- Hendrick, S., & Hendrick, C. (2002). Linking romantic love with sex: Development of the perceptions of love and sex scale. *Journal of Social and Personal Relationships*. 19 (3), 361-378.
- Hickie, I., Wilhelm, K., Parker, G., Boyce, P., Hadzi- Pavlovic, D., Brodaty, H., & Mitchell, P. (1990). Perceived dysfunctional intimate relationships: A specific association with the non-melancholic depressive subtype. *Journal of Affective Disorders*, 19, 99-107.
- Holland, D. (1997). Selves as cultured: As told by an anthropologist who lacks a soul. In R. D. Ashmore & L. Jussim (Eds.), *Self and identity: Fundamental issues* (pp. 160-190). New York and Oxford, UK: Oxford University Press.
- Hook, M., Gerstein, L., Detterich, L., & Gridley, B. (2003). How close Are we? Measuring intimacy and examining gender differences. *Journal of Counseling & Development*, 81(4), 462-472.
- Horney, K. (2011). *Nevrozlar ve insan gelişimi*. Emre Erbatur (Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Hoyer, J., Kunst, H., & Schmidt, A. (2001). Social phobia as a comorbid condition in sex offenders with paraphilia or impulse control disorder. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 189, 463–470.

- Hu, L., ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indices in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 1-55.
- Impett, E., & Peplau, L. A. (2003). Sexual compliance: Gender, motivational, and relationship perspectives. *Journal of Sex Research*, 40, 87–100.
- Impett, E. A., Schooler, D., & Tolman, D. L. (2006). To be seen and not heard: Femininity ideology and adolescent girls' sexual health. *Archives of Sexual Behavior*, 35, 131–144.
- İlhan, T. ve Özdemir, Y. (2013). Otantiklik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (40), 142-153.
- İmamoğlu, E. O. (2003). Individuation and relatedness: Not opposing, but distinct and complementary. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 129, 367-402.
- İmamoğlu, E. O., Günaydın, G. ve Selçuk, E. (2011). Özgün benliğin yordayıcıları olarak kendileşme ve ilişkililik: Cinsiyetin ve kültürel yönelimlerin ötesinde. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 27-48.
- Jack, D. C, & Dill, D. (1992). The Silencing the Self Scale: Schemas of intimacy associated with depression in women. *Psychology of Women Quarterly*, 16, 97-106.
- Jöreskog, K. G. ve Sörbom, D. (1981). *LISREL V [Computer software]*. Chicago, IL: Scientific Software International, Inc.

- Kapçı, G.E. ve Küçükler, S. (2006). Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4): 286-295.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi-kavramlar, ilkeler, teknikler*. 12. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2007). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. 14. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kernis, M.H., & Goldman, B.M. (2006). A multicomponent conceptualization of authenticity: *Theory and Research. Advances in Experimental Psychology*, 38, 283-356.
- Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2002). Reliability of measures assessing the pan cultural association between perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33, 86-98.
- Kim, Y. (2005). Emotional and cognitive consequences of adult attachment: The mediating effect of the self. *Personality and Individual Differences*, 39(5), 913- 923.
- Kirkpatrick, L. A. ve K. E. Davis (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 502-512.
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.

- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling (2nd ed.)*. N. Y: Guilford Press.
- Kobak, R. R., & Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation, and representations of self and others. *Child Development, 59*, 135–146.
- Kohut, H. (2004). *Kendiliğın yeniden yapılanması*. Oğuz Cebeci (Çev), İstanbul: Metis Yayınları.
- Lamb, M. E. (Ed.). (1997). *The role of the father in child development (3rd ed.)*. New York: Wiley.
- Land, N. L. (2008). *The influence of parental bonding, male gender role conflict and affect regulation on adult attachment avoidance: Predictors of men's discomfort with intimacy*. Unpublished Doctoral Dissertation. The University of Texas, Austin, ABD.
- Le, B., & Agnew, C. (2003). Commitment and its theorized determinants: A meta-analysis of the investment model. *Personal Relationships, 10*, 37-57.
- Leak, G. K., & Cooney, R. R. (2001). Self-determination, attachment styles, and wellbeing in adult romantic relationships. *Representative Research in Social Psychology, 25*, 55–62.
- Leak, G. K., & Cooney, R. R. (2001). Self-determination, attachment styles, and well-being in adult romantic relationships. *Representative Research in Social Psychology, 25*, 55–62.

- Lopez, F. G. (2001). Adult attachment orientations, self-other boundary regulation, and splitting tendencies in a college sample. *Journal of Counseling Psychology, 48*, 440-446.
- Lopez, F. G., & Rice, K. G. (2006). Preliminary development and validation of a measure of relationship authenticity. *Journal of Counseling Psychology, 53*, 362–371.
- Lyddon, W., & Sherry, A. (2001). Developmental personality styles: An attachment theory conceptualization of personality disorders. *Journal of Counseling and Development, 79*, 405-414.
- Mahler, M. S., Pine, F., ve Bergman, A. (2003). *İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu*. Ali Nihat Babaoğlu (Çev.). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Main, M. & Solomon, J. (1986) Discovery of a new, insecure-disorganized/disoriented attachment pattern. In T. B. Brazelton & M. Yogman (Eds), *Affective Development in Infancy* (pp. 95-124). Norwood, New Jersey: Ablex.
- Marsa, F., O'Reilly, G., Carr, A., Murphy, P., O'Sullivan, M., Cotter, A. & Hevey, D. (2004). Attachment styles and psychological profiles of child sex offenders in Ireland. *Journal of Interpersonal Violence, 19* (2), 228-251.
- Marsh, H., & Hocevar, D. (1988) A new, more powerful approach to multi trait-multi method analyses: Application of second-order confirmatory factor analysis, *Journal of Applied Psychology, 73* (1), 107–117.

- Marshall, W. L. (1989). Intimacy, loneliness and sexual offenders. *Behavior Research and Therapy*, 27, 491-503.
- Marques, S. R. F. (2010). Relationship threat and self-regulation: The moderating effect of attachment anxiety. Unpublished Doctoral Dissertation. Queen's University, Kingston, Ontario, Canada.
- Maslow, A. H. (1968). *Toward a psychology of being* (2nd ed.). New York, NY: D. Van Nostrand.
- May, R. (1981). *Özgürlük ve kader*. Ali Nihat Babaoğlu (Çev.). İstanbul: Okuyan Us Yayıncılık.
- Maysel, O. (1991). Adult attachment patterns and courtship violence. *Family Relations: Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 40(1), 21-28.
- Meeks, B. S., Hendricks, S. S., & Hendricks, C. (1998). Communication, love and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15, 755-773.
- Metts, S. (1989). An exploratory investigation of deception in close relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6, 159-179.
- Mikulincer, M., & Goodman G. S. (2006). *Dynamics of romantic love*. New York: The Guilford Press.
- Mikulincer, M., & Nachson, O. (1991). Attachment styles and patterns of self-disclosure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 321-331.

- Mikulincer, M., Florian, V., & Weller, A. (1993). Attachment styles, coping strategies, and post-traumatic psychological distress: The impact of the Gulf War in Israel. *Journal of Personality and Social Psychology, 58*, 273-280.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2005). Attachment theory and emotions in close relationships: Exploring the attachment-related dynamics of emotional reactions to relational events. *Personal Relationships, 12*, 149-168.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. New York: Guilford Press
- Miller, R. S., & Lefcourt, H. M. (1982). The assessment of social intimacy. *Journal of Personality Assessment, 46*, 514-518.
- Mitchell, S. A. (1992). True selves, false selves and the ambiguity of authenticity. In N. J. Skolnick & S. C. Warshaw (Eds.), *Relational Perspectives in Psychoanalysis* (pp. 1-20). Hillsdale, NJ: Analytic Press.
- Morton, T. L. (1978). Intimacy and reciprocity of exchange: A comparison of spouses and strangers. *Journal of Personality and Social Psychology, 36*, 72-81.
- Moss, B.F. & Schwebel, A.I (1993). Marriage and Romantic Relationships: Defining Intimacy in Romantic Relationships. *Family Relations, 42*(1), 31-37.

- Neal, J. & Frick-Horbury, D. (2001). The effects of parenting styles and childhood attachment patterns on intimate relationships. *Journal of Instructional Psychology*, 28(3), 178-183
- Neff, K. D., & Harter, S. (2002). The role of power and authenticity in relationship styles emphasizing autonomy, connectedness, or mutuality among adult couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19(6), 835-857.
- Neff, K. D., & Suizzo, M. (2006). Culture, power, authenticity and psychological well-being within romantic relationships: *A comparison of European American and Mexican Americans*. *Cognitive Development*, 21, 441-457.
- Neff, K. D., & Suizzo, M. (2006). Culture, power, authenticity and psychological wellbeing within romantic relationships: A comparison of European American and Mexican Americans. *Cognitive Development*, 21, 441-457.
- Neuenschwander, L.A. (2010). Attachment and intimacy: Mediating effects of self-differentiation. Unpublished Doctoral Dissertation. Purdue University, West Lafayette, ABD.
- Newberger, C. M., & White, K. M. (1989). Parental development and parental care. In D. Cicchetti & V. Carlson (Eds.), *Consequences of Child Maltreatment*. New York: Cambridge University Press.
- Orlofsky, J. L. (1976). Intimacy status: Relationship to interpersonal perception. *Journal of Youth and Adolescence*, 5, 73-88.

- Orlofsky, J. L., & Ginsburg, S. D. (1981). Intimacy status: Relationship to affect cognition. *Adolescence, 16*, 91-100.
- Palmer, R., Oppenheimer, R., & Marshal, P. (1988). Eating-disordered patients remember their parents: A study using the parental bonding instrument. *International Journal of Eating Disorders, 7*, 101-106.
- Parke, R. D., & Burielm, R. (2006). Socialization in the family: Ethnic and ecological perspectives. In W. Damon & R. M. Lerner (Series Eds.), & N. Eisenberg (Vol. Ed.), *Social, Emotional, and Personality Development* (pp. 429-504). New York, NY: Wiley.
- Parker, G., Tupling, H., & Brown, L.B. (1979). A parental bonding instrument. *Journal of Medical Psychology, 52*:1-10.
- Patrick, S., Sells, J. N., Giordano, F. G., & Tollerud, T. R. (2007). Intimacy, differentiation, and personality variables as predictors of marital satisfaction. *Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Children, 15*(4), 359–367.
- Paquette, D. (2004). Theorizing the father-child relationship: Mechanisms and developmental outcomes. *Human Development, 47*, 193-219.
- Perls, F., Hefferline, R. F., & Goodman, P. (2000). *İçimizdeki çocuk - Geştalt terapisi*. Nevzat Erkmn (Çev.). İstanbul: Söz Yayıncılık.
- Peterson, C. (1996). Deception in intimate relationships. *International Journal of Psychology, 31*, 279–288.

- Pielage, S. B., Luteijn, F., & Arrindell, W. (2005). Adult attachment, intimacy, and psychological distress in a clinical and community sample. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, *12*, 455–464.
- Prager, K. J. (1995). *The psychology of intimacy*. New York: Guilford Press.
- Proulx, C. M., Helms, H. M., & Buehler, C. (2007). Marital quality and personal wellbeing: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, *69*, 576–593.
- Reis, H. T. (2006). Implications of attachment theory for research on intimacy. In M. Mikulincer & G. S. Goodman (Eds.), *Dynamics of Romantic Love: Attachment, Caregiving, and Sex* (pp. 383-403). New York, NY: Guilford Press.
- Reis, H. T., Wheeler, L., Kernis, M. H., Spiegel, N., & Nezlek, J. (1985). On specificity in the impact of social participation on physical and psychological health. *Journal of Personality and Social Psychology*, *48*, 456-471.
- Reti, I. M., Samuels, J. F., Eaton, W. W., Bienvenu Lii, O. J., Costa Jr, P. T., & Nestadt, G. (2002). Influences of parenting on normal personality traits. *Psychiatry Research*, *111*(1), 55-64.
- Riskind, J. H., Williams, N. L., Altman, A., Black. D. O., Balaban, M. S., & Gessner, T. L. (2004). Developmental antecedents of the looming maladaptive style: Parental bonding and parental attachment insecurity. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, *18*, 43 – 52.

- Rholes, W.S. & Simpson, J.A. (2004) *Adult attachment: Theory, research, and clinical implications*. New York: The Guilford Press.
- Rogers, C. R. (1). *Kişi olmaya dair*. Aysun Babacan (Çev.). İstanbul: Okuyan Us Yayıncılık.
- Rohner, R. P. (1986). *The warmth dimension: foundations of parental acceptance-rejection theory*. Newbury Park, CA: Sage.
- Rohner, R. P. (2004). The parental "acceptance-rejection syndrome:" Universal correlates of perceived rejection. *American Psychologist*, 59, 830-840.
- Rohner, R. P., & Rohner, E. C. (1980). Worldwide tests of parental acceptance-rejection theory [Special Issue]. *Behavior Science Research*, 15.
- Rohner, R. P., & Rohner, E. C. (1981). Parental acceptance-rejection and parental control: Cross cultural codes. *Ethnology*, 20, 245-260.
- Rotella, K. (2009). *Gendered expectations and romantic relationships: The impact of gender role-incongruent attachment style, fear of intimacy and problem solving behaviors on relationship satisfaction and psychological well-being*. Unpublished Doctoral Dissertation. Adelphi University, ABD.
- Rusbult, C. E., Verette, J., Whitney, G. A., Slovik, L. F., & Lipkus, I. (1991). Accommodation processes in close relationships: *Theory and preliminary empirical evidence*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 53–78.

- Ryan, R. M., LaGuardia, J. G. & Rawsthorne, L. J. (2005). Self-complexity and the authenticity of self-aspects: Effects on well-being and resilience to stressful events. *North American Journal of Psychology*, 7(3), 431-448.
- Satici, S. A., Uysal, R., & Akin, A. (2013). Authenticity as a predictor of social safeness in Turkish university students. *Ceskoslovenska Psychologie*, 57(6), 533-541.
- Schaefer, M. T., & Olson, D. H. (1981). Assessing intimacy: The pair inventory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 7, 47-60.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Test of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Seifer, R., & Schiller, M. (1995). The role of parenting sensitivity, infant temperament, and dyadic interaction in attachment theory and assessment. In E. Waters, B. Vaughn, G. Posada, & K. Kondo-Ikemura (Eds.), *Caregiving, cultural and cognitive perspectives on secure-base behavior and working models: New growing points of attachment theory and research. Monographs of the Society for Research in Child Development*, 60, 146-174.
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 971-980.

- Simpson, J. A., Rholes, W. S., & Phillips, D. (1996). Conflict in close relationships: An attachment perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, *71*, 899-914.
- Shaver, P. R., & Hazan, C. (1993). Adult romantic attachment: Theory and evidence. In D. Perlman & W. Jones (Eds.), *Advances in Personal Relationships* (Vol. 4, pp. 29-70). London: Jessica Kingsley.
- Sheldon, K. M., Ryan, R. M., Rawsthorne, L. J. & Ilardi, B. (1997). Trait self and true self: Cross-role variation in the big five personality traits and its relations with psychological authenticity and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, *73*, 1380 –1393.
- Sherman, M. D., & Thelen, M. H. (1996). Fear of intimacy scale: Validation and extension with adolescents. *Journal of Social and Personal Relationships*, *13*, 507-521.
- Shweder, R. A. (1984). Properties of culture: An ethnographic view. In R. A. Shweder & R. A. LeVine (Eds.), *Culture Theory: Essays On Mind, Self, And Emotion* (Pp. 67-87). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Stanojevic, Y. S. (2004). Adult attachment and prediction of close relationships. *Facta Universitatis*, *3*, 67-81.
- Steiger, J. H., ve Lind, J. C. (1980). Statistically-based tests for the number of common factors. *Paper presented at the annual spring meeting of the psychometric society in Iowa city*. May 30 2013.

- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 119-135.
- Strahan, B. J. (1995). Predictors of depression: An attachment theoretical approach. *Journal of Family Studies*, 1, 33-47.
- Suh, E. M. (2002). Culture, identity consistency, and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 1378-1391.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6), 49-74.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21 (57), 1-22.
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (43), 71 - 109.
- Şimşek, Ö.F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş temel ilkeler ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık Hiz.
- Thelen, M. H., Vander-Wal, J. S., Muir-Thomas, A. & Harmon, R. (2000). Fear of intimacy among dating couples. *Behavior Modification*, 24, 223-240.
- Tolman, D. L., & Porche, M. V. (2000). The adolescent femininity ideology scale: Development and validation of a new measure for girls. *Psychology of Women Quarterly*, 24, 365-376.

- Ward, T., & Hudson, S. M. (1996). Relapse prevention: A critical analysis. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 8, 177-200.
- Ward, M. J., Lee, S. S., & Lipper, E. G. (2000). Failure-to-thrive is associated with disorganized infant-mother attachment and unresolved maternal attachment. *Infant Mental Health Journal*, 21(6), 428-442.
- Waring, E. M. (1983). Marriages of patients with psycho-somatic illness. *General Hospital Psychiatry*, 5, 49-53.
- Waring, E. M., & Patton, D. (1984). Marital intimacy and family functioning. *Psychiatric Journal of the University of Ottawa*, 9, 24-29.
- Waring, E. , McElrath, D., Mitchell, P. & Derry, M. (1981). Intimacy and emotional illness in the general population. *Canadian Journal of Psychiatry*, 26, 167-172.
- Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J., & Albersheim, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: A twenty-year longitudinal study. *Child Development*, 71, 684-689.
- Weiss, R. S. (1982). Attachment in adult life. In C. M. Parkes & J. Stevenson-Hinde (Eds.), *The Place of Attachment in Human Behavior* (pp. 171-184). New York: Basic Books.
- Vicary, A. M., & Fraley, R. C. (2007). Choose your own adventure: Attachment dynamics in a simulated relationship. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33, 1279-1291.

Wieselquist, J., Rusbult, C. E., Foster, C. A., & Agnew, C. R. (1999). Commitment, prorelationship behavior, and trust in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 942–966.

Winnicott, D. W. (1965). *The maturational processes and the facilitating environment*. New York: International Universities Press.

Wood, A. M., Linley, P. A., Maltby, J., Baliouis, M. & Joseph, S. (2008). Authentic personality: A theoretical and empirical conceptualization and the development of the authenticity scale. *Journal of Counseling Psychology*, 25 (3), 385-399.

Yalom, I. D. (1980). *Existential psychotherapy*. New York: Basic Books.

EKLER

EK 1**Kişisel Bilgi Formu**

Değerli katılımcılar,

Bu araştırma doktora tez çalışması adına yürütülmektedir. Araştırmanın amacı; bireylerin romantik ilişkilerini nasıl deneyimledikleri araştırmaktır. Ölçme araçlarında sorulan sorulara gerçek düşüncelerinizi yazmanız araştırmanın amacına ulaşması açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle sorulara **eksiksiz** ve **samimi** cevaplar vermenizi rica ederim. Vereceğiniz cevaplar hiçbir amaçla başka araştırmalarda kullanılmayacaktır ve bireysel bir değerlendirme yapılmayacağından isim yazmanıza gerek yoktur.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Arş.Gör. Sinem Evin AKBAY

Mersin Üniversitesi

Eğitim Bilimleri / Psikolojik Danışma ve Rehberlik

(Örnek)

1. Cinsiyetiniz: (K) (E)

2. Yaşınız: _____(Belirtiniz)

3. Medeni Durumunuz:

Evli İlişkisi var Bekar Nişanlı
 Boşanmış Diğer _____(Belirtiniz)

4. Bugüne kadar romantik bir birliktelik yaşadınız mı? Evet Hayır

EK2**Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği**

Aşağıda, ana-babanızın çeşitli tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. 16 yaşınıza kadar olan dönemde **annenizi** ve **babanızı** hatırlamaya çalışarak, her bir ifadeye en uygun seçeneğin karşısındaki paranteze **X** işareti koyunuz.

	ANNEM				BABAM			
	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
1. Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	(3)	(2)	(1)	(0)	(3)	(2)	(1)	(0)
9. Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	(3)	(2)	(1)	(0)	(3)	(2)	(1)	(0)
14. İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.	(3)	(2)	(1)	(0)	(3)	(2)	(1)	(0)
20. Annem / Babam yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	(3)	(2)	(1)	(0)	(3)	(2)	(1)	(0)
25. İstedğim gibi giyinmeme izin verirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)	(3)	(2)	(1)	(0)

EK3**Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri**

Aşağıda yakın ilişkilerde yaşanan bazı duygu ve davranışlara ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizden, genel olarak, yakın ilişkilerinizde yaşadıklarınızı dikkate alarak aşağıdaki ifadeleri değerlendirmeniz istenmektedir. Aşağıdaki ifadeleri yakın ilişki içinde olduğunuz kişileri düşünerek cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığınızı karşısındaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X)koyarak gösteriniz.

<u>YİYE</u>							
Hiç Katılmıyorum Katılıyorum	Kesinlikle						
1-----2-----3-----4-----5-----6-----7	Hiç Katılmıyorum						Kesinlikle Katılıyorum
4. İlişkilerim konusunda çok kaygılıyım.	1	2	3	4	5	6	7
9. Birlikte olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
10. Genellikle, birlikte olduğum kişinin benim için hissettiklerinin, benim onun için hissettiklerim kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7
27. sorunlarımı ve kaygılarımı genellikle birlikte olduğum kişilerle tartışırım.	1	2	3	4	5	6	7
36. Birlikte olduğum kişi benden ayrı zaman geçirdiğinde üzülürüm.	1	2	3	4	5	6	7

EK4**Romantik Yakınlık Ölçeği**

Yönerge: Yakın bir flört ilişkinizin olduğunu düşünün. Aşağıdaki ifadelere böyle bir ilişkiniz olsaydı nasıl tepki verirdiniz. İfadelerden hangisinin sizi nasıl tanımladığını 1'den 5'e kadar değişen bir derecede değerlendiriniz.

	Bana Hiç Uygun Değil	Bana Çok Az Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Çok Uygun	Bana Tamamen Uygun
1. Partnerimle beni derinden yaralayan bir şey hakkında konuşurken kendimi tedirgin hissedirim.	1	2	3	4	5
10. Kişisel düşüncelerim hakkında partnerime açık olmayı zor bir durum olarak bulurum.	1	2	3	4	5
13. Partnerimle birlikteyken doğal olmak beni germez.	1	2	3	4	5
18. Özel düşüncelerimi partnerimle paylaşmaya korkarım.	1	2	3	4	5
21. Partnerimin yakınlarındayken tam olarak kendim gibi olmak konusunda rahat hissedirim.	1	2	3	4	5

Yönerge: Aşağıdaki durumları geçmiş ilişkilerinizi düşünerek cevaplayınız. Yukarıda yönergede anlatıldığı gibi her ifadenin sizin kişiliğinize uygunluğunu ölçekte 1 ve 5 arasında puanlayınız.

	Bana Hiç Uygun Değil	Bana Çok Az Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Çok Uygun	Bana Tamamen Uygun
2. Birine yakın olma fırsatlarımdan kaçtım.	1	2	3	4	5

Yönerge: Aşağıdaki 5'li puanlama ölçeğini kullanarak her bir duruma ilişkin

Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum					
1-----2-----3-----4-----5							
1. Konuşacak birine ihtiyaç duyduğumda partnerim beni dinler.	1	2	3	4	5		
8. Partnerime karşı yoğun aşk ve sevgi hissetmediğim zamanlar oluyor.	1	2	3	4	5		

cevaplarınızı belirtiniz. İlişkiniz hakkında nasıl hissediyorsanız durumları bunu düşünerek cevaplayınız.

Yönerge: Lütfen sorulara romantik ilişkinizi dikkate alarak yanıt veriniz. Romantik bir ilişkiniz yok ise ilişkide olduğunuzu varsayarak cevap veriniz.

Nadiren	Bazen	Neredeyse Her Zaman					
1-----2-----3-----4-----5							
1. Boş zamanınız olduğunda ne kadar sıklıkla bu zamanı partnerinizle yalnız geçirmeyi tercih ediyorsunuz?	1	2	3	4	5		
5. Kendinizi partnerinize ne sıklıkta yakın hissediyorsunuz?	1	2	3	4	5		

Az	Biraz	Çok					
1-----2-----3-----4-----5							
6. Partnerinizin size sevgisini göstermesini ne kadar önemsiyorsunuz?	1	2	3	4	5		
8. Partnerinizle olan ilişkiniz hayatınızda ne kadar önemli bir yer tutuyor?	1	2	3	4	5		

EK5**İlişkilerde Otantiklik Ölçeği**

Yönerge: Aşağıda bireylerin partnerleri ile olan ilişkilerini nasıl deneyimlediklerine yönelik birçok ifade bulunmaktadır. Her bir maddenin sağ tarafındaki derecelendirmeleri kullanarak, her bir madde için size en uygun olduğunu düşündüğünüz numarayı işaretleyiniz.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Beni Hiç Tanımlamıyor									
Beni Biraz Tanımlıyor									
Beni Çok Tanımlıyor									
1.Partnerimle birlikteyken tamamen kendim olurum	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8.Partnerimin benim hakkımda tamamen kesin ve katı görüşü olmasındansa olumlu bir bakış açısı olmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15.Gerçekte olduğum gibi olmaksansa partnerimin olmamı istediği gibi olmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18.Partnerimin benim hakkımda en çok sevdiği şeyin gerçekten benim bir parçam olduğundan şüphe duymaktayım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23.Partnerimin bana karşı tam anlamıyla açık olmadığından şüphelenirsem bu durumu onunla yüzleştiririm.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24.Bir tartışmadan kaçınmamızı sağlayacaksa partnerimin bazı düşünce ve duygularını kendine saklamasını tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

ÖZGEÇMİŞ

1. **Adı Soyadı:** Sinem Evin AKBAY
2. **Doğum Tarihi:** 1985
3. **Unvanı:** Arş. Gör.

İletişim Bilgileri:

Telefon: 0533 721 25 15

e-mail: sinemakbay85@gmail.com

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce: 72,5 (ÜDS)

Öğrenim Durumu:

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Doktora	Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	Mersin Üniversitesi	2009-2015
Yüksek Lisans	Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	Mersin Üniversitesi	2007-2009
Lisans	Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	Mersin Üniversitesi	2003-2007

DENEYİMLER

Görev	Kurum	Yıl
Araştırma Görevlisi	Mersin Üniversitesi , Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ana Bilim Dalı, Mersin	Aralık, 2007- Ekim 2015
Psikolojik Danışman	Mersin Üniversitesi , Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Merkezi, Mersin	Eylül, 2007 – Haziran, 2009

Tezler

Yüksek Lisans Tez Başlığı ve Tez Danışman(lar)ı: Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışı: Akademik Güdülenme, Akademik Özyeterlik ve Akademik Yükleme Stillerinin Rolü (Danışman: Yrd.Doç.Dr. Cem Ali GİZİR).

Doktora Tezi/S.Yeterlik Çalışması/Tıpta Uzmanlık Tezi Başlığı ve Danışman(lar)ı: Ana-Babaya Bağlanma ile Romantik Yakınlık ve Otantik Benlik Arasındaki İlişkilerdede Bağlanma Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesi (Danışman: Doç.Dr. Mehmet Hakan GÜNDOĞDU).

5. Akademik Unvanlar

Araştırma Görevlisi : 2007

6. Yönetilen Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

6.1. Yüksek Lisans Tezleri

6.2. Doktora Tezleri

-

7. Yayınlar

7.1 Uluslararası hakemli dergilerde yayınlanan makaleler (SCI & SSCI & Arts and Humanities)

7.2. Uluslararası diğer hakemli dergilerde yayınlanan makaleler

1. Gündüz, B., Çapri, B.; Akbay, S.E. ve Tunç, A.(Eylül-2013). Attachment styles, abuse experiences and depression. *Educational Research and Reviews*, 8 (13),1604-1612. DOI: 10.5897/ERR2013.1541 (ERIC).
2. Akbay, S.E., Capri, B. &Gunduz, B (Temmuz-2013). Development of the academic responsibility scale (ars): a validity and reliability study, *International Journal of Academic Research*, 5 (4), 451-457. DOI: 10.7813/2075-4124.2013/5-4/B.64 (ISI)
3. Capri, B.,Gunduz, B.ve Akbay, S.E. (Temmuz-2013). The study of relations between life satisfaction, burnout, work engagement and hopelessness of high school students, *International Education Studies*; 6 (11), DOI:10.5539/ies.v6n11p35

7.3 Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (Proceedings) basılan bildiriler

1. Ültanır, E. ve Akbay, S.E. (2010). *Examples of Narrative Therapy Education*. 4th International Conference "Education Facing Contemporary World Issues", Pitești, Romania, 2010, October, 8th – 9th Procedia – Edu -World 2010. Sf 513-521.
2. Akbay, S. E. ve Gündüz, B. (2010). *Üniversite Öğrencilerinde Akademik Sorumluluk ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişkide Akademik Güdülenmenin Aracı Rolü*. YILDIZ International Conference on Educational Research and Social Studies. İstanbul, Türkiye, 1-3 Eylül.

7.4. Yazılan uluslararası kitaplar veya kitaplarda bölümler

7.5.Ulusal hakemli dergilerde yayınlanan makaleler

- 1.Akbay, S. E. ve Gizir, C. A. (Haziran-2010). Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışı: Akademik Güdülenme, Akademik Özyeterlik ve Akademik Yükleme Stillerinin Rolü. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1), 60-78.
- 2.Çelikkaleli, Ö. ve Akbay, S.E. (Ağustos-2013). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı, Genel Yetkinlik İnancı ve Sorumluluklarının İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 14(2), 237-254.

7.6. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler

- 1.Akbay, S.E. ve Onat, A. (2006). PDR Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, . 3. Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğrencileri Kongresi 12-14 Temmuz, Ankara Üniversitesi, Ankara.

2. Akbay, S.E. (2007). “*Ergenlerin Toplumsal İlgisi ve Yaşam Yönelimlerinin Bazı Değişkenler Göre İncelenmesi*. 4. Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğrencileri Kongresi, 12-14 Haziran , Malatya.

3. Gökçakan, Z., Çapri, B. ve Akbay, S. E. (2008). Akılcı Duygusal Davranış Terapisi (ADDT) Odaklı Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Yetkinlik İnançlarını Yükseltmedeki Etkisi. II. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamaları Kongresi, 18-20 Haziran, Selçuk Üniversitesi, Konya.

4. Gizir, C. A., Sevinç, S. ve Akbay, S.E. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Çalışma: İletişim Becerileri Grupları*. IV. Üniversiteler Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Sempozyumu'nda Sunulan Bildiri (13-14 Kasım 2009), Işık Üniversitesi, İstanbul.

7.7. Diğer yayımlar

Yazılan ulusal kitaplar veya kitaplarda bölümler

- Akbay, S.E. ve Çapri, B. (2013). Dil gelişimi. İçinde B. Gündüz ve B. Çapri (Ed.), *Eğitim Psikolojisi* (ss: 81-109). Adana: Karahan Kitabevi.

7.8. Uluslararası atıflar

8. Ulusal & Uluslararası Projeler (DPT, TÜBİTAK, AB, vb)

1. Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışı: Akademik Güdülenme, Akademik Özyeterlik ve Akademik Yükleme Stillerinin Rolü / BAP-SOBE EBB (SEA) 2009-3.

2. Anne-Babaya Bağlanma ile Yakınlık ve Otantik Benlik Arasında Bağlanma Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesi: BAP-EBE EBB (SEA) 2012-3

3. Psikoloji Bilimini Sevdiren Okul. Mersin Çocuk Üniversitesi Akdeniz İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (Eğitmen) 02-06/07/2012 09-13/07/2012

9. İdari Görevler

-

10. Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlara Üyelikler

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği

11. Ödüller

12. Son iki yılda verdiğiniz lisans ve lisansüstü düzeydeki dersler için aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

13. Diğer

13.1. III. Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi. 22-24 Haziran 2011 Mersin (Düzenleme Kurulu Üyesi).

13.2. Topluma Hizmet Uygulamaları Çalıştayı. 9-11 Nisan 2009 Mersin.

13.3. 13. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. 07-09 Ekim 2015 Mersin (Kongre Sekreteri)

AKTİVİTELER

- Akbay, S. E. (31 Ekim 2008). ‘Etkili Zaman Kullanımı ve Erteleme Davranışı’. Seminer, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Akbay, S. E. (26 Kasım 2008). ‘Etkili Zaman Kullanımı ve Erteleme Davranışı’. Seminer, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Akbay, S. E. (1 Aralık 2008). ‘Etkili Zaman Kullanımı ve Erteleme Davranışı’. Seminer, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Akbay, S. E. (26 Mart 2009). ‘Etkili Zaman Kullanımı ve Erteleme Davranışı’. Seminer, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- “Topluma Hizmet Uygulamaları Çalıştayı”, 9-11 Eylül, 2009. Mersin Üniversitesi, Türkiye.
- Akbay, S. E. (16 Eylül 2009). ‘Etkili Zaman Kullanımı ve Erteleme Davranışı’. Seminer, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Akbay, S. E. (23 Aralık 2009). ‘Etkili Zaman Kullanımı ve Erteleme Davranışı’. Seminer, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Akbay, S. E. (23 Aralık 2009). ‘Etkili Zaman Kullanımı ve Erteleme Davranışı’. Seminer, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Akbay, S. E. ‘Etkili Zaman Kullanımı ve Erteleme Davranışı’. Seminer, Sabancı Anadolu Lisesi, Mersin.
- Akbay, S. E. ‘Etkili Zaman Kullanımı ve Erteleme Davranışı’. Seminer, Mezitli Halk Eğitim Merkezi, Mersin.

- Akbay, S. E. ‘Etkili Zaman Kullanımı ve Erteleme Davranışı’. Seminer, Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi, Mersin.
- “3. Toplum Liderleri Geliyor” Rotary Projesinde Görevli, 2010. Mersin University, Türkiye.
- “Eğitim Denetim Kongresi” Düzenleme Kurulu Üyesi, Mayıs, 2011. Mersin Üniversitesi, Türkiye.
- “4. Toplum Liderleri Geliyor” Rotary Projesinde Görevli, 2011. Mersin Üniversitesi, Türkiye.
- “5. Toplum Liderleri Geliyor” Rotary Projesinde Görevli, 10 Ekim-17 Aralık 2012. Mersin Üniversitesi, Türkiye.
- Akbay, S. E. (19 Eylül 2012) ‘Problem Çözme Teknikleri (Problem Solving Techniques)’. Seminer, Çocuk Esirgeme, Mersin.
- Akbay, S. E. (28 Eylül 2012) ‘Problem Çözme Teknikleri İnternet Bağımlılığı (Internet Addiction)’. Seminer, Toros Koleji, Mersin.
- “6. Toplum Liderleri Geliyor” Rotary Projesinde Görevli, 2013. Mersin Üniversitesi, Türkiye.
- “7. Toplum Liderleri Geliyor” Rotary Projesinde Görevli, 2014. Mersin Üniversitesi, Türkiye.
- “13. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Kongresi” Düzenleme Kurulu Üyesi (Kongre Sekreteri), Ekim, 2015. Mersin Üniversitesi, Türkiye.

EĞİTİMLER

- “Yaratıcı Drama 1. Aşama”, Çağdaş Drama Derneği , 2004. Mersin, Türkiye
- “Transaksiyonel Analiz 1. Aşama”, Prof. Dr. Azmi VARAN tarafından, 2006. Mersin, Türkiye.
- “Yapısal Eşitlik Modeli”, Mersin Üniversitesi, EPOD Kongresi, 2010. Mersin, Türkiye.
- “Aile ve Evlilik Terapistliği Eğitimi”, Weinheim Institute (Almanya), 2009-2013. Adana, Türkiye.